insancıl Aylık Kültür Sanat Dergisi

Sayı 362 - Eylül 2020

Salgın (Kovid-19 virüs) nedeniyle dergimiz dijital ortam için hazırlanmıştır.

İnsancıl
Aylık Kültür Sanat Dergisi

Sayı: 362

Eylül 2020

ISSN 1300-4158

Sahibi ve Yazı İşleri Sorumlusu
Berrin TAŞ

Genel Yayın Yönetmeni
Cengiz GÜNDOĞDU

Teknik Hazırlık Tasarım
Hüray KILIÇ

Düzelti
Özden ÖZÜTEMİZ

İletişim

(0212) 249 80 19

e-posta

insancildergisi@hotmail.com

www.insancil.com

Kumrulu Yokuşu Sk.
Yıldırımakın Apt. No:8
Da.:11 Cihangir-Beyoğlu
İstanbul

İnsancıl
hakemli bir dergidir.

- Felsefenin Gör Dediği: Felsefe Tarihi: Antropontolojik Okuma 51
- Düşünce Defterimden Fragmanlar
- Anın Yazarı; Adalet Ağaoğlu
- Nurengiz Gün
- İstanbul Sözleşmesi
- Hep Yolda
- Özsözler Günlüğü (9)
- Barış Şairi Cahit Irgat
- A. Kadir

YILDIZ GÜNCESİ'nde

- Ayasofya'nın camiye dönüşümü
- Yalnızlık derin bir kuyu
- Olağanüstü bir gün... Kent Ormanı-Polonezköy...
- Kurşun yemiş gibi yorgunum
- Solda özne sorunu
- Bir dergi Önsöz

Asım BEZİRCİ (1927 - 1993)

Asım Bezirci 1927 yılında Erzincan'da doğar. 1950 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olur.

1960 yılında yazın yaşamına katılır. Ayrıca emekli oluncaya değin muhasebecilik yapar. *Asım Bezirci* için her şair ya da yazar için dosya tutar, kart açar derler. Kıyıda köşede ne kadar dergi varsa hepsine ulaşır. Hepsini okur. Kayıt altına alır. Bundan ötürü edebiyatın kayıt defteridir. *Asım Bezirci* muhasebeciliğin edebiyata yansımasıdır. Mesleği için şöyle der; "*Nitekim, yazar olarak bir çok yararı dokundu bana. Örneğin; ölçülü davranmayı, yanlıştan korkmayı, belgeye dayanmayı, aklını kullanmayı, duyguculuğa kapılmamayı ve gerçekçi, düzenli, dengeli, tutarlı olmayı muhasebe öğretti bana. Savunduğum ve uygulamaya uğraştığım nesnel, bilimsel eleştiri anlayışımın güçlenmesine yardım etti. Az şey mi bu?*"

Ölçülü davranmak, yanlıştan kaçınma, belgeye dayanma, gerçekçi, düzenli… Nesnel, bilimsel eleştiri anlayışı… *Asım Bezirci* bütün yaşamını mesleğiyle anlatır. Savunduğu, uyguladığı yöntemin altını çizmekte yarar var. Nesnel, bilimsel eleştiri… Yapıtlarını, savunduğu yöntemle yazan bir eleştirmen.

Kimi yazarlar için boyu kadar yapıtları var derler. *Asım Bezirci* boyu kadar yapıtları olan yazarlardandır. *Nazım Hikmet*'ten İkinci Yeni'ye, *Orhan Veli*'den *Pir Sultan Abdal*'a değin bir çok şaire, yazara ilişkin nesnel bilimsel eleştiriyle edebiyata önemli katkılar sunmuştur. Yapıtlarını tek tek yazmaya kalkarsak bu sayfa dolar taşar. Bu anlamıyla edebiyatın üretken emekçilerindendir. Yılmadan, bıkmadan, doğrudan şaşmadan yazan, üreten bir emekçi yazar.

Asım Bezirci'nin İkinci Yeni'ye ilişkin yapıtı başlı başına değerlendirilmesi gereken bir yapıttır. İkinci Yeni'nin "popüler" olduğu son dönemleri de göz önüne alırsak yeniden irdelenmeli. Yeniden okunmalı. İkinci Yeni'ye karşı duruşu, "popüler sanata", "popüler sanatçıya" karşı nasıl durulması gerektiğini gösteren güzel bir çalışmadır.

Asım Bezirci, darbeler, kırımlar, savaşlar gören bir kuşaktan gelir. Bundan ötürü "barış" kavramının değerini bilen, içselleştiren bir kuşaktan gelir. Yapıtları, *Halkımızın Diliyle Barış Şiirleri, Şairlerimizin Diliyle Barış* çalışmaları yalnız bu topraklara değil, insanlığa büyük bir anımsatmadır. Barış. Hem halkın, hem sanatın dili barıştır. Barış olmalıdır.

Barışı dilinden düşürmeyen bu güzel insan 2 Temmuz 1993 kırımıyla katledilir. Barışı düşlemek… barışı düşlerken kırıma uğramak… Bu toprakların yazgısı olsa gerek. *Asım Bezirci* bu toprakların çocuğu, bu toprakların yazgısıyla yaşadı. Bu toprakların yazgısıyla aramızdan ayrıldı. Son soluğuna değin savaşım veren kavga insanı…

Asım Bezirci bize bir yöntemi miras olarak bırakır. *Cengiz Gündoğdu* bu mirası şöyle aktarır;

"*Bezirci yöntemi konusunda şöyle der; 'Ülkemizde nesnel eleştiri anlayışının yerleşmesine çalışmak yararlıydı ya yeterli değildir.' Bu anlayışın bilimsel bir dünya görüşüyle de birleşmesi gerekliydi. Onun bende ilkin nesnel anlayışın kurulup yayılmasına ve öznel anlayışın yıkılmasına giriştim. Ardından nesnel anlayışı sosyalist görüşle kaynaştırmaya yöneldim.*"

Asım Bezirci, öznel eleştiriye karşı, insan için insani bir dünya için savaşım veren bir yazardır. Nesnel, bilimsel, sosyalist eleştirinin önünü açan bir eleştirmendir.

Cengiz Gündoğdu'nun deyimiyle "*Asım Bezirci kartaldır*". Edebiyatımızın kartalıdır.

İÇİNDEKİLER

Eylül 2020/362

Berrin TAŞ	Korona ah... korona (Şiir)	1
Betül ÇOTUKSÖKEN	Felsefenin Gör Dediği: Felsefe Tarihi: Antropontolojik Okuma 51	2
Günova SEPİN	Bu Tarih Kimin? (Şiir)	6
Mustafa GÜNAY	Düşünce Defterimden Fragmanlar (4)	7
Sevda TOPALOĞLU	Kadınım ben, insanım ben (Şiir)	10
Temel DEMİRER	Anın yazarı; Adalet Ağaoğlu	11
Müslüm KABADAYI	Ömrün Altmışında (Şiir)	18
Gülsüm CENGİZ	Azerbaycan'ın önemli şairlerinden Nurengiz Gün'ün şiirine yolculuk	21
Hasan Salih KAYMAZ	Şapkasını Alıp Gidemeyen İshak (Şiir)	25
Berrin TAŞ	Hep Yolda	26
Neriman ÇELİK	İstanbul Sözleşmesi	31
Hızır İrfan ÖNDER	Ben Bir Hiçim (Şiir)	36
Yusuf ÇOTUKSÖKEN	Özsözler Günlüğü (9) Haziran 2020	37
Osman AKYOL	Korona Mevsimi	39
Hasan AKARSU	Bu Salı ve Her Salı Şişli	40
Mürşide UYSAL	Ben Kiminle Konuşuyorum (Şiir)	42
A. Didem USLU	2018-2019 Tiyatro sezonundan seçme oyunlar (5)	43
Mustafa ÖZMEN	Barışın şairi... Cahit Irgat - Şairime Mektuplar (7)	48
Ergün ÖZÜTEMİZ	A. Kadir - Şairime Mektuplar (8)	50
	İnsancıl'a Mektup	51
Sadife İLEN	Sessizliğin Sesi (Öykü)	55
Cengiz GÜNDOĞDU	Yıldız Güncesi	60

Korona ah... korona...

Hiç durmadan geçtiğim sokaklar
bomboş şimdi
insansız kaldı caddeler
çocuk parkları
otobüsler tramvaylar
çarşılar pazarlar insansız kaldı
balıkçılar köfteciler insansız
geçerken el ettiğim komşu kızı
perdelerin ardına çekilmiş
insansız kaldı dünya

korku kıvrandırıyor
insan kardeşlerimi
hiç durmadan geçtiğim sokaklar
bomboş şimdi

kolonya çamaşır suyu
temizler mi bu korkuyu bilemem
bildiğim tek şey
her sabah uyandığımda
kuş seslerini duyuyorum
cıvıl cıvıl doğanın neşesi
koşaradım geçtiğim sokaklar
bomboş şimdi

soluk alırken bin kez düşünmeli
ellerini değdirme sağa sola
yaklaşma insan kardeşlerine
sarılma ona buna
sarılma ağaca kuşa
çiçeğe böceğe
şuna buna sarılma
sarılma kardeşim

korona senden güçlü
korona yaşamak istiyor
sen unuttun insan olduğunu
unuttun insanın kendini doğurduğunu
kavganın içinde çoğalttığını ellerini
korona sana kendini anımsatıyor
haydi önünde eğilelim
bize zavallılığımızı bildiriyor
korona korona korona
haydi gel
birlikte yaşamayı öğrenelim

Berrin TAŞ

Felsefenin Gör Dediği:

Felsefe Tarihi: Antropontolojik Okuma 51

Betül ÇOTUKSÖKEN*

Karşılaştığımız her olay, her olup biten ya da her durum, onları nasıl karşıladığımızla yakından ilgilidir. Antropontolojinin temel kavramlarının da "durum"-"duruş", "karşılaşma"-"karşılama"-"karşılaştırma" olduğunu biliyoruz. Yaşamımızın seyri, yaşama dünyasının akışı, varolanların hepsi bir bakıma bir durum içinde, bir çerçeve içinde yer alıyor ve biz özneler bu çerçevelerin içindeki varolanları anlamaya çalışıyoruz. Sürekli olarak karşılaşmalarımızın ve karşılamalarımızın hesabını veriyoruz. Bu hesap verme çabası çoğun filozofunki gibi değil elbette; ancak zaman zaman herkes filozoflaşıyor; olup biten üzerinde düşünüyor; bir uyanış anında, kendi varlığında, varoluşunda kendi kendisinin hem öznesi hem nesnesi oluyor. Filozofların yaptığı işin en farklı yanı, bu hesaplaşmayı yaşamboyu iş edinmeleri; aslında başka bir şey değil… Bu iş edinişi ilkin düşünme, sonra da sözlü ya da yazılı dil oluklarına dökme filozofların varlık nedeni. Herkes herhangi bir durumla tekil olarak karşılaşıyor; onu tekil olarak yaşıyor; bu durumu istediği kadar başkalarıyla paylaşsa da, onu yine de tekil olarak algılıyor; üzerinde düşünüyor; kısa ya da uzun erimli olmak üzere, tekil olarak tepki veriyor ve sonrasında da bunları, bilincinin berraklığı, belleğinin gücü oranında "yaşantı" olarak saklıyor. Bunların hepsi insanların özne olarak yaptıkları davranışlar, eylemler dizisi olarak kendini gösteriyor.

Olup bitenle, durumla karşılaşmanın çerçevesini çizenler de açık-seçik bir biçimde farkına vardığımız ya da varamadığımız kavramlarımız; bizde kalan bilgi ve deneyim birikimleri ama en önemlisi de yaşantıladıklarımız; yaşantı olarak biriktirdiklerimiz. Üstelik bunlara capcanlı duyu ve algı tortuları da eşlik ediyor. Bu arada hepsi bellekte belli bir zaman-mekân algısı, ses, koku, dokunma duyumu-algısı eşliğinde salt bize "bana" özgü olarak varlığını sürdürüyor. Zaman zaman aldığımız tepkilerle yeni yaşantılama adımlarında bunların hepsi koro halinde sanki hep birden harekete geçiyor. Her birimiz bu kalıplar altında olup bitenle karşılaşıyor, onu yaşıyor, onda yaşıyor ve sonra onu ya da onları kendimizde, bende yaşatıyoruz. Hatta kimi zaman bunların biri ya da birkaçı yeniden diriliyor; yeniden kendimi, beni etkisi altına alıyor; yeni yaşantılamaların zeminini oluşturuyor. Yaşantıların biçimi, formu ortak olabilir; ancak içerik, tıpkı bir yemeğin ağzınızda bıraktığı tadın tekilliği, biricikliği hatta anlatılamazlığı gibidir; siz o yemeği kendinizce yalnızca tadar, tadını alır, siz onu yaşarsınız, ama o tadı bir türlü anlatamazsınız; olsa olsa anlatmayı denersiniz.

O zaman da dünyayı, yaşama dünyasının bu dünyanın sizinle ancak anlaşılabilir olan ögelerini karşılaşma edimine ağırlık vererek belirgin ya da anlaşılır kılmaya çabaladığı-

nızda, filozofsunuz demektir artık… Bu noktadan başlayarak işin zembereği sizin kafanızı kurcalayıp durur. Belli bir noktaya gelinebilir mi? Elbette gelinir: Tüm bu yazıların ortak paydasında yer aldığı gibi, yakaladığınız tam da şu olur: Tekil-tümel ilişkisidir; hatta çokça da gerilimidir burada yakalanan. Bu öyle bir karşılaşmadır ki, bizim deyimimizle, bu, asal bir karşılaşmadır, asal bir gerilimdir; bu, karşılaşmanın temel formudur; ancak içerik zengin mi zengindir, ucu bucağı yoktur. Söz konusu tekil-tümel karşılaşmasının işleyişi gerçekten çok ilginçtir, biriciktir. Şöyle ki; Yapıca, oluşumca, kısaca varoluşça bambaşka olanlar nasılsa bir araya gelmişlerdir; karşılaşmışlardır. Bir yanda yine tekille-tümelin toplamı olan sen, siz ya da tekil varlık ben; ama bu "ben" yine "ben" değilim; dilimle, kültürümle "sen"lerden, "siz"lerden devşirilen bir "ben"im ve bunlardan oluşuyorum. O zaman da beni ben yapan başkaları, başka şeyler, onlarla karşılaşmam sonucunda ben "ben" oluyorum, sen de "sen" ya da siz de "siz" oluyorsunuz. Bütün bu saptayışları anlamlı kılan felsefece deyiş tekil-tümel karşılaşması ya da gerilimidir. İnsan ben olarak, özne olarak bu durumu, bu işleyişi ancak felsefe dediğimiz düşünme, bilme ve yaşama etkinliğinde en iyi şekilde temellendirebilir. Felsefe tam da bu noktada başlar, yıllardan beri dile getirdiğimiz gibi.

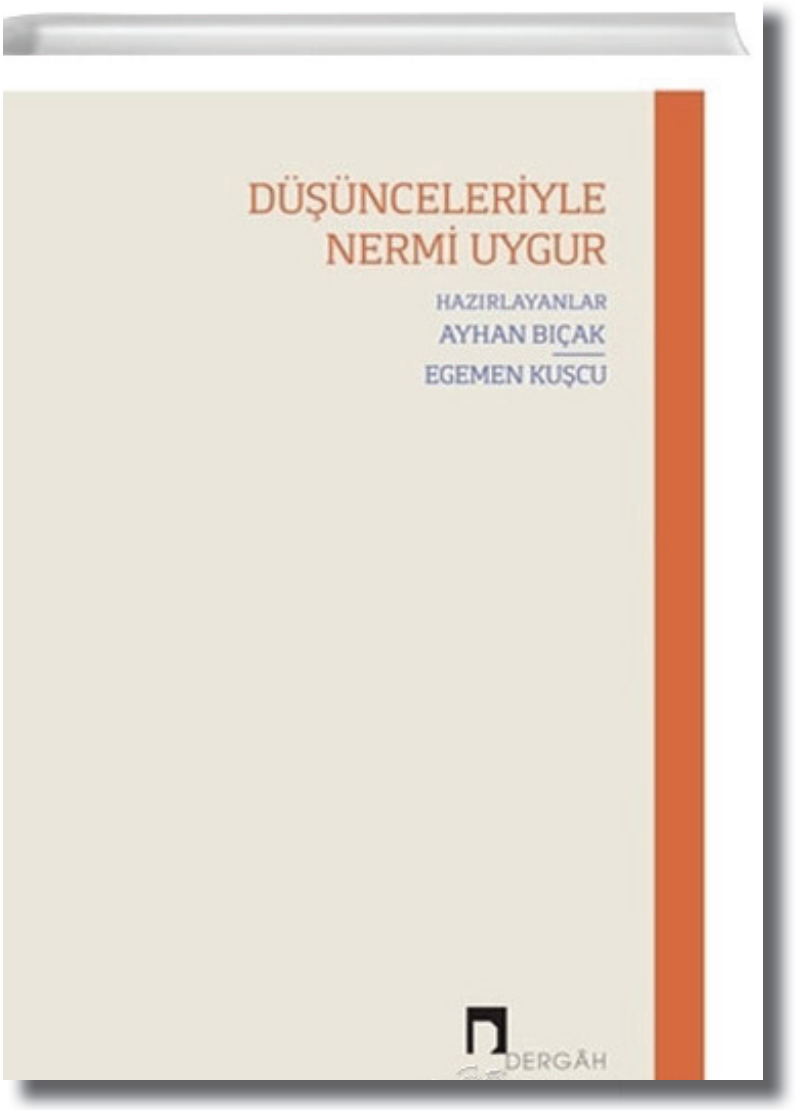

Herkesin yaşadığı ancak kimi öznelerin yaşadıklarını anlamayı dert edindiği bir karşılaşma anında bu sıçrama nasıl oluyor derseniz, benim buna yanıtım hep şu olmuştur öteden beri: Yaşadıklarına mesafe koyup, onu bilinebilir kılma çabası; daha yalın bir anlatımla, yaşadıkları üzerinde düşünme ve onları söze dökme istemi. Felsefi düşünmenin, bilmenin hatta felsefece yaşamanın nabzı tam da burada atıyor. O zaman da ister istemez, bu ayıklık, bu bilinçli tutum, filozofu, başkalarından ayırt ediyor; sıradışı kılıyor. Hatta öyle ki bu sıradışılık, başkaları için dayanılmaz olarak da değerlendiriliyor. Ancak filozof, kendisini oluşturan bu duruştan hiç mi hiç vazgeçmiyor. O her şeyin, her durumun tekil-tümel bağlamındaki karşılaşmasının örtüsünü kaldırırken, o durumu

keşif çabasına girişirken, elbette kendinden yola çıkıyor; elinde başka ne var ki? Filozofun karşılaştığı somut-tekil bir varolan olabileceği gibi, o hep tekil-tümel dolayımında o şeye, o varolana yöneldiğinden, ondaki tekil-tümel diyalektiğini anlamaya çalışıyor. Bunu yaparken de o zamana kadar kendinde biriktirdiklerinden hareket ediyor; çünkü elinde başka bir şey yok; yalnızca ve yalnızca biriktirdikleri var; aslında onlar da tekil-tümel yumakları, tortuları değil mi? Ama bir şekilde onları içselleştirmiştir, kendisinin kılmıştır. İlk bakışta sanıyor ki hep onlarla birlikte; sanki hiç onlarsız yaşamamış. Tekil-tümel toplamı olarak filozof, üstelik bir de yepyeni tekil-tümel toplamlarıyla, onların oluşturduğu kültür öbekleriyle karşılaştıysa, kendinden dışarı çıktıysa ve öteden beri de bunların üzerinde düşünmeyi tam bir alışkanlık haline getirdiyse, yine burada iz sürüyor; karşılaştığı kültür oylumunu olabildiğince yetesiye önce kendisi, sonra da başkaları için anlaşılır ve anlamlı kılmaya çalışıyor.

Nermi Uygur neredeyse *Dilin Gücü*'nde yakaladığı izleğe geri dönüyor; ancak bana kalırsa bu izlekten hiç ayrılmamıştı; dönüp dolaşıp hep burada kendisini buluveriyordu. Kimi zaman düşünme, kimi zaman dil, kimi zaman tarih, ama çokça da kültür oluğundan insan karşılaşmalarını, kendisinin varolanla karşılaşmalarını, kendisinin bir kültür yapılanışı karşısındaki duruşunu gözler önüne sermeye çalışıyor. Bu kez yönelimi kendi yazış biçimiyle "Batı'nın Kültür Dünyası"; ama nasıl bir yönelim bu? *Nermi Uygur* "İçi Dışıyla" Batıya yöneliyor. Bunu da nasıl yapacak? Her şeyi yaşantılayan, fenomenolojinin diline döken kendisiyle, kendi beniyle, kendine özgü, tıpkı bencileyin gibi, "kendileyin (BÇ)" kavrayışıyla, yaşantılarıyla yapacak bu işi *Nermi Uygur.* "Batı" burada aynı zamanda "Avrupa"yı imliyor ve her 20. yüzyıl filozofu gibi *Nermi Uygur* da Avrupa'yı bir sorun bağlamı olarak görüyor ve bu çerçevede geliştirdiği antropontolojik bilgi kavrayışıyla,[1] Avrupa'yı Batı'yı yorumlamaya, anlamaya çalışıyor: "*Yirminci yüzyılın son on yılında durum: Avrupa, yeryüzünü oluşturan birkaç büyük kara parçasından biri değil artık, -moda bir konu aynı zamanda. 18. yüzyıldan beri gittikçe artan bir hızla bu böyle. Asya'dan Amerika'ya, Afrika'dan Avustralya'ya dek gelsin de gelsin Avrupa. Avrupa'nın öbür adı: Batı, Avrupa'sız Batı yok; Batı Avrupa'dan, Avrupa'yla. Nicedir Batı'yla esrikleşmiş bir dünya bizimki. Coşkular hayaller, düşünceler eylemler, korkular özlemler Avrupa'yla dolup taşıyor. Yaşam-kültür odağına dönüşmüş Avrupa."*[2]

Nermi Uygur'un karşılaşmalarında Avrupa'nın, diğer deyişle Batının yeri çok büyük. Aldığı eğitim, sıklıkla bulunduğu bir ortam olarak Avrupa onun yaşadığı tekil-tümel geriliminin ya da daha düz, yansız bir anlatımla tekil-tümel karşılaşmalarının temel yapıtaşı durumunda. Ancak kendi içinde her karşılaşmanın da tekilliğinin farkında olan antropontolojik yaklaşımlı bir yaşama filozofu olarak, sormadan edemeyecektir yaşamı boyunca: Avrupa'yı Avrupa yapan nedir? Bu fenomenolojik ya da antropontolojik[3] düşünüş ve dile getiriş, onu sürekli olarak benzer izleklere taşıyor; daha doğrusu bu izleklerden hiç kopmuyor; bu izlekleri sürekli olarak deşiyor, didikliyor, "*(…) nesnesini, imleneni en ince ayrıntılarına değin mercek altına alan bu düşünme tutumu, aynı zamanda felsefi düşünüşün en ayırt edici özelliği olarak kendisini gösteriyor. Sıradan kestirip atmaların, sıradan ketleyici genellemelerin her zaman karşısına çıkan Nermi Uygur, işlevsel kıldığı yaşantılarının eşliğinde, felsefi yönelimiyle Batıyı mercek altına aldığında karşısına 'birey', 'akıl' ve 'bu-dünya' kavramları çıkacaktır."*[4]

Antropontolojik nitelikli bir felsefe tarihi okuması, bize felsefenin kesintisizliğini, gerçek anlamda bir *philosophia perennis*'in varolduğunu o kadar iyi gösteriyor ki, artık gerçekten dönemlileştirmenin kısır ya da verimsiz, önyargılı tuzaklarına düşmüyoruz. O zaman da felsefi söylemde "birey"in, "akıl"ın, "bu dünya"nın varlığının öteden beri örtük ve açık öne çıktığını kavrayıveriyoruz. Özellikle adına "Avrupa" dediğimiz ve bir anakara olmanın çok ötesine geçmiş olan bu yeryüzü parçasında bu üç öge de hep varlığını sürdürmüştür. Ancak bu durumu açık, hatta apaçık bir biçimde görebilmek için, antropontolojik okumayı elden bırakmamak gerekiyor. O zaman da yaşantılananlar asıl tutamak noktalarını oluşturacaktır. Avrupa'yı, kendisinin dışındaki kültür dünyasını anlamak üzere, o dünyanın kendindeki izdüşümü en önemli kaynak olacaktır hem yaşam, hem düşünme, hem de bilme bağlamında: "*Nitekim Batı konusunda yaşantılar: Batı'ya ilişkin türlü türlü algılamalar, sarılışlardır, sallantılı vazgeçişlerdir, itici renksiz hayalkırıklıklarıdır, sığı derin sevgiler, önemli önemsiz kararlar, geçici etkin eylemlerdir -kısaca akla gelebilecek her oylumdaki dünya-yönelişleridir. Batı'yı yaşar, öğrenir yaşantıda insan. Böylece Batı'yı bilip anlamada, kişiye Batı'yı öğretmekten çok, kişiyi Batı'ya ilişkin doğrulara vardıran yollardır yaşantılar. Yaşantı: özneyi, kendi içine bükülmekten kurtarıp olanca nesnelliğiyle dış-gerçekliği kavrayıp yakalamaya ulaştırır. Yaşantıyı içe kıvrılmak diye değil, dışa uzanmak diye yorumlayıp değerlendirdiğimizde: tüm kültür işlerinde olduğu gibi Batı konusunda da, yaşantı'nın bir ucu kişideyse öbür ucu kişinin doğruları derlediği dünya nesnelerindedir.*"[5]

Nermi Uygur antropontolojik temelli yaklaşımında özne-nesne diyalektiğine yaslanmayı ihmal etmemekte, varolan ve ilgi odağına giren her şeyi, her varolanı bu yolla nesneleştirmekte, her şeyi her yanıyla, içi ve dışıyla yorumlamaya, anlamaya çalışmaktadır. O aynı zamanda felsefenin söylemiyle bütünleşen denemenin söylemiyle, bu söylem aracılığıyla dışlaştırdığı deyişlerle, Avrupa'yı Batı'yı yorumlamayı, anlamayı denemektedir.

* Prof. Dr. Betül Çotuksöken, Maltepe Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Felsefe Bölümü.

Dipnotlar

1- Ayrıntılı bilgi için bkz. Betül Çotuksöken, "Antropontolojinin Işığında Nermi Uygur'un Felsefi Söylemi: Antropontolojik Temelli Bilgi Kavrayışı", *Düşünceleriyle Nermi Uygur*, Hazırlayanlar: Ayhan Bıçak-Egemen Kuşcu, İstanbul: Dergàh Yayınları, 2019, ss. 27-34.

2- Nermi Uygur; İçi Dışıyla Batı'nın Kültür Dünyası. Bir Deneme. Bir Tutam Deyiş, *Bütün Eserleri II*, 1. Cilt, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017, s. 976.

3- Burada artık yeni bir sav ortaya atıyoruz: Şimdiye değin çokça örtük bir biçimde anıştırılan fenomenoloji-antropontoloji ve nsan-ontolojisi özdeşliği, burada artık açıkça ilan ediliyor. Bunun en iyi örneklerinden birini Nermi Uygur'un söyleminde görüyoruz. Onun ilk yapıtlarından olan *Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Sorunu*'ndan beri üzerinde durduklarının bu çerçeveye oturduğunu ileri sürebiliriz.

4- Betül Çotuksöken, "Önsöz Yerine: Okur-Yazarlık Serüveninde 'Çözümleyici Felsefe'den 'Yaşama Felsefesi'ne Nermi Uygur", Nermi Uygur, *Bütün Eserleri II, 1. Cilt*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017, s. 13.

5- Nermi Uygur, *Bütün Eserleri-II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017, s. 985.

Bu Tarih Kimin?

Her bunalımlı dönemde
Yalvaçlar, müjdeciler yaratmışız
Dev adamlar beklemişiz
Sınırboylarında ve her doğumda
Soluklarımız
Bir büyük üfürüğü geçirmiş başa
Öl demiş, ölmüşüz
Öldür demiş, öldürmüşüz.
Düşmanlar çok
Toprak kıt
Ömrümüz kısa

Taşı yonttuk, demiri dövdük
Korkularımızın kemiğinden yarattık
Tanrıları.
Öfkeliydi hepsi;
Kap-kacak kadar
Ok ucu kadar öfkeliydi

Silahlarımız kralın soluğu
Aklımız ruhbanların söylediğidir.
Üstünde işaretler olan
Bir mabet taşı
Bizimle yer değiştirirdi

Nedir
Kendimiz için yaptığımız
Derme-çatma evlerin
Tarihteki yeri?
Ve taşlarını taşıdığımız senato sarayının
Rahip evinin
Mozaiklediğimiz tüccar evinin
Yeri nedir bizim tarihimizde?
İmparatorların, yalvaçların
Tarihi midir bizim tarihimiz?
Kemikten bakıra
Eşikten çatıya
Kırmızı kök boyasına
Uranyuma, fiberoptik kablolara...
Yani uygarlık dediğimiz;
Kölelikten daha az köleliğe...
Bu tarih kimin?

Günova SEPİN

Düşünce Defterimden Fragmanlar (4)

Mustafa GÜNAY

Dünden Bugüne Etkilendiğimiz Düşünce Akımları ve Görmezden Geldiğimiz/Okumadığımız Düşünce İnsanlarımız

Özellikle Tanzimat döneminden beri ülkemizde Batılı düşünce akımlarının etkili olduğu açıktır. Bu bağlamda bir dönem Fransız felsefesinin etkisi belirgin iken başka bir dönemde Alman düşüncesinin daha ön planda yer aldığı görülebilir. Peki günümüzde durum nedir? Bu soruya bir cevap verebilmek için çevirilere, hazırlanan tezlere, kaleme alınan makalelere kadar birçok kaynağa bakmak gerekir. Son yıllarda Fransız felsefe kitaplarının diğer dillerden yapılan çevirilere göre artması dikkat çekmektedir. Bu noktada karşımıza çıkan isimlerden bazıları: *Deleuze, Badiou, Ranciere, Nancy* vb… 90'lı yıllarda ise bir *Rorty* rüzgarı esip geçmişti. Hakkında pek çalışma yapılmadı sanırım. Kalıcı bir etkisi ve takipçisi olmadı.

Elbette felsefe alanında eserler ortaya koyan ve belli bir değeri olan kişileri okumak, öğrenmek, gerekiyorsa çevirmek, dilimize ve kültürümüze aktarmak durumundayız. Aktarma ve çevirme çabaları ve buna duyulan ihtiyaç hep sürecektir. Ama yalnızca aktarma-çevirme durumunda kalmak, sorun burada ortaya çıkıyor. Buna bağlı olarak kendi düşünürlerimizin çoğunlukla gözardı edilmesi durumu da söz konusudur.

Nermi Uygur'u, *İoanna Kuçuradi*'yi, *Afşar Timuçin*'i, *Uluğ Nutku*'yu, *Doğan Özlem*'i (ve daha nice isim) okumayan bilmeyen ve dahası okuma gereği duymayan felsefeciler var. Acaba başka alanlarda olduğu gibi düşünce alanında da bir yabancı hayranlığından mı söz etmek gerek?

Mutluluk ve Hüzün Arasında

Mutluysak, yaşadığımız anın toprağında hayat yeşerir ve çiçeklenir. Kaygılı ve hüzünlüysek, yaşadığımız anda bir eksikliğin, bir boşluğun gölgesi ağırlaşır içimizde. İnsan kalbinin yaralarından sızan kanla yeşerir ve çiçeklenir aslında herşey. Çölleşmekten bizi koruyan ve kurtaran kalbimizdir. İnsanlık dışı olayların giderek yoğunlaştığı bir zamanda insan olarak varoluşumuzu sürdürebilmek, başlı başına bir sevinç olarak anlaşılabilir. Ama her insanın hayatında sevinçler ve hüzünler birlikte ve iç içedir. İçselliğimizin rengi duygularımızdan ve değerlerimizden gelir. En belirgin rengi de aşktandır.

Aşk, Felsefi Olarak Açıklanabilir mi?

Sinemada, müzikte ve edebiyattaki kadar olmasa da, aşk, felsefenin de bir sorusu olarak karşımıza çıkar. Çok eski zamanlardan bu güne birçok filozofun aşk hakkında düşünceleri olduğunu biliyoruz. *Badiou, Beckett* hakkındaki bir kitabında şöyle der: "*Aşk, gökyüzüne sahip olduğumuzu, gökyüzününse hiçbir şeyi olmadığını söyleyebileceğimiz andır*." *Andre Gorz* ise, aşk konusunda *Sartre*'ın *Varlık ve Hiçlik*'te yazdıklarını anlamakta zorlandığını söyler ve bu durumu şöyle açıklar: "*çünkü insanın neden sevdiğini ve neden herkes bir yana, sadece o belirli kişi tarafından sevilmek istediğini felsefi olarak açıklamak imkansız.*" *Gorz*, bu noktada yorumunu ve tutumu şöyle açıklar: "*Mesele şu: Aşk tutkusu, ötekiyle ve yalnız onunla, ruh ve beden olarak yankılaşıma girmenin bir biçimidir. Felsefenin berisinde ve ötesindeyiz.*"

Kavramlaştırılması zor ve belki de mümkün olmayan bir duygu/değer aşk. Anlamaya çalışabilir insan, ama ne kadar anlasa da anlaşılmazlığını, gizini sürdüren bir yanı olacak gibi görünüyor hep. Bir kalbin sakladıkları, belki de en çok şiirde dile gelir. Daha çok da dile getirilmeyip hissedilen ve yaşanan şiirde, hayatın içinde…

Erken Gidenler

Füruğ 33 yaşında ölmüş, *Orhan Veli* 36 yaşında… Felsefeden de örnekler verilebilir. Kısa sürmüş ama dopdolu hayatlar ve etkileri/izleri başka insanların yaşamında da süren hayatlara, kısa denebilir mi? Bir insanın yaratıcılıklarla örülmüş yaşamı kısa sürmüş olsa da, onun bu yaşamda ortaya koyduklarının anlamı ve değeri sonsuz değil midir? Erken gidenlerin gelenlere ve gelecek olanlara bıraktıkları tinsel mirasın değeri, bizim varoluşumuza katmaya çalıştığımız anlamların içinde yer alır. Yaşayanlar, biraz da artık yaşamayanların bıraktıkları tinsel havayı da solumazlar mı?

Kerem Güney'in Şarkıları

Sabahattin Ali'nin unutulmaz dizeleri "*Aldırma Gönül"* adıyla bestelendiği günden beri çalınıp söyleniyor. Ama bu şiirin bestecisi *Kerem Güney*'in sesinden yorumu bir başkadır. *Kerem Güney*'in başka *Sabahattin Ali* şiirlerini şarkı olarak yorumlayışı da güzel. *Attila İlhan* şiirlerini yorumlayışı da. Birkaç yıl önce kaybettiğimiz değerli sanatçı *Güney*'i şarkılarıyla anmak-dinlemek onu yaşatmaktır diye düşünüyorum. Bizde ne yazık ki *Güney* yalnızca bir örnek; unutulan, gölgede kalan sanatçılar arasında.

Popüler kültürün sahnesinde yıldız (star) olmayı istemeyenler, böyle bir çemberin dışında kalmak isteyenler, belki de bu tutumlarının/anlayışlarının bedelini yalnızlıkla ve unutulmakla ödemek durumunda kalıyorlar. Ama bir insan bile hatırlıyorsa ve yaşatıyorsa o sanatçıyı, ölümden ve unutulmaktan söz edilebilir mi? En önemlisi de sanırım düşünürlerimize, sanatçılarımıza, bilim ve kültür insanlarımıza yaşarken değer verdiğimizi göstermek ve ortaya koymak.

Bazı Şarkılar Gölgede Kalır

Çağımızın büyük ozanlarından biridir Aşık *Mahzuni Şerif.* Onun müziği/şiiri, halk

şiirinin/kültürünün politik özbilinci en yüksek örnekleri durumundadır. Türkülerini hem kendisinin hem de başka yorumcuların sesinden dinliyoruz. Bu noktada farkettiğim bir şey var; her sanatçının bazı eserleri daha bilinir ve paylaşılır durumdayken, en az onlar kadar önemli ve değerli bazı eserleri ise gölgede kalabiliyor, unutulabiliyor. Kendi adıma Onun bazı türküleriyle yeni tanıştım. Bunlar arasında özellikle şunları sayabilirim: "*Tek Tek*", "*Bir Yandan*" vb. (…) "*Yaklaştı ömrüme benim / Güz bir yandan kış bir yandan*".

Edward Said'in *Kış Ruhu*'nu yeniden okumalı. Üstelik yaz kapıyı çalarken…

40 Yıl Sonra 12 Eylül

12 Eylül 1980, hiç şüphesiz bu ülkenin tarihinde yer alan dönüm noktalarından biridir. 12 Eylül dönemi belli bir ölçüde sanat ve edebiyatta ve şiirimizde yansımasını bulmuştur. Döneme tanıklık eden pek çok eserin kaleme alındığını görürüz.

12 Eylül darbesinin kesintiye uğrattığı, özgürlük, eşitlik, adalet, insan hakları talepleri ve mücadelesi sürüyor yine. Edebiyatın, müziğin, sinemanın ve diğer sanatların bu süreçte sanatsal/estetik sorumluluklarını üstlendiği söylenebilir. Felsefede durum nedir? 12 Eylül'ün toplumu/kültürü/insanı solduran felsefesine karşı bir bahar felsefesi, bir Rönesans poetikası oluşturabildik mi? Bu sorular da ayrı bir araştırma konusu olabilir.

Kadınım Ben, İnsanım Ben*

Babamı ben seçmedim.
Kocamı ben seçmedim.
Mezarımı ben seçmedim.
Kadınım ben, insanım ben.

Çocuktum, gelin oldum.
Çocuktum, anne oldum.
Çocuktum ben enkaz oldum.
Kadınım ben, insanım ben.

Ruhum vardı, görülmedi.
Sesim vardı, duyulmadı.
Hayallerim yok sayıldı.
Kadınım ben, insanım ben.

Beden benim, evren benim!
Yürek benim, sevgi benim!
Şiddeti ben hak etmedim.
Tecavüzü meşru kılma.
Ölmeyi ben hak etmedim
Caniliğini meşru kılma.

Hayat benim, yarın benim!
Çığlık benim, isyan benim!
Şiddeti ben hak etmedim.
Tecavüzü meşru kılma.
Ölmeyi ben hak etmedim
Caniliğini meşru kılma.

Anayım ben, cennetim ben!
Yokluklarda varlığım ben!
Yokluğumda bir hiçsin sen!
Kadınım ben, insanım ben.
Yokluğumda bir hiçsin sen.
Kadınım ben, insanım ben.

*Gözlerimizi, vicdanımızı, benliğimizi kanatan toplumsal yaralarımızdan kendini yüreğimde yaratmış bir şarkıdır.

-Çığlığın çığlığımız!
Acın acımız!
Haykırışın haykırışımız!
İsyanın isyanımız!
Kadınız biz, insanız biz!
Birlikte güçlüğüz biz!

Sevda TOPALOĞLU

Anın Yazarı: Adalet Ağaoğlu

Temel DEMİRER

"*Kişi, sorabilmek için okumalıdır.*"[1]

Önceleri, "*Allah'a inanmıyorum, cenaze istemem. Beni yakın, küllerim savrulsun,"* diyen *Adalet Ağaoğlu, "Yaşamaktan çok sıkılmıştı, uzun yaşamı boyunca çektiklerinden, gördüklerinden de son röportajında 'Keşke dünyanın bu hâlini görmeseydim,' diyecek kadar"…*[2]

Tedavi gördüğü hastanede, çoklu organ yetmezliğinden hayatını kaybetti. Cenazesi, vasiyeti üzerine Boğaziçi Üniversitesinden uğurlanıp, 15 Temmuz 2020'de Ankara'da Kocatepe Camisinde öğle namazı sonrası kılınan namaz ardından Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verildi.

"*Ölmeye yatıyorum, eğer bir sonsuzluk varsa; sonsuzluk olmak istiyorum. İsmi anılmayan, gözleri görmeyen, yaşamayan bir sonsuzluk,*"[3] deyişiyle ile son yolculuğu arasındaki fark yaşamının özeti gibiydi.

Kolay mı? Çok önceleri, "*Birer Judas mı olmak istiyoruz, yoksa çoktan beri birer Judas mıyız? 'Peygamber' inkârcıları mı? İhanet kolcuları mı yoksa?"*[4] paradoksu ile dillendirdiği bu muydu yoksa?

Veya *Can Yücel*'in, A*dalet Ağaoğlu* için, "*Sen Türkiye'nin en güzel kazasısın,*" demiş olması "tesadüf" müydü?

* * * * *

23 Ekim 1929'da Nallıhan'da dünyaya geldi. Babası Mustafa Sümer, çok sonraları açıkladığı üzere Hafız'dı. (Bunu niye saklamıştı ki?)

İlköğrenimi sonrasında 1938'de ailesi ile birlikte Ankara'ya taşındı. Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesinde tamamlayıp, 1950'de Ankara Üniversitesi DTCF'nin Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu.

Edebiyata ilgisi lise yaşamında şiirlerle başladı. Daha sonra oyun yazarlığına yöneldi. Yazarlığa 1946'da *Ulus* gazetesinde tiyatro eleştirileriyle başladı.[5] 1948-1950 kesitinde *Kaynak* dergisinde şiirleri yayımlandı.

1951-1970 döneminde TRT'de çalıştı. İlk radyo oyunu "Aşk

Şarkısı"nı Ankara Radyosunda göreve başladığı yıl yazdı. Radyoda çalışırken tiyatro oyuncusu ve yönetmen dört arkadaşı ile birlikte '*Meydan Sahnesi*'ni kurup, *Meydan Sahne* dergisini çıkardı.

1953'de tiyatro konusunda uzmanlaşmak için Paris'e gitti.

1954'de *Halim Ağaoğlu* ile evlenip, yazarlığını sürdürdü.

TRT'nin özerkliğinin ihlâl edilmesine karşı TRT'den 1970'te istifa edip, o günden sonra yazarlıktan başka bir işle uğraşmadı. Edebiyat yaşamında 'Remüs Telada' ve 'Parker Quinck' gibi takma adlar kullanmıştı.

İlk romanı '*Ölmeye Yatmak*', 1973'te yayımlandı. '*Ölmeye Yatmak',* daha sonra yazdığı '*Bir Düğün Gecesi'* (1979) ve '*Hayır'* (1989) adlı romanlarla bir üçleme oluşturdu ve birçok ödül kazandı. '*Bir Düğün Gecesi'* ve '*Hayır'* romanları yayımlanır yayımlanmaz, ikinci romanı olan '*Fikrimin İnce Gülü'*, dördüncü basımında toplatıldı. '*Fikrimin İnce Gülü*' romanı hakkında, "*Askeri kuvvetleri tahkir ve tezyif (küçük düşürmek)*" suçlamasıyla hakkında 1981'de dava açıldı ve iki yıl süren davanın ardından aklandı. '*Düğün Gecesi'* ise soruşturma aşamasında kaldı.

14 Temmuz 2020'de hayatını kaybetti.

* * * * *

"Kelimelerin Zarif Efendisi" diye betimlenen ya da *Çetin Altan'*ın, "*Ve bendenizin en sevip saydığım adalet de, Adalet Ağaoğlu'dur,"* dediği yazarı -yine ona ait- "*Ruh Üşümesi"*[6] tamlaması anlatır kanımca…

"*Samimiyetten yoksun, yapmacık bir yazar"* eleştirilerinden; 24-25 Ekim 2014'de İstanbul Bilgi Üniversitesindeki 85. doğum günü kutlamalarında *"Türkiye'nin Dert Dinleme Uzmanı*" güzellemesine uzanan geniş yelpazede nereye yerleştirileceği bir hayli tartışmalı olan *Adalet Ağaoğlu* için *Yalçın Küçük* de, "… '*Ölmeye Yatmak'ı acaba gerçekten Adalet mi yazdı; bilemiyorum? Çünkü Adalet'le hiç âlâkası yok!*"[7] der…

Tartışmalı bir kişilik ve kalem olarak "*Adalet Ağaoğlu, oyunlarıyla, romanlarıyla, öyküleriyle bize bizi anlattı. Düşünceyi ve söyleyeceği sözü edebiyatın gücüyle ve büyüsüyle bize sundu"*[8] ya da "*O hiç kimseye özenmeden yazmış, kendini özgür iradesiyle var ederek aramızdan ayrılıp sonsuzluğa ermiştir,"*[9] türünde şeyler söylense de, yazdıklarında *William Faulkner* etkileri ile *Fyodor Dostoyevski* esini taşır.

Ayrıca da '*Bir Düğün Gecesi"*[10] ile *Aldous Huxley*'in '*Ses Sese Karşı"*[11] romanı tesadüf ol(a)mayacak kadar benzerlik taşımaktadır; *Burhan Günel*'in, Şubat 1981 tarihli *Yazko Edebiyat* dergisinde ifşa ettiği üzere!

Bir de politik şeceresi vardır ki, en yakınları bile durumu şöyle idare etmeye çalışırlar:

"*Adalet Ağaoğlu'nu yitirdik. Ülkemizin Cumhuriyet döneminde yetişen öncü kadın aydınların en önemlilerindendi… 1969'da Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen 'Tombala' oyununu tanıtırken şöyle yazmıştı: 'Arada bir dönüp de günlük yaşayışınızı bir yabancı gözüyle seyrettiğiniz olur mu? Ben bunu sık sık yaparım. Her seferinde de sonuç hiç de iç açıcı değildir.' 'Özeleştiri'sini açık yüreklilikle dile getiren yazar bu aşamada henüz 40 yaşındadır.*"[12]

Yani '*Tombala*'daki satırlarıyla, sonraki vahim yanılgılarını daha 40 yaşında "affedilivermiş"tir!

* * * * *

Romanları, öyküleri ve oyunlarıyla coğrafyamızın belirli toplumsal-politik dönemlerinin nabzını tutma gayretindeki *Adalet Ağaoğlu'*nun romanlarını yakın tarihi anlamak açısından önemseyenler de vardır.

Boğaziçi Üniversitesince fahri doktora ile taltif edilen Onu, "*Türkiye'yi anlatan duygusal/romantik yazar*" olarak tanımlayanların unuttuğu; belki romancı olsa da, asla öngörülü kanaat önderi olmadığıydı.

Hakkında "*İyi romancıydı ama kötü aydındı"* veya "*Yazar olmak ayrı, aydın olmak ayrı"* dedirten Onun için yazabilmeyi üç alt başlıklı toplamak gerekir: i) Tiyatroya katkısı, ii) edebiyata etkileri ve iii) siyasi düşünceleri…

Ve elbette en netameli alan "iii" başlıkken; bu da yazdıklarını -dönemsel olarakdoğrudan etkiler.

Kitaplarında kullandığı dilin ahengi ve o kitaplardaki kadın kahramanları yanında muhalif duruşu ile toplumsal olayların insan psikolojisi, sosyal ilişkiler üzerindeki izdüşümlerini anlatan yazar; '*Hayır'*da[13] sıradan çıkar ilişkilerine karşı yalnızlık/ ölüm pahasına direnebilmeyi, '*Ölmeye Yatmak*',[14] '*Fikrimin İnce Gülü'*,[15] '*Bir Düğün Gecesi'*nde[16] sol cenahın yaşamını, özeleştiri ihtiyacını anlattı.

Aslı sorulursa *Adalet Ağaoğlu*'nun romanlarında genellikle geçmişle bir hesaplaşma vardır. Bu sorgulama kimi zaman geçmişte yaşanan siyasi olayların üzerinden, kimi zaman ise roman kahramanlarının kimliği üzerinden yapılmaktadır.

O romanlarında, roman kahramanlarının belli bir zaman dilimi üzerindeki olaylarına yoğunlaşmayı önemsemiş ve kurgusu buna göre biçimlendirmiştir.

Örneğin ilk kitabı '*Ölmeye Yatmak'*, Cumhuriyet'in ilk yıllarında bir Anadolu kasabasında ilkokula başlayan bir gurup çocuğun öyküsüdür. Romanın anlatıcısı ve başkahramanı 'Doçent Aysel' bu çocuklardan en önemlisidir. İntihar etmeye karar vermiştir. Romanda geriye gidip gelmelerle kesit kesit çocukların hikâyeleri anlatılmaktadır. Cumhuriyetin 30 yıllık dönemi intihar için yatakta geçen kısa bir zaman dilimi içinde irdelenmektedir.

İkinci romanı ise '*Fikrimin İnce Gülü*'dür. Bu romanda işçi olarak Almanya'ya çalışmaya giden bir insan konu edilmiştir. Yapıtlarında zaman olarak geriye dönüşler yoğundur. Netice olarak insanların yaşadıkları hayal kırıklıklarını anlatmaktadır.

'*Bir Düğün Gecesi'* ve '*Hayır*' başlıklı yapıtları ilk yazdığı romanın devamı niteliğindeydi. Yazar bu üç romanına '*Dar Zamanlar Üçlemesi'* adını vermiştir. Bu üç roman ülkemizdeki uzun bir zaman süreci içinde geçse de ana temaları çok kısa ve dar bir zaman sürecinde gerçekleşmektedir. Zaman geriye dönüşlerle genişletilmiş ve ülkenin o günlerdeki ekonomik ve politik sorunlarını ortaya çıkarabilmiştir.

Onun yazıncılığı konusunda en önemli tespitlerden birisini, "*Anın romanını yazan kadın"*[17] betimlemesiyle *Ece Karaağaç* yapmıştır.

* * * * *

Tiyatro, roman, hikâye, deneme, hatıra ve mektup gibi edebiyatın hemen hemen alanında eser verip, "*çok yönlü bir yazar"* olarak betimlenen *Adalet Ağaoğlu,* da daha çok romanlarıyla öne çıkmıştı.

Onun için yazma eylemi, "*Yazmak nedir peki? Başka bir yer, başka bir hayat 'icat etmek' değil mi? Sıkan bir gömleği yırtıp atmak gibi, sınırların dışına atlamak değil mi?*"[18] biçiminde anlattığı gibi başka dünya icat etmekti.

Yapıtlarında psikolojik ve toplumsal kurumların baskısına maruz kalan insanların yaşadıklarını, dayatılan değer(sizlik)lere boyun eğmek zorunda bırakılışlarını, aile-birey ilişkisini sergiler. Korku, ölüm, barış, kadın-erkek ilişkisi, özveri aşk, yaşlılık, gençlik, başkaldırı, özgürlük, vb. gibi temalar, yazarın güncel kaygılarıyla, dünyaya bakışıyla, toplumsal gelişmelerle iç içe ele alınır.[19]

Doğan Hızlan'ın "*Yeniliğin ve her yenilikçinin başaramadığı mükemmeliyetçiliğin de temsilcisidir,*" diye formüle ettiği tarzıyla Ona göre, önemli olan en kısa sürenin anlatımını (*Ağaoğlu* bu kısa süreyi "an" olarak görür.) gerçekleştirmektir. "*Roman, hiçbir edebiyat türünde olmadığı kadar hayata bağlıdır, onu anlatır,"* anlayışıyla hareket eden yazar farklı tekniklerle okurunun karşısına çıkar.

Bu doğrultuda '*Yaz Sonu*'[20] (1980) romanında, öncekilerden farklı olarak postmodern tekniklere yönelir. Zaman, anlatıcı, mekân unsurlarında değişiklikler yaparak, üstkurmacaya yönelmiştir. Tüm bunlar yazarın teknik açıdan yeniliğe gittiğini göstermekle birlikte eseri de özgün kılan postmodern özellikler olarak değerlendirilmiştir.[21]

Özetle '*Yaz Sonu*' ile modernist çizgiden postmodern çizgiye kayan *Adalet Ağaoğlu,* sürekli bir arayış içerisinde olmuştur. "*Ağaoğlu romanlarında olduğu gibi hikâyelerinde de aksiyonu olabildiğince azaltmış olan bir yazardır. Dört hikâye kitabının ilk ikisinde gerçekçi çizgi egemen iken üçüncüsünün geçiş, dördüncüsünün ise modernist yer yer postmodernist ögelerle bezeli olduğunu söylemek mümkündür.*"[22]

* * * * *

Yazdığı romanlarda "*psikanalitik bir bakış*"tan söz edilebilirken; kimilerine göre, "*En iyi iki romanı 'Yaz Sonu'*[23] *ile 'Hayır'dır*"; başkaları da "*Dar Zamanlar Üçlemesi ('Ölmeye Yatmak', 'Bir Düğün Gecesi', 'Hayır')*" derler.

'*Ölmeye Yatmak', 'Bir Düğün Gecesi'* ve *'Hayır'*... Bu üçleme, Türkiye'yi, bireysel ve toplumsal alanda irdeler... Cumhuriyet kuşağının aydınları... Bilinçlenmeleri, sorgulamaları, birbirlerini etkilemeleri... Kadının özgürleşme çabası... Kadın olmakla aydın olmak; Batı değerleriyle geleneksel ideoloji çelişkisi... Toplum baskısı... Çok katmanlı kültürel karmaşa... Ve aydının kendiyle hesaplaşması...

'Dar Zamanlar' üçlemesi ile Cumhuriyet sonrasından 1980'lere kadar uzanan süreci, tarihsel ve sosyolojik saptamalar eşliğinde 'Aysel Dereli' kimliği üzerinden anlatırken; romanlarında *Berna Moran*'ın "*bağımsız iç konuşma*" olarak tanımladığı olayları dışarıdan anlatan, üçüncü tekil şahsı devre dışı bırakıp, iç monologlara yönelen bir teknik benimsemiştir.

Ancak bunları ne kadar abartısız yapabildiği şaibelidir. Örneğin '*Bir Düğün Gecesi*'nde Tezel'in resim sergisini basıp, yaptıklarının "sosyalist sanat" olmadığı için de resimlerine hakaretler ederek, ressam Tezel'e şamar atan "devrimci"ler zorlaması gibi!

Ya da "*Çoğumuz, çağımızın bilincinde olarak, devrimci sanat yapmak istiyor, fakat onu ya sloganlaştırıyor, böylece estetik düzeyi ihmal ediyorduk, ya da, salt estetiğe yaslanmak, toplumun, daha da önemlisi çağın bizden beklediği, dolaylı da olsa, fonksiyonel, değiştirici, birikim ve gerilim sağlayıcı bir işten uzak duruyor, elden kaysa kırılacak güzel süs eşyaları yapıyorduk,*" satırlarındaki abartılı "hüküm"ler benzeri!

Burada durup *Albert Einstein*'ın, "*Yazar, sanatını büyük yapan şu iki görevi yüklenmelidir; gerçeği ve özgürlüğü,*" saptamasının altını çizerek anımsatalım: Gerçekliğin edebiyat yapıtında temsili, tasviri, yeniden sunumu edebiyat incelemelerinin temel konusu olmuştur. *Aristoteles* ve *Platon*'dan bu yana sanat/ edebiyat/ gerçeklik ilişkisi tartışılmışken;[24] *Füsun Akatlı*'nın "*Latife Tekin üzerine: Henüz farkında olmadığı iki meselesi daha var sırada: Bir; roman yazmak bir terapi yöntemi değildir, onu yayımlamak hiç. İki; yazar olma sorumluluğu diye bir şey vardır. Bu 'şey' yumurta küfesi değildir,*"[25] satırları; yer yer *Adalet Ağaoğlu* içinde geçerli olabilir mi?

* * * * *

"*Yazar, kendi çaresizliğini yazamaz. Başkalarını yazması da bundandır,"* itirafıyla Aysel'e, "*İntihar etmeyeceksek içelim bari*!"[26] dedirtmesi yanında; "*Bu kaçıncı sonbahar, kimsenin kimseyi ısıtmadığı*,"[27] vurgulu yalnızlığıyla ekliyordu *Adalet Ağaoğlu*:

"Ama şuramda bir bulantı. Gitmiyor, geçmiyor. İnsanlar arasında durmadan mikrop gibi yayılan bir hastalığın bulantısı bu. Kuşku ve güvensizlik. Bunları böyle düşünmek zorunda kalışım. Yoklaya yoklaya yaklaşmak herkese. Şu anlamda ya da bu anlamda..."

"*Hiçbirimiz bu kan ve çürümüşlük kokusunun yatak odalarımıza kadar dağıldığının, sevişmelerimizin içine sızdığının, o sevişmeleri doğrayıp pörsüttüğünün bilincinde değildik…*"[28]

Tüm bunlar "*Kitaplarla aramda daha sahici bir kan dolaşımı bulunduğunu hissediyorum. Diri bir doğa benim için ölüyken, bir nesne, işte şu sayfalar, birbirini izleyen kelimeler, şu kitap capcanlı. Sanki soluk alıp verişim kitap sayfalarını çevirip durmama, okumama bağlı,*" satırlarının sahibi Onun bir tür itirafı mıydı yoksa?

"*Kendimi dinliyorum. Ne öfke ne sevda.*

Hiçbir şey yok. Karışık bir yürek. Ortada neler olup bittiğini ayırt edemiyorum," diyen *Adalet Ağaoğlu* doğru söylemiş: "*Parçalanmış değerler karşısında hayatla uyum sağlamak ikiyüzlülüktür." "Yürümeyenin pabuçları da paçası da temiz kalır.*"

İyi de Janus'luğunu veya yürümediğini fark etmeyen, yani "*Yitirilen inançların yerine, durum zorluyor diye, acilen yarım yırtık yeni inançlar koyuveriyorsan, utanmamak için, salt utanmamak için yeni inançlar edinmişsin gibi dört dönüyorsan ortalıkta, daha çok utançlar yaşarsın,"* satırlarının sahibi *Adalet Ağaoğlu*'nun "*Yetmez ama evet*"çiliğine ne demeli?

Bu çerçevede "*Devrimcilik, toplumculuk, sanat, sanatçılar… Hepsinin bu derece yozlaşmış olabileceğine inanamıyorum. İnsanlığını zaten yitirmiş tutuculardan, tek hedefleri çıkarları olan sağcılardan söz etmiyorum,*" palavrasına sarılan Onun, "*Yeni bir yanlışa katlanabilirim, ama eskisine hayır,*" saptaması bir bakıma politik yalpalamalarının "bahanesi"dir.

* * * * *

Geldik "politik" bağlama…

Öncelikle *Ömer Madra*'nın "*Ömür boyu devrimci bir hezarfendi Adalet Ağaoğlu"*[29] saptamasının -en hafif deyişle- asılsız olduğunu belirterek başlayalım.

"*Yetmez ama evetçi değil, direkt evetçiydim*," diyerek düşüncesini tanımlayan ve sonraki yıllarda pişmanlığını dile getiren *Ağaoğlu*, (iptida Kemalist ahirde ise) bir liberaldir.

"*Kendime gülüyorum da, geçip gidemiyorum,"*[30] diyen O; solun dünya ve insanlık için verdiği mücadeleyi küçümser ve Suriye'ye emperyalist müdahaleye *Orhan Pamuk* ile -dolaylı da olsa!- omuz verir.[31]

Balçiçek İlter ile 2012'deki söyleşisinde, "*Başbakan'a yeni anayasa sözünü tutmadığı için kızgın olduğunu belirten Adalet Ağaoğlu, "O zamana dönseydiniz yine "evet" oyu verir miydiniz?" sorusuna, "Şimdi başka şeyler biliyorum. O zaman bunları bilmeden evet demiştim. Başbakan millete bir söz vermişti. O sözün yalan olduğunu düşünmedim. Meğer yalanmış. Anayasa sözünü de meğer lider olmak için vermiş,"* yanıtını vermişti.

Bakmayın siz Onun , "*12 Eylül referandumunda evet dediğim için pişmanım, enayilik etmişim,*"[32] demesine veya "*Yeni başbakan gelmiş '1982 anayasası değişecek' diyor. Ben ilk defa bir başbakandan böyle bir laf duymuşum. 'Millet yapacak yeni anayasayı' diyor. Öyle de karizmatik bir hâli var ki inandırıyor insanı. TİP'i nasıl desteklediysem bunu da öyle destekledim. Anayasa toplantılarına gittim, çalışma grubuna kendim müracaat ettim. Katıldım toplantılara, bir de yumurta yedim. Fakat yavaş yavaş umudum kesildi. Demokrasi, açılım diyor. İki adım gidiyor sonra tekrar vesayetin dümenine giriyor. Kopamıyorlar bir türlü*," türünden ucuz "gerekçe"sine!

Ağaoğlu'nun böyle bir lüksü ol(a)mazdı; hele "*Evet*" dediklerinin sekiz yıllık icraatı da ortadayken!

Kaldı ki aydınların görevi her şart ve durumda haksızlık ve hukuksuzluklara karşı çıkmak; öncelikli olarak insanı insan yapan değerleri savunmak ve desteklemek değil mi?

Hâlâ, "Hata yaptığını söyleme erdemine sahip bir kişi" mi dediniz? Unutmayın günah çıkarmak da yetmiyor bazen!

Ayrıca "*Beş yaşındaydım. Bostanda, otlar arasında korkunç güzellikte bir çiçek gördüm. Hiç görmediğim belki de hiç görmediğim için bana göre güzel olan bir çiçek. Dokunmak istedim. Değmek. Cennet bahçelerinin o hiç görülmemiş çiçeğine elimi sürmek. Uzattım elimi. Bir acıyla haykırdım sonra. Çiçek değilmiş. Zehirli bir hayvanmış. Parmağımı yardılar. Kanımı akıttılar. Beklenmedik hiç umulmadık bir acı. Zehirli bir hayvanın sokmasından binlerce milyonlarca kat dayanılmazlıkta. Hayvanın sokmasına ağladığımı, bu can acısından haykırdığımı sanıyorlar. Yanılmış olmanın acısını anlamıyorlar. Hiç umulmadık bir anda yanılmış ol-*

manın acısını… Bundaki dayanılmazlığı..."[33] *'Ölmeye Yatmak*'ta böyle anlatmıştı *Adalet Ağaoğlu; Erdoğan* yanılgısını çok önceden ifade edercesine…

Özetle "*Adalet Ağaoğlu, her mikrofon tutana Erdoğan rejiminin kendilerini nasıl aldattığını anlatıyor birkaç zamandır. Günah çıkarmaktan hoşlanıyor. Kolay kandırıldığının dışında anlatacak bir hikâyesi kalmadığı anlaşılıyor. Yazık.*

Soralım: Sosyalistlerimiz ve komünistlerimiz de mi Adalet Hanım'ı aldatmıştı? Yani Adalet Ağaoğlu, belki ömrünün en temiz döneminde, Behice Boran gibi -sonu nasıl biterse bitsin- dirençli bir komünistin öncülüğünde, Kemal Özer ve Ruhi Su gibi tescilli komünistlerle ve tabii Yalçın Küçük'ün desteğiyle, TİP'in "alternatif plan" çalışmalarına katılmamış mıydı? 70'lerin ikinci yarısında partinin kültür bürosu toplantılarında yer almamış mıydı? Yok muydu? O zaman kim kimi kandırmıştı?"[34]

Kaldı ki tarihi yanılgılarla bezeli yazar, 2005'de İnsan Hakları Derneğinden, "*Bölücü olmak suçlaması*"yla ayrılırken, kurumu "*Kürtlerin bir oluşumu*" olmakla itham etmişti.

Bu arada dönemin Cumhurbaşkanı *Abdullah Gül*'ün edebiyatçılara verdiği Çankaya Sofrası Yemeğine *Hilmi Yavuz, Elif Şafak, Selim İleri, Doğan Hızlan* ve *Rasim Özdenören* ile birlikte katılmıştı ve *İleri*'yle küslüğünü *Gül*'ün verdiği yemekle sonlandırmıştı!

Gül'ün yemeğine katıldığı için eleştirilen *Adalet Ağaoğlu*, "*Seçilmiş cumhurbaşkanı'nın yemeğine gitmeseydim, nüfus kâğıdımı yırtardım,*" derken; İslâm'ın Cumhuriyet'ten beri küçümsendiğini belirtip, *Star*'dan *Erdinç Akkoyunlu*'ya "*Babasının hafız olduğunu söylemeye utandığı"* dönemleri anlatıp ekledi: *"1960'ta da 'ordu millet el ele' diyenlerdendim...*"

Sonra banka reklamlarında da boy gösterdi; 12 Haziran 2011 seçimlerinde AKP'yi destekledi.

Ve *Erendiz Atasü*'ye, "*1993 Sivas aydın katliamının ertesinde Adalet Hanım'ın gösterdiği ürpertici duyarsızlık, hâlâ kalbime saplanmış bir bıçak gibi beni yaralıyor ve kaybından duyduğum acıyı büsbütün derinleştiriyor,"*[35] dedirtti…

* * * * *

Son röportajında, "*Bu kadar uzun yaşamak istemezdim, kendimden sıkıldım*,"[36] diyen *Adalet Ağaoğlu*'nun ölümü egemen medyada 15 saniyelik bir haber olabildi…

Onun ayrılığına dair yine de *Cemal Süreya*'vari, "*Her ölüm erken ölümdür*," demek ya da kendisi tutamamış olsa da, biz(ler)e yadigar bıraktığı satırları unutmak mümkün mü?

"*Sanatçının görevi, gerçeği nesnelliği ile ortaya koyarken kurtuluşu sezdirmek, var olan düzenin sürekliliğinden insanları kuşkuya düşürmektir."*

"*Ortak yol: Baskıya, zulme, şiddete karşı elinin emeği alnının teriyle daha temiz bir yarının yolu."*

"Her durumda özgür kimliğimizi koruyabilmek ancak edimle söylenebilecek şu tek ve son söze bağlı: Hayır..."[37]

Dipnotlar

1- Franz Kafka.

2- Yazgülü Aldoğan, "Çok Sevdik, Çok Kırıldık Ama Hiç Vazgeçmedik", Cumhuriyet, 15 Temmuz 2020, s. 14.

3- Adalet Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak,* Everest Yay., 2014.

4- Adalet Ağaoğlu, *Damla Damla Günler*, Alkım Yay., 2004, s.127.

5- Yüksel Topaloğlu, *Adalet Ağaoğlu'nun İlk Romanları,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, 1999, s. 51.

6- Adalet Ağaoğlu, *Ruh Üşümesi*, Everest Yay., 2015.

7- Yalçın Küçük, *Tenkit (Materyalist Gözlerimle Yazarlarımız),* Yayına Haz: B. Sadık Albayrak-Okan İrtem, Tekin Yayınevi, 2016.

8- Zeynep Oral, "Adaletsiz Ülkenin Adalet'i...", Cumhuriyet, 16 Temmuz 2020, s. 14.

9- Adnan Binyazar, “Adalet Ağaoğlu”, Cumhuriyet, 17 Temmuz 2020, s. 13.
10- Adalet Ağaoğlu, *Bir Düğün Gecesi,* Everest Yay., 2014.
11- Aldous Huxley, *Ses Sese Karşı,* çev: Mina Urgan, İletişim Yay., 2015.
12- Ayşegül Yüksel, “Adalet Ağaoğlu’nun Ardından”, Cumhuriyet, 21 Temmuz 2020, s.14.
13- Adalet Ağaoğlu, *Hayır,* Everest Yay., 2014.
14- Adalet Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak,* Everest Yay., 2014.
15- Adalet Ağaoğlu, *Fikrimin İnce Gülü*, Everest Yay., 2014.
16- Adalet Ağaoğlu, *Bir Düğün Gecesi,* Everest Yay., 2014.
17- https://listelist.com/adalet-agaoglu-kimdir/
18- Feridun Andaç, Adalet Ağaoğlu Kitabı-”Sen Türkiye’nin En Güzel Kazasısın”, İş Bankası Kültür Yay., 2005, s.121.
19- Murat Yalçın (Ed.), “Ağaoğlu, Adalet”. Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Cilt: 1, Yapı Kredi Yay., 2010, s. 19.
20- Adalet Ağaoğlu, Yaz Sonu, Everest Yay., 2014.
21- Dilek Doltaş, *Postmodernizm Tartışmalar ve Uygulamalar,* Telos Yay., 1999 ve Yıldız Ecevit, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yay., 2002.
22- Seyit Battal Uğurlu, *Adalet Ağaoğlu’nun Hayatı, Roman ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma,* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2003, s. 698.
23- Adalet Ağaoğlu, Yaz Sonu, Everest Yay., 2014.
24- Erich Auerbach, Mimesis, *Batı Edebiyatında Gerçekliğin Tasviri,* çev: Herdem Belen-Hüseyin Ertürk, İthaki Yay., 2020.
25- Füsun Akatlı, *Edebiyat Defteri*, Füsun Akatlı, Edebiyat Defteri, Afa Yay., 1987, s.88.
26- Adalet Ağaoğlu, Bir Düğün Gecesi, Everest Yay., 2014.
27- Adalet Ağaoğlu, Ruh Üşümesi, Everest Yay., 2015.
28- Adalet Ağaoğlu, Yaz Sonu, Everest Yay., 2014.
29- Ayşegül Özbek, “… ‘Ömür Boyu Devrimci’, Adalet Ağaoğlu”, 14 Temmuz 2020… http://bianet.org/bianet/yasam/227410-omur-boyu-devrimci-adalet-agaoglu
30- Adalet Ağaoğlu, Radikal Kitap, 19 Şubat 2016.
31- Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk’un da aralarında bulunduğu altı yazar ve aydının Suriye lideri Beşar Esad’a mektup göndererek, “*İstifa et, yoksa sonun Saddam ve Kaddafi gibi olacak,” sözleri tartışılırken; Adalet Ağaoğlu da, “Orhan Pamuk’un da imzası olan mektubun tam metnini okudum ve yazılanlara aynen katılıyorum. İmza atmam gerekseydi aynen imzamı atardım. Pamuk’un imzası üzerinden yapılan tartışmalara katılmıyorum. Beni ilgilendirmez. Fakat mektupta yazılanlara, taleplere katılıyorum,*” (Sevda Aydın, “Sanatçı İşgalin Yanında Olur mu?”, Evrensel, 11 Aralık 2012… https://www.evrensel.net/haber/43399/sanatci-isgalin-yaninda-olur-mu) dedi.
32- “Adalet Ağaoğlu: 12 Eylül Referandumunda Evet Dediğim İçin Pişmanım, Enayilik Etmişim, Osman Can’a Kandık!”, 29 Şubat 2016… https://t24.com.tr/haber/adalet-agaoglu-12-eylul-referandumunda-evet-dedigim-icin-pismanim-enayilik-etmisim-osman-cana-kandik,330050
33- Adalet Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak,* Everest Yay., 2014.
34- Osman Çutsay, “Bir İtirafçının Anatomisi: Adalet Ağaoğlu”, 1 Mart 2016… https://odatv4.com/bir-itirafcinin-anatomisi-adalet-agaoglu--0103161200.html
35- Erendiz Atasü, “Adalet Ağaoğlu İçin...”, Cumhuriyet, 17 Temmuz 2020, s.2.
36- Tuba Kaçlık, “*Adalet Ağaoğlu: Bu Kadar Uzun Yaşamak İstemezdim Kendimden Sıkıldım”*, 19 Ağustos 2019… https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/tuba-kalcik/2019/08/19/adalet-agaoglu-bu-kadar-uzun-yasamak-istemezdim-kendimden-sikildim
37- Adalet Ağaoğlu, *Hayır,* Everest Yay., 2014.

ÖMRÜN ALTMIŞINDA

1960 restorasyonunda doğduğumda Kışlak Aylinkaya'da
Köyümüz yurtsever kafalarla koşuyormuş aydınlığa
O dönemde bırakmış babam ocak söndüren kumarı
Anam derdi, senin gözlerin verdirdi ona bu kararı
Elimde kitapla çobanlık yapardım, Keldağlıydı suyum
Bir kamyonla Amanoslar'ı aştığımda altıydı yaşım
Ve Çukurova'da çalışırken, pamuk çalısı kadardı boyum
On birimde Düldül Dağı'ndan sızan kanımdı Sabunçayı
Burhan Öğretmenim sayesinde Düziçi'nde bilgi çiçeklerim sulandı

On altımda okulca öğretmenlik hakkımız için çıktık boykota
MC'nin sürgün okuyla fırlatıldım Çanakkale Boğazı'na
O yaz Menekşe ablamla kurduk, Kışlak-Malatya köprüsünü
Çatal yürekli anamla düğünlerde tutturduk, Ah Şebeler türküsünü
Büyük kavga sularında yüzdüm, dar boğazlardan süzüldüm
On sekizimde Zeynel'le Ankara'da DTCF'ye yazıldım
Yirmi ikimde "Mamak Üniversitesi" zindanına atıldım
Kaybettiğimizde elli yedisindeydi ayağı kesik babam
İğnenin deliğinden Hindistan'ı görürdü, şekere yenildi tamam
Elim iş, aklım güç tuttuğundan beri yüklerim hep ağırlaştı
12 Eylül zulmüyle ülkem kararırken, vicdanlar sağırlaştı

Gölbaşı'nda yirmi beşimde çalışmaya başladım, işim çizim ölçüm
Yirmi altımda "Yoğunluk Sanat Kitabı"nda yer aldı ilk öyküm
Yirmi yedi yaşımda atandım çok istediğim öğretmenliğe
Üç ay sonra gbt'yle atıldım, ilk işim teknik ressamlık mesleğime
Acılar ve zordan süzüldü balım, özümü bağladım hilesiz alın terime
Ülkemde ilk kez gbt'yi çöpe attırdım, mahkemede bir yaz tatilinde
Trabzon'da tiyatroya gidip şeytanın bacağını kırdık Yavuzköylü öğrencilerimle
O yıl sevdalandım bir Laz kızına, kar teptim saatlerce ona kavuşmak için
Meydanlarda keskinleştirdim sınıf bilincimi, karanlıkla savaşmak için

Polatlı Tahtaköprü'de, yeni evli küçük kardeşimizi toprakladı elektrik
Gök ekinimiz biçildiğinde harlanan acımızla hepimiz şekere kesildik
Sürgün yediğimde Maçka deresine, kentli ve dağlı dostlar kazandım
Kuzeyhaber, Hamsi ve Kıyı'da kalemi yüreğime batırıp yazandım
Hayatın uzun sokaklarında yürüdüm, mücadele estetiğinden aldım haz
Otuz ikimde baba oldum, kucağıma verildiğinde çonamız İlkyaz
Esmer bakışlı gözünün ışığında, hiç sönmeyecek gibi duruyordu faz
Otuz üçümde yerleştik, Asi'nin meltemiyle nefeslenen Antakya'ya
Burada savaş açtık dostlarla, sendika başkanlığımla olağanüstü kuşatmaya

Otuz beşimde Antakya İnsancıl Dergisi Temsilciliğiyle şahlandırdık sanatı
Cuma'lar ve Leyla'larla yoldaşça buluştuk, bozuldu paranın saltanatı
Akrepler, ekmek teknemde kuyruk salladılar durmadan
Yüreğim daralsa da aştım engelleri, beynimi burmadan
Hiç yüksünmedim, eskiyeni yıkıp ileri olanı kurmaktan
Otuz sekizimde Subaşılı öğrencilerin cıvıltısına karıştı sesim
Kırkımda eşimden vurdular yüreğime, sandım kesildi nefesim
Kırılsam da sardım yaralarımı, kopmadım hiç kızımdan
Ne geldiyse başıma, sınıfa sınıf savaşımındaki hızımdan

Gazeteci Solak'la iki binde gördük emperyalizmin çöplüğünü New York'ta
Yedi can yürek yüreğe verdik, uygarlıklar beşiği Antakya'yı çoğaltmakta
Anamızı verdiğimizde toprağa kırk birimdeydim, bahar yeli esiyordu
Doğa dışımızda yeşerirken, anasızlık testere olup içimizi kesiyordu
Damar damar işleyip toprağımızı, dişe diş dirençle çevirdim çarkımı
"Hatay Bibliyografyası"na ekledim "Amik'ten Amanos'a Alkım"ı
Kardeşleştik "Karadeniz Karşılaştırmalı Sözlük Denemesi"yle dil salkımı
Amik dergisinde dostlarla harmanladık, yerelle evrenselin biderini
Düşünmedik hiçbir zaman, halkamızı çoğaltan emeğin giderini

Kırk ikimde komşu halkla sınırları kaldırdım, Şam'a giderek
Ortak damarları buldum her adımda, Arvad Adası buna bir örnek
Palmira'da onurlandım, Zenobya kafa tutarken Roma'ya
Ugarit'te selam durdum, kadim dost Cebel-i Akra'ya
Kırk bin yıllık aşka kavuştum, Aşkdeniz'den çıktığımda Üçağızlı Mağara'ya
Bir kurda zengin Arap dilinin eşiğini adımladım, Üstez Besime'yle
Beyrut ve Amman ışıklandırdı Adonis'i, yanımdaki çok dilli çevirmenle
Kırk üçümde ikinci kez sevdalandım, Divriğili bir kıza
Bir ömür sığdırdık, sönük Ankara'da koşarken bir yaza

Kırk altımda “Yoğunluk”ta dirilttim yirmi yıl önceki sanat kitabını
Kırk yedimde “Suriye Günlüğü”yle sordum düşmanlıkların hesabını
Kırk dokuzumda “Hataylı İki Aşık”ta verdim ozanların imgelerinden
Sevdanın harını, ayrılık ve ölümün soğukluğunu dilin belinden
Her dönemin devinimi, ivme kattı yürek ve beynime
Yıllar sonra onun için döndüm öğrencilik kentime
Pişmanlık hiçbir zaman uğramadı gergefli semtime
Harlamayı sürdürdüm partide, sendika ve dergilerde üretkenlik ateşimi
İlkyaz’ımızla Avrupa’dan döndüğümüzde, ayrılıkta buldum ikinci eşimi

En verimli elli yaşımda, Adana’da sevdalım oldu bir Kürt kızı
Çatışmalı ve fışkırmalı diyalektik, Beyrut’ta nakışladı bilincimdeki hızı
Her daim yanımdaydı sıcacık yürekleri ve nefesleri Muammer abimin
Candostlarım Mehmet’ler, Ali’ler, Ramazan’lar, amcamoğlu Mücahittin’in
Ve de Bedran, Ayşe, Sadık’lar, Yusuf’lar gibi bilendim hayatı yeniden kurmaya
Ozan gibi marifet yüklendik yürekten, başladı Bağlaç dergimiz filize durmaya
Hata ve yanlıştan arınmak için başvururum kendimi sorgulamaya
Aşkar abimi, Mustafa canımı, Sabahat ablamı, Tersakanımız Gündüzalp’i aldı ölüm
Elli üçümde “Salkım Saçak Keldağ”la fışkırdı, Aşkdeniz sularından sekiz öyküm
Art arda sökün etti kitaplı öykülerim “Közlü Yürekler”, “Dirilten Duyunçlar”
“Çölüngelini”nde küllerinden doğdu Zenobya, “Kaplan Ali”yi sevdi dağlılar

Elli üçümde Taksim’de Gezi Kitaplığına bağışladık kitaplarımızı
Haziran direnişinde embriyolanan Diren’imiz, doldurdu kucaklarımızı
Evin’imiz ikiledi kardeşliği, Devrim Stadyumu’nda katıldı İlkyaz’ın mezuniyetine
Kuşakların atardamarlarını, ben’lerinde imgeleştirsinler dilerim genişleyen evrene
Sevdim, sezdim, gezdim, eyledim ve yazdım, mutluyum yaptıklarımdan
Altmışımda kronikliğimle koronaya yakalanmadım, umutluyum yarından
Sevda’yla yarattık “Avrupa’nın Yüzleri”ni, memnunum candostlarımdan
Ömür bu, çizik-yazık-keşkeyle değil, insanlar yeniden (t)üreterek paylaşsın
Bir gün toprağa düştüğümüzde, ışıklı çocuklarımız meşalemizi taşısın…

Müslüm KABADAYI

Dilimiz de kardeş, dizelerimiz de...

Azerbaycan'ın önemli şairlerinden Nurengiz Gün'ün şiirine yolculuk

Gülsüm CENGİZ

"Şöhret arayan biri değilim,
bıktım, yoruldum şöhret gürültüsünden.
Zorla almadım hiçbir ödülü,
böyleyim ben, işte böyle biriyim;
ne alkış isterim ne de övgü.
İstemem bir parçacık şöhret payım olsa da.
İstemem! Uzak olsun zafer kutlamaları benden.
İsterim bir tek şiirlerim okunsun, budur benim dileğim.
Dokunsun kötüye kötü, iyiye iyi;
bu bana yeterlidir, daha başka ne isterim."

Şiirde kadın sesinin tarihi, bin yıllar öncesine dayanmaktadır. Dünyanın pek çok bölgesinde halkların yarattıkları halk edebiyatı ürünlerine baktığımızda bunu somut olarak görebiliriz. Yazılı kültüre geçişten önce üretilip günümüze dek ağızdan ağıza aktarılarak gelen ve özellikle kadınların ürünleri olan ninni, ağıt, yakım, türkü ve maniler kadın yaşamlarına, kadınların duygularına, özlemlerine ve sorunlarına dair önemli tanıklıklardır. Kadınlar bu ninni, ağıt ve türkülerde acılarını, umutlarını, sevinçlerini dile getirirken kendi koşullarında yaşayan başka kadınların da yaşamlarına tanıklık etmiş, duygularına ses olmuşlardır. Şiirde kadın sesi işte bu yüzden çok önemlidir.

Yazılı kültüre geçtikten sonra, sözü yazıya döken, yaşadıklarını duyumsadıklarını, yaşama dair tanıklıklarını şiirle ifade eden şair kadınların verimlerinde de yaşadıkları dönemde kendi toplumlarında yaşayan kadınların yaşamlarından izler buluruz. Hangi toplumdan ya da ülkeden olursa olsun...

Azerbaycan şiirinde kadının sesi, çok eski dönemlerden beri duyulmaktadır. Çağdaş Azerbaycan Edebiyatı'nda da kendine özgü bir şiir dili oluşturan şair kadın sayısı hiç de az değildir. 20. yüzyılın ikinci yarısına ait Azerbaycan edebiyatının en güçlü ve kendine özgü şairlerinden *Nurengiz Gün* bunlardan biridir. "Bir tek şiirlerim okunsun," diyen şairin yaşam öyküsüne baktığımızda, yaşamının nasıl yoğun bir emekle ve çalışmayla geçtiğini görebiliriz. Yazınsal çalışmalarının yanı sıra, uzun süre Azerbaycan Televizyon ve Radyo Programları Komitesi'nde spiker olarak çalışmış, Devlet Güzel Sanatlar Üniversitesinde sahne konuşması ve konuşma kültürü bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır.

Nurengiz Gün'ün şiir serüveninde, dilimizin usta şairi *Nâzım Hikmet*'in çok önemli bir yeri vardır. Şiire çıktığı ilk yıllardan başlayarak, içerikte ve biçimde *Nâzım Hikmet*'in çizgisini benimsemiş; insana, yaşama, topluma dair şiirler yazmıştır. *Nâzım Hikmet*'e olan hayranlığı dizelerine de yansımıştır: *Yol Boyu Arzular* şiirinde "*Nolaydı / sokakların adı Lale, Nergiz, Menekşe, / Vatan, Sevda, Sevgiler; Od ve Ateş olaydı... / Bazısının da adı Nâzım Hikmet, Hakikat, Şah Hatayi, Settarhan, / Aras, Tebriz- Nisgiller, Güç ve Güneş olaydı...*" derken; Bir Akşam -*Nâzım Hikmet'in mezarının başında*- şiirinde, sevgiyle saygıyla bağlandığı şairin baş ucunda olmanın hüznünü, sevincini, coşkun duygularını ifade etmiştir.

Yalın bir dille yazdığı şiirlerinde yaşamın türlü halleri çıkar karşımıza; insanlara, toplumsal yaşama dair gözlemler, eleştiriler yer alır. Kaçıp gitmek ister iki yüzlü insanlardan, çıkarcı ilişkilerden, sahte sevgilerden; *Kaçarım* şiirinde ifade ettiği gibi:

Boş haykırışlardan
bağırtılardan,
gösterişli odalardan
saraylardan kaçarım.
Yersiz gülüşlerden
onursuz, sahte öpüşlerden
çıkar güden
söz öğüten
görüşlerden kaçarım.
Eli baltalı kollardan,
dolambaçlı yollardan
boş seslerden,
hilelerden kaçarım.
Mutluluğuma sarılıp
başka birine hediye eden,
sürükleyen
"Rüzgarlardan" kaçarım!

Nurengiz Gün'ün şiir dünyasına yolculuk yaparken; şiirlerini okudukça onun şair kimliğinin yanı sıra insan, kadın, anne ve aydın kimliği de çıktı karşıma. Şiirlerinde kadın olmanın verdiği güçlükleri, kendi yaşanmışlıklardan yansıyan dizelerle ve *Yitirdim* adlı şiirindeki gibi annesinin kimliğinde ifade eder.

Bir ışık yitirdim
anamın gözlerinde.
Yitirdim bir bayatı
anamın sözlerinde.
Bir masalı yitirdim
anamın dudaklarında.
Yitirdim bir çerağı
anamı aradığımda.
Bir beşik yitirdim
anamın kollarında.
Bir ömür yitirdim
anamın yollarında...

Kadın olarak bir yandan toplumsal yaşamda yer alıp var olma mücadelesi verirken bir yandan da anne olmanın, bir çocuğu büyütmenin güçlüğünü ve güzelliğini duyumsarız dizelerinde. Kızına yazdığı *Jalem*'e adlı şiir bir güzelleme niteliğindedir.

Şiirlerinde yaşama sevincinin yanı sıra, dizeler arasında kızını yalnız büyüten bir kadının hüznünü de duyumsarız; onu düş kırıklığına uğratan hayata serzenişlerini de... Tıpkı şair, gazeteci *Sevinç Mürvetkızı*'nın şu değerlendirmede ifade ettiği gibi: "*Nurengiz*

Gün'ün karakterinde olduğu gibi şiirlerinde de iyimserlikle kötümserlik, nefretle sevgi, başlangıçla son, ezeli ile ebedi bir birine öyle iç içe geçmiştir ki, onların nerede başlayıp nerede bittiğini anlamakta zorlanıyorsunuz; ama sonunda mutlaka hakikati bulup çıkarıyor..."

Gazeteci *Adile Gocayeva* onun için: "*Nurengiz Gün, doğru sözü cesaretle söylemeyi, zamanın talebini halka duyurmayı, toplumun çirkinliklerini zamanında görüp kamçılamayı beceren bir yazardır.*" değerlendirmesini yapmıştır.

1992'de Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında yaşanan kıyım, yüreği insan ve yurt sevgisiyle dolu şairi derinden etkiler. Bir ağıt niteliğindeki uzun şiiri *Hocalı Senfonisi*'ni yazar ve seslendirir.

Yaşamın getirdiği güçlükler, sorunlar ve sevda acıları kadar, insanların iki yüzlülükleri, sahtelikler, sevgisizlikler incitir şairi; dizelere yansır düş kırıklıkları.

"*Gerçek bildim yalanı,*
Güzel bildim çalımlı bir 'yılanı'...
Ne taş attım, ne tahta,
Sürdü üstüme koca sabanı.
Bahtıma bak, bahtıma!"

Nurengiz Gün, yalnız acıları ya da sorunları yazmaz; toplumdaki çelişkileri, insanlara ilişkin gözlemlerini yazarken daha güzel bir yaşama olan özlemini de ifade eder şiirlerinde. *Yol Boyu Arzular* şiirindeki şu dizelerde olduğu gibi:

"*Nolaydı*
/.../
Kapılar
sonuna kadar açık, .çevrede öyle yalnız
kara kuşlar, ak kuşlar
kanat salmış, yuva kurmuş olaydı,
ne kötü göz, ne kem bakış,
ne aşsız ocak...
ne kötü komşu olaydı,"

Biçimsel açıdan, iç ve dış uyakların kullanıldığı, kısa dizelerden oluşan kısa şiirlerle söyler diyeceklerini. Şiirinin en önemli özelliklerinden biri yalınlığı, doğallığı ve içten anlatımıdır. Günlük konuşma dilinde var olan sözcükler, yerinde kullanılan benzetme, çağrışım ve imge şiirinin özelliğini oluşturur. Azerbaycanlı ünlü halk yazarı *Mirza İbrahimov* onun şiirinin özelliklerini şöyle tanımlar: "*Nurengiz hanımın eserinde yazar için çok önemli olan özelliklerden birine -samimiyete- söz söylenemez. Bu güzel ve zorunlu özelliği sayesinde, şiirlerini okurken okura, yazarla yüz yüze oturup sohbet ediyor duygusunu veriyor. Sanki o, yaşamda, insanların arasında gördüklerini, işittiklerini, yaşadıklarını sana anlatıyor, hatta içini döküyor..."*

Azerbaycanlı ünlü halk şairi *Sabir Rüstemhanlı* da şu değerlendirmeyi yapmıştır: "*Bir şey demeliyim ki bu da Nurengiz hanımın söz varlığıdır. Uzak hatıraları, unutulmuş yurtları, eski sevgileri anımsadıkca onların renklerini de akla getiriyor; onun şiirinde unutulmuş, arkaikleşmiş gibi görünen sözcüklerle karşılaşıyorsunuz. Söz halısına vurulan bu kadim, doğal renklər, pası silinmiş sözcükler onun ifade biçimini ayıran özelliklerdendir."*

Şiirin yanı sıra, öykü ve makale yazan *Nurengiz Gün*'ün yayınlanan ilk kitabı, "*Tanrı"* (1980) adlı uzun öyküsü kitabıdır. Sonrasında şiir, öykü, makale vb. türlerde yapıtlar verir. Özellikle şiirleri çağdaşı şair, eleştirmen ve bilim insanları tarafından incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Çağdaş Azerbaycan şiirinin önde şairlerinden olan ve Türkiye'de şiir kitabı yayınlanan *Salim Babullaoğlu* şöyle seslenir şaire: "*Kesinlikle abartmadan diyorum ki; siz de Nurengiz hanım, 'Yoldayım' şiirinden başka bir şey yazmasaydınız, bu şiir, dilimiz var oldukça hatırlanmanız için yeterlidir."*

Dil Bilimleri doktoru Dr. *Teymur Kerimli,* 2005 yılında, onun şiirleri için şu değerlendirmeyi yapar: "*Nurengiz Gün çağdaş şiirimizde kendi özgün üslubu, deyiş biçimi, şiirsel figürlerin zenginliği, tematik renkliliği, şiir dilinin akıcılığı, verdiği ip uçlarının anlaşılırlığıyla seçilen şairelerdendir.*"

Şair, "*ne alkış isterim ne de övgü. / İstemem bir parçacık şöhret payım olsa da."* dizelerini yazmış olsa da, yoğun emekle ürettiği çalışmaları pek çok ödüle değer bulundu: Yugoslavya'daki Novo-Makedonya Yayınevi tarafından basılan *Sesler* adlı Dünya şiiri antolojisindeki dokuz şiiri nedeniyle aldığı *Yeşil Çeşme Ödülü*-1987 bunlardan biridir. *Hocalı Senfonisi* adlı şiir kitabıyla aldığı *Mahmud Kaşgari Fonu Ödülü*-2009 şiirine verilen bir başka ödüldür. Bunun dışında yazıları, makaleleri, kültürel çalışmaları nedeniyle içlerinde Uluslararası Humay-2005, Vicdanlı Kalem, Cesaretli Kalem-2009 gibi pek çok ödül verilmiştir kendisine.

Azerbaycan'da ve ülkesinin dışında edebiyat ve kültür konulu pek çok toplantıya katıldı. Yunus Emre Kongresi- Eskişehir-1990,Türkdilli Halkların 6. Kurultayı- Bursa-1998, Dünya Azerbaycanlılar Kongresi-İsveç-2005 bunlardan bazılarıdır.

21 Eylül 1938'de başlayan yaşam yolculuğu 20 Aralık 2014'de sona erdiğinde ardında pek çok yapıt bıraktı. Kitaplarından bazıları şunlardır: *Tanrı İnsan Evladıdır* (uzun öykü) -1984, *Ak Kanatlar* (şiir)-1986, *Güneşe Dua* (şiir)-1990, *Yoldayım* (şiir)-2004, *Hocalı Senfonisi* (şiir)-2006, *Uzun Öyküler ve Hikayeler*-2006.

Son söz: Bu yazıyı hazırlamak için şiirlerini çevirirken bir kez daha ayrımsadım ki dillerimiz de kardeş dizelerimiz de. Benim şiirlerimde yer verdiğim benzer tema ve dizelerle karşılaştım onun şiirlerinde de. Şaşırmadım. Çünkü kadınların, şairlerin, insanım diyen insanın dili, düşüncesi ortaktır. Onun şiirlerine doğru çıktığım yolculuk sırasında sürekli çalışıp üreterek, soluk soluğa geçen yaşam yolculuğunu, yorgunluklarını ve kırgınlıklarını derinden duyumsadım; onu yaşama bağlayan bağları da... Yolda olma halini, yol olma imgesini ve kararlılığını duyumsatan bir şiiriyle bitirelim bu yazıyı...

YOL GİDERİM

Dudaklarımda gülümseme.
Gözbebeklerimde umut ve gurur,
İçimde ağlama ihtiyacı...
Yol giderim, yoruluncaya kadar.

Avuçlarımda gizem,
kabarmış parmaklarım,
Yüreğimdir... yoğum varım...
Yol giderim, tutamağım kırılıncaya kadar.

Saçlarımda rüzgârım,
ruhumda annemin ninnileri,
Başımda mağlup aşkım,
Yol giderim, soluksuz kalıncaya kadar.

Önümde sıra dağlar,
Sert kayalar, soğuk deniz
Garip canla, bu tek cana, gurup zamanı
Yol giderim, solup sararıncaya kadar...

Arkamda sarp inişler,
Sırtımda batan güneşin ışıkları,
Kucağımda Jalem ve titreyişim...
Yol gideceğim, yol oluncaya kadar...

* Şiir çevirileri: Makbule Muharremova Sabziyeva - Gülsüm Cengiz

Şapkasını Alıp Gidemeyen İshak

ölüler sana toprağı konduramaz
ve her yaşayan senden alacaklı kalır
çünkü besbelli yaşamak en çok sana yaraşır
en çok senin payına düşer yolu yürümek
ve düşlemek eğer varsa yaşamakla ilgisi

boynun umuda açılan bir köprü gibi kocaman
umutla beklenen her şey gibi kocaman
varlığın bir armağan tanrıdan babana
ama annenin sandığı kadar mutlu değilsin
babil'de bir evin olsa bir de araban
fena mı olurdu, ama daha farklı dertlerin
doğdun, büyüdün ve kesildin memeden
örttü annen göğüslerini, kalmadı bir annen
işte tüm çıplaklığınlasın
tüm çıplaklığınla işte bir başınasın
oysa yokluğun değil miydi bir kavmi kahreden?
umutla beklenen her şey biraz sen değil miydin?

ömrün ki şuracıkta direnmiş bir yaz serinliği
bir ikindi üstü, geç gelmiş erken giden ikindi üstü
üç gün geçti, dört gün geçti bir dağın başındasın
ölüm gelir, ansızın gelen her şey gibi
ve hep her şeye apansız yakalanır insan
ölmek güç de ölmemek güç değil mi?
sen hep öldükten sonraki güzelliğindesin
sen hep o ölmediğin zamandaki sensin

yürek imlerken kurtarılmış olmayı
her yaşayan senden alacaklı kalır, çünkü
kardeşini kıskanan kabil'dir biraz her insan

herkesin odunlarını istiflediği
bir ishak var bu hayatta
her ömrün geçtiği bir sınav
ve her gidişin bıraktığı bir acı
çünkü kalmak yüktür kimi zaman
ve kimi zaman direnir ayrılık
zağlanmış bir bıçağın ucunda direnir
ölüm, ansızın gelen her şey gibi gelir

Hasan Salih KAYMAZ

Hep Yolda

Berrin TAŞ

6 Ağustos 2020

Yılmaz Uçar gitmiş…

Dün cep telefonumdan beni bir arayan olmuş. Sonradan gördüm. Çoğunlukla bilmediğim numaraları merak edip aramıyorum. Bu kez aramak istedim. Aradım. Kötü haberi aldım. Yeğeni söyledi. *Yılmaz Uçar*'ı kaybetmişiz.

Yılmaz Uçar edebiyat yazıları ve öyküleriyle varoluş kavgası veriyordu. Yeğenine haber vermesi gereken kişilerin telefon numaralarını bırakmış. Yeğeni beni de aramış.

Bir yıl önce beni aramıştı. Nerden öğrendi bilmiyorum. Sizin babanız da doktormuş deyip benden doktor önerisi istemişti. Ben de babamın ben daha bir buçuk yaşımdayken öldüğünü söyledim. Günümüzde doğru doktora ulaşabilmek için biz de deneye yanıla yol alıyoruz dedim. *Cengiz* hocanın sağlığıyla sizin ilgilendiğinizi duyuyorum da bu nedenle sormak istedim dedi. Annesinin sağlığıyla ilgili sorunları vardı.

Yılmaz Uçar şiir kitaplarım üstüne benimle söyleşti. Soruları hazırlayıp göndermişti. Her zaman kendine yeni arayışlar ediniyordu. Edebiyat yazıları, söyleşiler, öyküler. Sık sık karşılaşmasak da bir *Yılmaz Uçar* vardı. Yazmayı sürdürüyordu. Birdenbire gidince üzüldüm. Bir süre önce kalp krizi geçirmiş. Altı ay olmuş. Birkaç gün önce de soluk alamıyorum demiş. İki gün hastanede yatmış. Sonrası yok. Gitmiş.

Yılmaz Uçar onurlu yaşamanın kavgasını vermiş bir insandı.

Yılmaz Uçar

14 Ağustos 2020

Bülent Ecevit'in şiirlerini okuduk…

Dün akşam yine internetle bağlandık. Elimdeki kitap Şubat 2005' te yayımlanmış. Doğan Kitap basmış.

Bülent Ecevit'in şiirlerini daha önce de severek okumuştum. Dün akşam okumadan önce kitaba yeniden göz gezdirdim. Şiirlerde yakaladığı ince noktaları gördükçe keşke şair *Bülent Ecevit* olarak kalsaymış dedim kendi kendime.

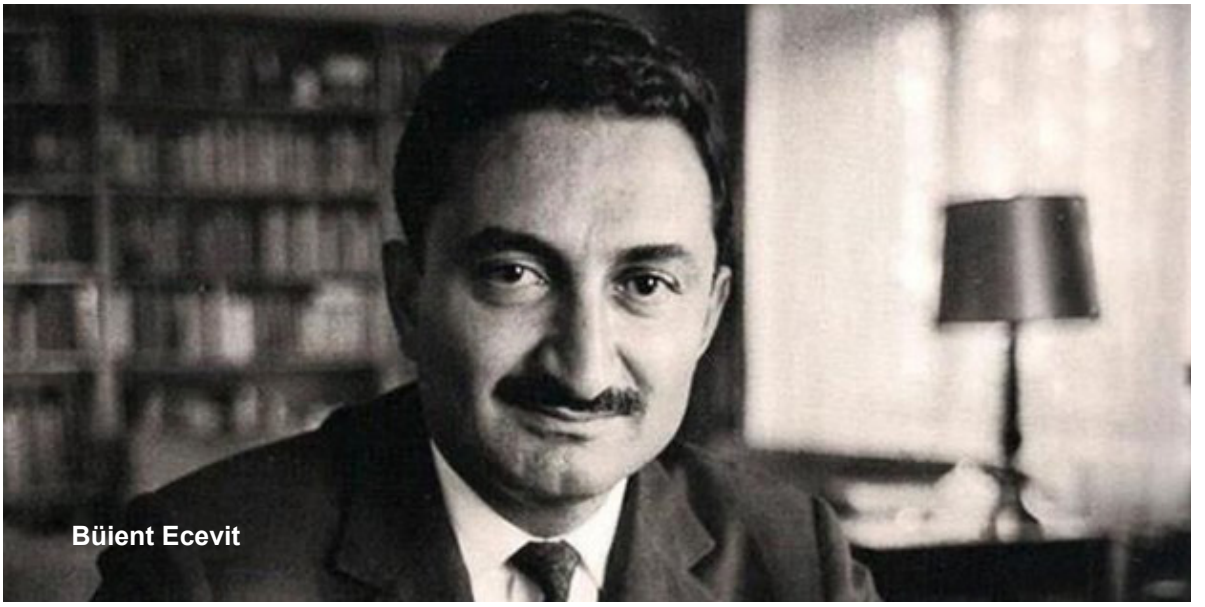

Büient Ecevit

Şiirlerinden örnekler vermek isterim. Okuduğum şiirlerden biri "*Konuk İşçi*". Konuk işçinin sorunsalı günümüzde de ekmek parası kazanmak için yollara düşenlerdir. Konuk İşçi memleket özlemiyle yanıp tutuşsa da gidemez. Para kazanıp yoksul ailesine para göndermesi gerekir. Şiiri okurken bütün özlemlerine karşın emeğinin bereketini başka ellere bırakan işçiler geldi aklıma. "*Her sabah yabanda uyanır / her gece yurdunda uyurdu / öylesine yakın yurduna / öylesine uzakta yurdu // kentin uğultusu bazen / köyünden bir türkü olur / istasyona koşar akşamları / trenlerle avunur // uzakta bir ocaktır / yanar yüreğinde memleketi / ellere verir çaresiz / ellerindeki bereketi // yurdunda mı yabancı / yabanda mı bilemez / o bir konuk her yerde / o bir özlem bir acı*."

Okuduğum şiirlerden biri de "*Pülümür'ün Yaşsız Kadını*" şiiriydi. Şiir Doğu Anadolu'da yaşayan bir kadını anlatır. Bu yalnızca bir Doğulu kadının şiiri değildir yine de. *Pülümür'ün Yaşsız Kadını* bir kültürü yaşamında taşıyan kadındır. Giysilerinde davranışlarında taşıdığı kültür şaire Türkiyeliliğini bir kez daha anımsatır. "*(…) bir asa vardı elinde / bir solmuş krallığın / kadifeden harmanisi üzerinde / bir Hititliydi o bir Selçukluydu / bir Ermeniydi bir Kürttü / bir Türk*."

Bir kadının tutumunda yaşadığı ülkeyi görmek, ülkeni oluşturan değerleri görmek görebilmek nasıl da etkileyici bir gerçeklik. " *(…) zamanı onda yitirdim ben / yitik zamanlara onda eriştim / en soylu yoksulluğun toprak döşeli sarayında / bir taç gibi kondu başıma Türkiyeliliğim.*"

Bülent Ecevit gerçekçi bir şiir yazmıştır. "*Benim için şiirin bir düşünme yöntemi olduğunu söyledim. Düzyazı diliyle düşünülebilenin ötesine geçilebilir bu yöntemle… Başka sanat dallarında da bu olanak vardır. Yeter ki ozan ya da sanatçı şiir dışı ya da sanat dışı bir amaç gözetmesin yaratısında… Öylece kendini her türlü amaç yönlendirmesinden de düşünce, duygu ve bilgi koşullandırmasından da bağımsızlaştırarak algılayıp düşünebilsin. Öylece şiirin veya sanatın kendine özgü düşünme sürecine girebilsin…*" demektedir.

Bülent Ecevit'in gerçeğe bakışından kimi örnekler vermek isterim.

"*Kişi gerçeği kendi dışında değil, kendisinde bulabilir ancak. Kendi dışında görüntüsünü izleyebilir gerçeğin. Kendinde ise görüntünün gerçeğini bulabilir.*"

"*Gerçeği ışıldakla kendi dışında arayan kişi değildir ozan… içinin radarındaki yansımalarda bulan ya da sezen kişidir gerçeği.*"

"*Kimi şiirle sağlayabilir iç özgürlüğünü kimi başka yollardan sağlayabilir. Ne yoldan olursa olsun iç özgürlük sağlanmadan gerçek özgür olunamaz ve toplumun da in-*

sanlığın da insanın da özgürlüğüne katkıda bulunulamaz."

Yararlanılan kaynak: Bülent Ecevit, *Bir Şeyler Olacak Yarın*, Doğan Kitap, Şubat 2005, Birinci Baskı.

18 Ağustos 2020

İstanbul Sözleşmesi

Sözleşmeye ilişkin çok söz söylendi. Yazıldı. Konuşuldu. Tartışıldı. Sonra ne oldu. Kadem yöneticisi de karşı çıktı sözleşmenin yürürlükten kaldırılmasına. Son durum nedir. Belli değil.

Sözleşmenin kökenine şöyle bir bakalım.

- 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi toplantısında imzaya açılır. Türkiye sözleşmeyi imzalayan ilk ülke oldu.

- 14 Mart 2012'de onaylandı.

- 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girdi.

İstanbul Sözleşmesinin ortaya çıkmasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'yle ilgili kararı etkili oldu diyor *Gülsüm Kav*. Diyarbakır'da yaşayan *Nahide Opuz* aile içi şiddetle karşılaştığı için AİHM'ye 2002'de başvuruyor. 2009'da sonuçlanıyor. İlk kez bir devlet aile içi şiddeti önleyemediği için hüküm giyiyor. Türkiye 36.500 Euro tazminata mahkum oluyor. *Nahide Opuz* kendisini tehdit eden, annesini öldüren eski kocasına karşı devletin kendisini etkili bir şekilde koruyamadığını belirterek şikayetçi olmuş AİHM'ye.

Peki şimdi ne oldu da sözleşmeden kurtulmak istendi. Kadınlar daha eşit koşullarda mı yaşıyor. Şiddetle karşılaşmıyorlar mı. Tecavüze uğramıyorlar mı. Bu sözleşmeden daha nitelikli bir hazırlık yapılıyor da bizim haberimiz mi yok.

İstanbul Sözleşmesi boşanmalarda artışa neden oluyormuş.

Sözleşme Türk aile yapısına uygun değilmiş.

Gerçeklik tam tersi. Bu sözleşme imzacı ülkelere ne söylüyor.

- Kadınların çalışma hayatı başta olmak üzere tüm alanlarda eşit haklarda yaşamaları için çaba gösterin.

- Şiddetin ortaya çıkmaya cesaret edemeyeceği bir toplum yaratmayı amaçlayın.

- Böyle bir toplumu hemen yaratamayabilirsiniz. Bu köklü bir sorun. Bir kadın şiddet tehdidi altındaysa ve korunmak istiyorsa yasanızı etkin bir biçimde uygulayın diyor.

- Eşitlik hakları için uğraştın, korumaya çalıştın ama koruyamadın. Bir kadın zarar gördü. O zaman da etkin kovuşturma yapılmalı. Suçlu cezasız kalmamalı.

- İstanbul Sözleşmesi'nin getirdiği adımlardan biri 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun çıkarılmasıdır.

Peki kimler rahatsız oluyor İstanbul Sözleşmesi'nden.

Aile yapısını bozuyor diyenler.

Türkiye'de ahlaki değerlerle çelişiyor diyenler.

Onlara göre kadının aşağılanması ahlaki değerlerle çelişmiyor da kadının insani haklarını korumak için çabalamak ahlaki değerlerle çelişiyor.

Türkiye'de bir şeylerin değişmesini istemeyenler İstanbul Sözleş-

mesi'ne karşı çıkar. Korunduğunu bilen kadın özgüvenli davranır. Özgüveni yerinde olan kadının ağzından lokmasını alamazsın. Kafasına vurup emrin altına alamazsın. Sanırım büyük bir olasılıkla rahatsızlık veren budur. Değişmesin bir şeyler diyorlar. Alıştığımız kadın iyiydi. Korkuyordu bizden. Şimdi ne olacak türü belirsizlikler rahatsız ediyor kalıp zihniyeti. Yaşamlarındaki kadının toplumsal konumu değişiyor. Bu değişiklik ataerkil kafaların rahatını kaçırıyor. Kadının insan oluşunu anımsamak zor geliyor. Hazır unutmuşken nerden çıktı bu sözleşme diyorlar.

Of…..of of. Ne zaman değişecek bu kısır döngü. Benim bireysel yaşantımı dönüştürmem yetmiyor. Toplumsal koşulların da kadının esenliği açısından dönüştürülmesi gerekiyor. Kadının esenliği erkeğin de esenliği demektir. Çocuğun da esenliği demektir. Onca üzüntü yaşadım ülkemde, onca acı çektim, çok çalıştım. Başımı dik tutabilmek için de çalıştım. Onurlu ve dimdik bir yaşamdı istediğim. Hemcinslerimin aşağılanması, yaşama haklarının ellerinden alınması çabalarımı karşılıksız bırakıyor. Toplumsal alan kadının alanını daraltıyor. Bir başına bırakıyor kadını. Sonra da anamız bacımız yarimiz deniyor. Laf ola beri gele.

Yararlanılan kaynak: İpek İzci'nin 26 Temmuz tarihli Hürriyet Pazar'da Gülsüm Kav'la söyleşisi.

22 Ağustos 2020

Bir yazı okudum…

17 Ağustos tarihli Cumhuriyet gazetesinde okudum. Doç. Dr. *Mustafa Günay* yazmış. *Hacı Bektaş Veli*'yi anlattığı yazısını sevdim. Yazıda *Hacı Bektaş Veli*'nin kadına bakışından da söz etmiş. Günümüzde uzağına düştüğümüz bir kültür bu. "*İnsanı temel alan bir anlayışla ortaya koyduğu inanç öğretisi, içten bir dindarlığı içerir. Arap Müslümanlığından / Arap eksenli din anlayışları ve geleneklerinden farklı olarak insanın kulluğundan çok olgun/kamil insan olma çabası onun düşüncelerinin temelinde bulunur.*"

Bugün kendini varetme çabası sık karşılaşılan bir durum değil. Günümüz insanı insanlığını geliştirmekten çok görüntüsüyle ilgileniyor. Parasına, arabasına, şusuna busuna güveniyor. Bir hava, bir bilgiçlik dolanıp duruyor. Zengin ortamlara girebilmek için ödün vermeye hazır. Kendinden insanlığından eksilttiğinin ayrımına bile vermiyor çoğu kez. Hedefleri arasında insanlığını geliştirmek yok. Falanca yerde müdür olabilmek, filanca işten para, daha çok para kazanabilmek başarının ölçütü olarak kabul ediliyor. "*Kamil insan olma çabası*" makamlarla ölçülemez ne yazık ki. Bu durum kadına bakışta da etkili olabiliyor. Kadınların kendine bakışıyla erkeğin kadına bakışı birbirini tamamlayan bir işlev edinebiliyor. Kadın da çoğunlukla erkeğin bakışlarıyla kendine bakıyor. *Hacı Bektaş Veli* ne güzel bakıyor. Cinsiyet ayrımını reddediyor. "*Hacı Bektaş Veli birleştirici/bütünleştirici bir anlayışla ayrımcılığa karşı çıkar. Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde / Hak'kın yarattığı her şey yerli yerinde / Bizim nazarımızda kadın erkek farkı yok / Noksanlık ve eksiklik senin görüşlerinde derken yüzyıllar öncesinde toplumsal cinsiyet ayrımını reddetmesi önemlidir. Çünkü önemli olan muhabbettir, diyalogdur, sevgidir. Buradaki sevgi ve duyarlılık yalnızca insana değil bütün canlılara ve var olanlara da yöneliktir.*"

Hacı Bektaş Veli "*Eksikliğin insandan onun çarpık bakış açısından kaynaklandığını vurgular.*"

Günümüz insanı kendini tamamlanmış görüyor. Bu nedenle eksikliğinin ayırdına bile varamıyor.

23 Ağustos 2020

Müslüm Kabadayı geldi…

*Müslüm Kabaday*ı kim mi… Bir zamanlar Antakya'da *İnsancıl*'ın bir temsilciliği vardı. Antakya temsilciliğinin yöneticisiydi *Müslüm Kabadayı. Cuma Oruç*'la birlikte iyi bir ikili olmuşlardı. Güzel etkinlikler yaptılar. Elele verdiler. Yaşatmak için uğraştılar, didindiler.

Olmadı. Adana, Ankara, Konya'da da temsilcilikler açılmıştı. Sonunda biz temsilcilikleri kapatmak zorunda kaldık. Sorun kesinlikle Antakya temsilciliğinden kaynaklanmıyordu. Onlar sorun çözücü davrandılar her zaman. Antakya temsilciliğinin açılışını anımsıyorum. Arapça, Kürtçe, Türkçe şarkılar söylenmişti. *Müslüm Kabaday*ı şimdi Ankara'da yaşıyor. Bir arkadaşı arabasıyla İstanbul'a geliyormuş. O da arkadaşıyla beraber İstanbul'a gelmiş. "Perşembe dergide misiniz" dedi. "Evet" dedim, gelin bekliyoruz.

Perşembe öğleden akşama dek sohbet ettik. Eski günlerden, memleketin durumundan söz ettik. Bir ara kalkıp gitmeye hevslendik ama *C.G.* bırakmadı. Bir arkadaşının oğluyla görüşecekmiş. *C.G.* o da gelsin dedi. Geldi. *Müslüm Kabadayı* güzel fotoğraflar çekti. Fotoğrafları *Cuma*'ya, *Cuma*'yla *Zübeyde*'nin oğluna da gönderdi. Onların kızlarıyla oğullarının küçücük hallerini biliriz. Geçmişle kurulan bu bağ önemli benim için. Sağlam dostluklar zamana karşı direnebiliyor. Hiç zaman geçmemiş gibi kaldığın yerden başlıyorsun konuşmaya.

İyi ki geldi *Müslüm Kabadayı*. Geçmişten bugüne zamanı araladık. Zamanı durdurduk. Koşturmacayı bir yana bırakıp zamanı unutup güzel bir öğleden sonrayı birlikte geçirdik.

24 Ağustos 2020

Sabah sabah öyle sevindim ki…

Sabah gazeteler geldi. Sırayla gazetelere şöyle bir baktım önce. Hepsinde dikkatimi çeken bir haber var. Sarıyer'de yol verme tartışması sırasında bir adam bir kadına tokat atarak susturmak istemiş. Kadın önce kendini savunmuş. Adam vurmaya devam edince kadın adamı sokak ortasında bir güzel dövmüş. Kadın eski bir tekvandocuymuş. Sonunda adam kaçmak zorunda kalmış.

Ben neye sevindim peki. Şiddete eğilimli bir insan değilim. Yine de kadının şiddete şiddetle yanıt vermesine sevinir bir duruma geldim. Kökenini memleketimizin kadına bakışında aramak gerekir. Zayıf gördüğü bir kadına ayar vermek isteyen bir yobazın kaçırılması pek hoşuma gitti. Bundan sonra bu tür karşı çıkışların artacağını düşünüyorum.

Hey kadın dövenler bir gün böyle sert kayalara çarparsınız. Kendinize gelin.

İstanbul Sözleşmesi

Neriman ÇELİK

Ansızın bir sessizlik olduğunda kız doğdu denir Anadolu'da. Bunu bugün telefonda bir arkadaşımla tatsız bir konu konuşurken, bir sessizlik oluşmasıyla anımsadım. Bana şunları düşündürttü. Ülkemizin çoğu bölgesinde geçmişte ve şimdi bile bir kız çocuğu dünyaya getirmek bir anne için üzülecek bir durumdur. Doğuran kadın mahcuptur çünkü ailede, toplumda kabul gören bir erkek dünyaya getirememiştir. (Oysa Erkeklerin genetik yapısı ise 46xy'dir. Dolayısıyla bazı sperm hücrelerinde x bazılarında ise y kromozomu vardır. Y kromozomu taşıyan bir sperm yumurtayı döllerse erkek bebek, x kromozomu taşıyan bir sperm yumurtayı döllerse kız bebek oluyor. Dolayısıyla doğacak bebeğin cinsiyetini kadın değil, erkek belirliyor.) Ama annenin boynu büküktür ve bu nedenle kız çocuğa sahip çıkmakta zorlanır. Çünkü koca ve aileler düş kırıklığına uğramışlardır. Baba, kız çocuğu olduğunu duyunca evden ayrılır. Boynu eğiktir toplum baskısıyla oluşturulan öğretiyle. Oysa bebek erkek olsa silahı havaya doğrultup ateş ederek herkese ilan eder bir oğlunun olduğunu. Ama kız olmuştur. Bu kız çocuğu hiç görünmeden, sezdirmeden evde boynu bükük, hizmette kusur ettirmeyerek yaşamanın yollarını aramak zorunda ve bu erkek egemen öğretiyle büyümek zorundadır. Evde aşağılanır, yok sayılır, değersizleştirilir. Ailenin namusudur. Bu namustan da ailedeki erkekler sorumludur. Eğer anne bir erkek çocuğu dünyaya getirmişse önce ailede sonra toplumda bir yer edinmiş demektir. Artık kısmen de olsa ailede sözü geçer. Ve bu durum kutsanır. Önce ailede el üstünde tutulur erkek çocuk. O erkektir. Kardeşler, ablalar, anne onun öncelikli konumunu ona duyumsatır. Yatağı toplanır, üstü başı yıkanır ütülenir, yemeği önüne getirilir hangi saatte olursa olsun. Erkek çocuk küfür eder büyükler gülerler, gururlanırlar. Ulu orta her yerde çıplak olmasında hiçbir ayıplama olmaz. Sünnet olur, düğün bayram yapılır. Erkek çocuk, erkeklik organının ne kadar değerli olduğunu ve kadın karşısındaki üstünlüğünü keşfeder. Uzatmakla bitmez erkek çocuğuna tanınan hakların erkeği kadın karşısında (ki bu üstünlük durumu daha sonra tüm doğa için geçerli olacaktır.) üstün görmesini. Sonra toplumda her şey ona altın tepside sunulur. Erkektir her ne yaparsa yapsın elinin kiridir. Ailede ve toplumda edindiği üstünlük durumunu tadıyla içselleştirmiştir artık. Büyür, beğeneceği kız aranır, tüm kızlar emrindedir o yalnızca seçer. Seçtiği kadın onun malıdır. Döver de, sever de! Evinde bir hizmetli yatağında da dilediğince kullanabileceği bir nesnedir. Eğer çağ gereği kadın çalışıyorsa kazandığı para da kocanındır. Oysa kız çocuğunun asla böyle bir lüksü yoktur. Bir

erkek arkadaşıyla sinemaya gittiği için, tecavüze uğradığı için, ensest ilişkiye maruz kaldığı için… aile meclisi kurulur ölümüne karar verilir. Namusa halel getirmiştir. En küçük bir hatada baba, anne, abiler tarafından şiddete maruzdur. O düşünmeyecek, duyumsamayacak, aşık olmayacak bir hayalet gibi aileye ve topluma biat edecektir. Aile içinde ensest ilişkiye bile boyun eğer. Bu ortaya çıkarsa da derhal yok sayılıp üstü kapatılır. Sokakta, işyerinde tacize ve tecavüze açıktır. Onu koruyacak hiçbir yasa işletilmez. Çünkü devlette erkek egemen zihniyetle yönetilmektedir. Babadan kocaya geçince hiçbir şey değişmeyecektir. Yalnızca kontrol babadan kocaya geçmiştir. Kocasını hoş tutacak, aileye hizmetkar olacaktır. Bu beklentileri çok özet geçiyorum. Evde her türlü şiddete boyun eğecek ‘‘Kol kırılır yen içinde kalır” düstur edinecektir. Olur da buna başkaldırırsa şiddete maruz kalmayı haketmiştir hatta katledilmelidir. Kadın cinayetleri neden artıyor? Kadına şiddet neden artıyor? Çünkü çağ değişimi zorunlu kılıyor ve kadınların bir kısmı (kendi ayakları üzerinde durabilenler) “HAYIR” diyor. Başkaldırıyor. (Elbette bu iktisadi, toplumsal, sosyolojik, dini, kültürel değişimler, eğitim, medya, gelenekler v.b. nedeniyledir. Bu yazının konusunu çok genişleteceğinden bunları açımlamak başka bir yazımın konusu olacaktır.) İktidarın erkekliği kışkırtan, kadınları güçsüzleştiren söylem ve uygulamaları ayrıca kadınların eşitsizliği kabul etmeyişi nedeniyle başkaldıran kadın katlediliyor**.** Bu eğitim, gelir düzeyi, sosyo kültürel düzeylerde bile fark etmiyor. Şiddet kadına zorla kabul ettiriliyor. Psikolojik şiddete hiç girmiyorum. Çünkü bu psikoloji kadının kendi bile kendini insan olarak görememesi derecesine ulaştırılmıştır. Oysa kadın “doğurandır, yaratandır, eğitendir.” Bir yandan “cennet anaların ayağının altında” denir, riyadır bu. Din simsarlarınca dayatılan. Kadın ezilmek için vardır bu toplumda. Çünkü “Aydınlanma” çağını hiçbir zaman yaşamadı Türkiye halkları. Haklar, Cumhuriyet’le birlikte yasalarla var edilmeye çalışıldı. Ama aynı Cumhuriyet ‘Diyanet’i kurdu. Hani TC laikti? Laiklik en dar anlamıyla din ile devlet işlerinin ayrı tutulması değil mi? Hayır bu devletin hep sunni bir dini olmuştur. Diyanet, yasayı bile geçersiz kılacak fetvalarla otoritesini devletten aldığı güçle topluma dayatıyor. Yasalar, 18 yaşı reşit yaş olarak belirlemiş olmasına karşın, Diyanet, dokuz yaşındaki çocuğun evlendirilebileceğini bildiriyor. Erkeğin, anasının dizinden tahrik olabileceğini bildiriyor. Milletvekili açık kadının perdesiz eve benzediğini açıklıyor. Bir diğeri hamile kadının sokağa çıkmaması gerektiğini açıklıyor. Tarikat mensupları açıkça, “İslâm’da çocuklarla cinsel ilişki normaldir. Buna ‘bademleme’ denir. Ancak feministler ve ateistler çocuk istismarı diyorlar” diye sosyal medyada videoları dolaştırıyor. *Akit* gazetesi yazarı *Abdurrahman Dilipak* İstanbul Sözleşmesi konusundaki tartışmalara ilişkin yazısında sözleşmeyi savunan kadınlara ‘AKP’nin papatyaları’ ve türevlerine ‘fahişe’ diyebiliyor. Cumhurbaşkanı “*İstanbul Sözleşmesi nas değil. Bizim için ölçü değildir”* dedikten birkaç gün sonra *Emine Bulut* kızının gözleri önünde öldürülüyor. Bu yıl “imza çekilebilir” diye konuşulmaya başlandıktan sonra; *Pınar Gültekin, Seher Fak, Fatma Altınmakas, Bahar Özcan* arka arkaya katledildi. Kadın cinayeti işlemiş adama kravatlı olduğu için iyi hal indirimi uygulayıp kısa sürede dışarıya çıkması sağlanıyor. Öldürülen kadın için ama, o da, başlayan cümlelerle ölümü hak ettiğini açıklıyor topluma. Bunlar saymakla bitmez. Çünkü yasaları işletenlerde erkek egemen zihniyeti içselleştirmiştir. Ama aynı cinayeti bir kadın, tecavüze uğrarken kendini savunup tecavüzcüsünü öldürmüşse kadına

en ağır 'ağırlaştırılmış müebbet' ceza işletiliyor. Devlet kadının görevini, nasıl yaşaması gerektiğine, sınırlarını, kaç çocuk doğuracağını, kocasının dayağını gülümseyerek karşılaması gerektiğini varıncaya dek yaşam biçimini belirliyor. Evet, kadını koruyacak yasalar kağıt üzerinde var. Ama aydınlanma yaşamamış birey için hiçbir anlamı yoktur. Yalnızca birey için değil, asıl belirleyici olan devlet, yasaları uygulamayarak cinayetlerin ve şiddettin önünü açmaktadır. Yukarıdan aşağıya (Devlet'ten erkek bireye) "kadın hakları yasaları" hiçbir anlam içermemektedir. Devlet 'İstanbul Sözleşmesi'ni uygulasaydı bunca kadın cinayetinin yaşanması olanaksızdı. Oysa devlet, imzaladığı yasayı uygulamadığı gibi yasanın varlığından bile rahatsızlık duymaktadır. Kadının başına ne gelirse gelsin mutlaka bunu hak etmiştir. Çünkü yasayı işletecek olan erkek egemen hukukçulardır, bu hukukçularda din, devlet, erk zihniyetinin temsilcileridir. Sırtını yasaları işletmeyen devlete dayamışlardır. Gücü bu devletten almaktadırlar. Hatta kadın cinayetlerinin en üst seviyeye ulaştığı AKP hükümetinden almaktadırlar. Kadın cinayetlerinin yalnızca istatistik verilere dönüşmesi beni derinden yaraladığı için istatiksel verilere girmeyeceğim. Ama AKP iktidarında kat be kat artan kadın cinayetleri, kadına ve çocuğa karşı istismar ve şiddet had safhaya varmışken gündeme neden "İstanbul Sözleşmesi"nin iptali oturtuldu.

Kimler, neden (yasalar işletilirse eğer, kadını, çocuğu koruyacak olan) "İstanbul Sözleşmesinin iptali"ni istiyor?

Bu soruların yanıtlarına girmeden önce "İstanbul Sözleşmesi" özetle nedir ona bakalım.

Sözleşme İstanbul'da gerçekleşen Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 121. toplantısında kabul edildi. 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açılmış olması nedeniyle kısaca "İstanbul Sözleşmesi" olarak bilinmektedir ve 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeyi ilk kabul eden ülke 12 Mart 2012'de Türkiye oldu. Temmuz 2020 itibariyle 45 ülke ve Avrupa Birliği tarafından imzalanmış, imzacı ülkelerin 34'ünde onaylanmıştır.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ya da bilinen adıyla İstanbul Sözleşmesi, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddeti önleme ve bununla mücadelede temel standartları ve devletlerin bu konudaki yükümlülüklerini belirleyen uluslararası insan hakları sözleşmesidir.

Sözleşme Avrupa Konseyi tarafından desteklenmektedir ve taraf devletleri hukukî olarak bağlar.

Sözleşme ilk elden devletlere şunu söylüyor; kadınlara yönelik şiddeti önleyin. Kadınları şiddetten koruyun. Devletin kadını koruması için öncelikle sığınma evleri açması, kadının muhatap olduğu -örneğin polis- yetkilileri bilgilendirmesi; yargı düzeyinde şiddete uğrayan kadının beyanını esas alarak, şiddet uygulayana karşı uzaklaştırma kararı verilmesi gibi birçok şeyi içeriyor. Sözleşme, kadın bedeni ve kadınlar üzerinde tahakküm kurulması yönünde başvurulan her tür baskıyı şiddet olarak değerlendiriyor. Birleşmiş Milletler'in hayli geniş çapta ele aldığı bir kadına yönelik şiddet tanımı var ve kadının sadece kadın olduğu için maruz kaldığı, kadınlara acı ve ıstırap veren her türlü baskıdan söz ediyor bu tanımda. Elbette yasanın kapsamı yalnızca kadın değil; (cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü

veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaması gibi kapsamı geniştir.)

Bir de şunu diyor Sözleşme "*Eğer kadını şiddetten koruyamadıysanız, şiddet uygulayanı cezalandırın ve nihayetinde kadını şiddetten korumak için politikalar geliştirin."*

Sözleşmenin dört temel ilkesi;

1- Kadına yönelik şiddetin temelinde yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olan cinsiyetçi tutum ve davranışları değiştirmeyi hedefleyerek şiddeti önlemek. Kadına yönelik her türlü şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesi.

2- Danışma merkezi, sığınma evleri, cinsel şiddet kriz merkezi gibi destek mekanizmalarını kurarak şiddet riski altındaki kadınları korumak ve suçların kovuşturulması, suçluların cezalandırılması.

3- Şiddete uğrayan kadın şikayetten vazgeçse bile şiddet suçu karşısında faillere gerekli cezaları vermek.

4- Ülke çapında kadına yönelik şiddetle mücadele edebilmek için kurumlar arasında gerekli koordinasyonu kurmak. Kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili işbirliği içeren politikaların yaşama geçirilmesidir. Kadına karşı şiddeti bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık türü olarak tanımlayan, bağlayıcı nitelikte ilk uluslararası düzenlemedir. Tarafların sözleşme kapsamında vermiş oldukları taahhütler, bağımsız uzmanlar grubu GREVIO tarafından izlenmektedir."

Şiddetin yaşam biçimi halini aldığı ülkemizde iktidar; bu şiddeti önleyecek politikalar geliştirmesi ve 'İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması için çaba harcaması gerekirken, mevcut yasayı kaldırmak istiyor.

İstanbul Sözleşmesi'nin yasal olarak zorunluluk olmasına karşın uygulanmadığını bir iki örnekle apaçık göreceğiz. Yasalarla güvence altına alınmış olan yaşam hakkı bile korunmadığı aşağıdaki sayılarda ortadadır.

- 2012'de 6 bin 246 kadının koruma talebi reddedilirken 2018'de bu sayı yüzde 74'lük artışla 10 bin 889'a yükselmiştir

- Adalet Bakanlığı verilerine göre Savcılıklar 2012-2018 yılları arasında sanık olan 21.601 kişiden 15.194'ü hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Yani savcılıklarda kadına yönelik şiddet uyguladığı gerekçesiyle hakkında şüpheli olarak işlem yapılan her 10 kişiden 7'sinin eyleminde suç unsuruna rastlanmadığına karar vermiştir.

- 2006 yılında Başbakanlık tarafından yayınlanan genelgeyle nüfusu 100 binin üzerinde olan belediyelerin sığınma evi açmaları zorunluluğunun aradan geçen 14 yıla karşın yerine getirilmemiştir. 83 milyonluk nüfusun yarısını kadınların oluşturmasına karşın sığınma evlerinde 10 bin kadına bir yer bile düşmemektedir. Türkiye genelinde mevcut 145 sığınma evi bulunmaktadır. Bu sığınma evlerinin de olanakları çok kısıtlı. Kadınlar sığınma evlerinde 1 ay kalabiliyorlar ve 1 ayın sonunda çıkartılıyorlar. Bunun yanında 10 yaşından büyük erkek çocuğuyla kalamıyor. Kadınlara "Ya hayatını seç ya da çocuğunu" deniliyor.

Sizleri sayılara boğmak istemiyorum. Ama İstanbul sözleşmesinde yerine getirilmesi gereken hiçbir madde bugüne dek yeterince uygulanmamıştır. İşte tam da bu nedenle her gün artan kadın cinayetleri, kadına, çocuğa uygulanan şiddet olayları, çocuk evlilikleri, ensest olayları, taciz ve tecavüzler artmayı sürdürmektedir. İktidarın yasaları uygulamaması nedeniyle, her erkek kendini güvence altında görmektedir. Devletten aldığı bu güçle saldırılarını rahatlıkla sürdürmektedir.

Buna karşın kadınlar bir araya gelip sokağa çıkıp "*Biz artık ölmek istemiyoruz" "Ya-*

şamlarımıza sahip çıkıyoruz" dediklerinde polis şiddeti ve işkencesiyle karşılaşıyor.

ERKEK VURUYOR DEVLET KORUYOR! sloganının ne kadar isabetli olduğu apaçık.

Sözleşmenin iptali hiçbir biçimde geniş bir kitlece destek görmüyor. AKP'yi iktidara taşıyan hatta bel kemiğini oluşturan kadınlar bile sözleşmenin iptaline karşı çıkıyor. Sözleşmenin iptal gerekçeleri oldukça cılız; "aile yapımıza aykırı", "eşcinselliğe özendiriyor", "kadının beyanı esastırla erkeklerin haksız suçlanmasının önünün açılması" gibi gerçekdışı savlar var. Bu savlar bir yandan gerçeği çarpıtma ve toplumu yönlendirme amacı taşıyorken öte yandan ayrımcılık gibi bir insan hakkı ihlaline teşvik ediyor. Şiddete yönelimi olan erkeğe yeşil ışık yakıyor. Kadına şiddet uygulayabilir hatta onu öldürebilirsin biz seni devlet olarak koruruz demiş oluyor. Kadına da şunu söylüyor; biz devlet olarak seni erkek şiddetinden korumayacağız ona göre erkek egemen yapıya boyun eğeceksin.

Erkek egemen iktidar ve yanlılarını asıl rahatsız eden, (eğitimli, ekonomik koşulları yalnız başına yaşayabilmesine uygun olan) kadınların kendi ayakları üzerinde durması, kadın hareketinin güçlenmesi. Kadınlar artık şiddet gördükleri birliktelikleri sürdürmek istemeyip, bir birey olarak yaşam hakkını istiyor. Bu da erkeklerin iktidarını sarsan karşı bir tavır olarak görülüyor. Erkekler, bu kadınlardan ve işletilmeyen Sözleşme'den bile korkuyorlar. Kadın hareketi her geçen gün güçleniyor. Bu hareketin, bilinçli politikalarla olanaklara ulaşımı engellenen ve biat kültürüne mahkum edilen oy potansiyeli olarak gördüğü, politik çizgisine yakın kadınlara ulaşmasının yollarını da engellemek istiyor.

Devletin tüm güçlerini elinde bulunduran iktidar, tek adam, tek parti baskısı altında; radikal, dinci, milliyetçi güç odaklarıyla ittifakı ve muhafazakar bir toplum inşaa etme politikasının sonuçlarıdır bunlar. Açıkça şunu söyleyemiyorlar; (ki zaman zaman söylemlere de dökülüyor olsa da) biz kadın-erkek eşitliğine inanmıyoruz, kadınlar kadın olarak doğdukları için ezilmeğe mahkûmdur, erkeğin malıdır, herhangi bir hak iddia edemez, Lgbti+'ların ise hiçbir insan hakkı yoktur.

Peki biz kadınlar ne yapacağız?

Bu yasaları; işletilmese bile var olmasında canını hiçe sayan kadınlara borçluyuz. Bu yasaların korunması ve işletilmesi için, birbirimize, kız çocuklarımıza, doğacak olan kız çocuklarımıza borcumuz var.

• ÖLÜMÜ GÖZE ALARAK BAŞKALDIRACAĞIZ!
• ŞİDDETE UĞRAYAN TEK BİR KADINA BİLE YALNIZ OLDUĞUNU DUYUMSATMAYACAĞIZ!
• EL ELE VEREREK BEN DE VARIM DEMEKTEN ASLA VAZGEÇMEYECEĞİZ.
• YALNIZCA KENDİMİZ İÇİN DEĞİL KIZ ÇOCUKLARIMIZ VE GELECEK KUŞAĞA OLAN BORCUMUZDAN DOLAYI DİRENECEĞİZ!
• ERKEK EGEMEN ZİHNİYETİ YIKACAĞIZ!
• BELKİ BİZ BUNU BAŞARAMAYIZ AMA MÜCADELEYİ YUKARIYA TAŞIMA GÖREVİMİZ VAR.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İPTAL EDİLEMEZ!

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İŞLETİLMELİDİR!

ELİMİ TUT KIZKARDEŞİM!!!

HER YER DİRENİŞ ALANIMIZ OLSUN!!!

Ben Bir Hiçim!

beşiğe koydum anılarımı
s/özü dönmüş şairlere nispet
hiçe adıyorum kendimi
dünyada düşüm yok benim!

ne bir ağaca kazındı adım
ne de bir kalbe!
bir mendile bile işlenmemiş ki yadigâr kalsın!
âşıklar meclisinde adımız geçmez!

ömür defterimin sayfaları bomboş!
haylaz bir çocuğun karalamalarına hasretim…
yapayalnız ölüyorum
bir izim yok yaşamda!

ben bir hiçim!..

Hızır İrfan ÖNDER

Özsözler Günlüğü (9) Haziran 2020

Yusuf ÇOTUKSÖKEN

1 Haziran
"Demokrasiye inancını yitiren bir siyaset, halkına ve kendine olan güvenini de yitirmiş demektir."

2 Haziran
"Yaşam kitabını doğru okuyamayanların yaşamı yavan olur."

3 Haziran
"Sabır, zehirdir; panzehiri de içinde..."
"Haklarımız ve özgürlüklerimiz onurumuz; onları savunmaksa, insanlık görevimizdir."

4 Haziran
"Dün yitirilmiş, bugünse kayıplar arasında olabilir. Ancak gelecek seni yaşama daha sıkı bağlar."

5 Haziran
"Mutluluk aranmaz, yaratılır..."

6 Haziran
"Tutarlılığı dışlayan bir siyaset anlayışı, çelişki ve karşıtlıkların çevriminde varlığını yitirir."

7 Haziran
"Kendi anlayışları dışındakilere yaşama hakkı tanımayanlar, zamanla yalnızlaşıp yavaş yavaş yok olacaklarını bilmeliler..."

8 Haziran
"Belden aşağı vurmak, insan olana yakışmaz; vicdansızlık ve ahlaksızlıktır."

9 Haziran
"Saksısına sığmayan çiçek gönülde kök salarmış..."

10 Haziran
"Yaşadıklarınızdan ve yaşayacaklarınızdan bir dirhemcik zevk/tat almıyorsanız, yaşamanın ne anlamı kalır ki!"

11 Haziran
"Kafasında, kendisini meşgul edecek sorusu/sorunu olmayanın canı sıkılır da sıkılır..."

12 Haziran
"Muhalefetin siyaset yapma alanını yok etmeye çalışan baskıcı bir iktidar, kendi sonunu da hazırlamış olur."

13 Haziran
"Bırakın, aklınız hırslarınızı, vicdanınız da kanılarınızı (kanaatlerinizi) yönetsin!"

14 Haziran
"Siyasetin kullanışlı aracı olan bir din adamı, inancını ve güvenilirliğini kesinlikle yitirmiştir."

15 Haziran
"İnançlar, bilgiye çoğun düşmandır; bilgiyse, inançlara hemen hiç düşman olmamıştır. Çünkü bilgi, doğrunun peşindedir."

16 Haziran
"Bir bilim insanının bilgisizliği, bilmediğini bilmemesi, yanlış bildiklerinde ayak diremesi, hem kendi bilimsel uzmanlığına (kariyerine), hem çalıştığı bilgi alanına, hem de ulusunun küresel saygınlığına büyük zarar verir."

17 Haziran
"Siyasette önemli olan şudur: Siyasetçinin adaletli seçimle işbaşına gelmesi, ülkeyi adaletle yönetmesi, adaletli yeni seçimi kazanamayınca da onuruyla gitmeyi bilmesidir. İşte o zaman DEVLET ADAMI kimliğini hak edecektir, siyasetçi..."

18 Haziran
"Her tercihin bir bedeli vardır; ama iyi, ama kötü. Bedel; armağan da olabilir, azap da..."

19 Haziran
"Çözümü olmayan sorun yoktur; yeter ki, insancıl aklın ilkeleriyle, adalete uygun biçimde, tutarlı adımlarla çözüme yürünebilsin..."

20 Haziran
Şiddet, ilkel bir duygu olmanın ötesinde, insanlıkdışı bir eylemdir de; kesinkes, yasalar bağlamında örgütlü karşı-koymalarla önlenmelidir. İnsan olmanın biricik koşuludur aynı zamanda bu."

21 Haziran
"Her görme eyleminde bir bakış açısı vardır; bu bakış açısı bireyin gerçekleri görmesini sağlar; görmüyorsa sadece bakıyordur... Özetle, bakış açısı bir görme biçimidir; bunu da, bilgi birikimi, yöntem, yani akıl ve bilinç belirler... Sezgilerin payı da unutulmamalı..."

22 Haziran
"Dünya, her yerine din ve ideoloji tezgâhları kurulmuş bir pazar sanki...Oysa sanat ve düşün pazarları olmalıydı yerine..."

23 Haziran
"Kimi insanların bin bir yüzü var: ikiyüzlü, güleryüzlü, asık yüzlü, aydınlık yüzlü, karanlık yüzlü, temiz yüzlü, çirkin yüzlü...En kötüleriyse YÜZSÜZ olanlar..."

24 Haziran
"Yaşamın bir anlamı varsa, bu, bölünmelerde değil, birleşmelerde oluşur; el ele tutuşlarda, sırt sırta verişlerde somutlaşır."

25 Haziran
"İstenmedik toplumsal değişim ve dönüşümlere seyirci kalanlar, sonunda o düzenin kölesi olurlar."

26 Haziran
"Beklemek sıradan insanın, sabretmekse bilge kişinin işidir."

27 Haziran
"Kamucu, demokratik, insancı (hümanist), özgürlükçü, laik/seküler özellikleriyle toplumu kucaklayamayan bir siyasal/toplumsal ideoloji, sürdürülebilir ve kalıcı olamaz."

28 Haziran
"Geçmişte ülkeye bağımsızlık kazandıranlara hakaret etmek, bugünün ve geleceğin toprağına kin ve nefret tohumları ekmek demektir."

29 Haziran
"En kötü bilgisiz, hiçbir şey bilmeyen değil, bilmediğini bilmeyendir..."

30 Haziran
"Yaşamı severiz genelde; mutluyuzdur yaşamaktan. Ancak, işler tersine döndüğünde yaşamın bize ihanet ettiğini sanırız. Oysa, yaşam bize ihanet etmez, bizim ihanetlerimiz bize geri dönünce böyle olduğunu sanırız..."

Korona Mevsimi

Ihlamur kokuları sarmıştır
şimdi
dört bir yanı

Mevsimi

Rengarenk çiçekler,
laleler…

Görmek için bu mevsim

Aramızda maskeler
rengarenk

Siyah ve beyaz

Osman AKYOL

“Bu Salı ve Her Salı Şişli”*

Hasan AKARSU

Mario Levi 1957 İstanbul doğumludur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirir. Öykü ve yazılarıyla tanınır. Birçok ödülün yanında, “*İstanbul Bir Masaldı”* romanıyla 2000 yılında *Yunus Nadi* roman ödülünü kazanır. *Yazar* yeni yapıtı “*Bu Salı ve Her Salı Şişli*”de iç içe geçmiş öykülerle iz bırakan öykü kişilerini ustalıkla anlatır. Çocukluk ülkesinin derinliğini, kırgınlıklarla birlikte yaşamayı, geriye dönmeleri, aldatmaları, gitmelere inanmamayı, gitmek olmayınca dönmenin de olmayacağını vurgular.

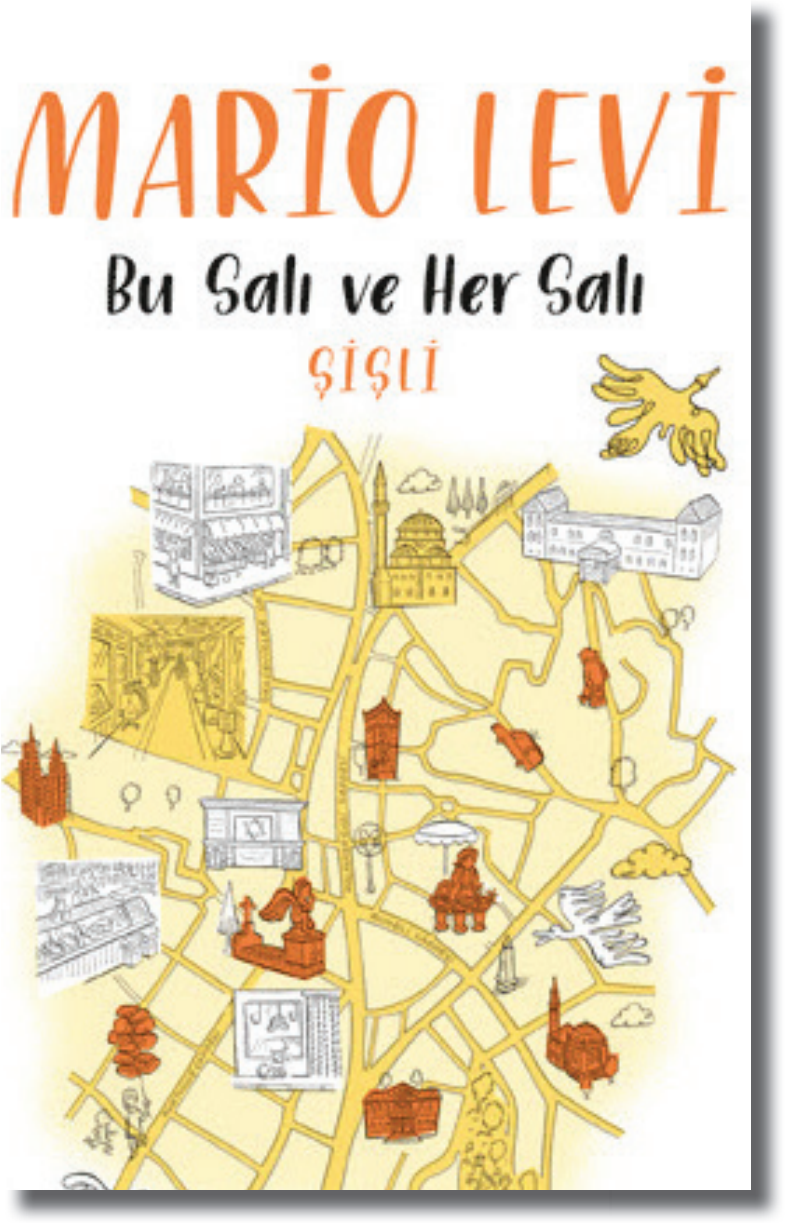

Yazar, birbirine kahramanlarıyla bağlanan öykülerde İstanbul’un Kurtuluş, Feriköy, Elmadağ, Harbiye çevresinden söz eder. Radyoevi, Hilton Oteli, Dolmabahçe Stadı, Sıracevizler Sokağı, Kervan Sineması, Etfal Hastanesi, Osmanbey, Sander kitabevi vb. yerlerde gezdirir

olay kişilerini. Bir salı ya da her salı günü sokaklarda karşılaştıklarını, yaşam akarken yitip gidenleri, çocukluk ülkesine dönerek hüzünle yansıtır. Öyküsü olanları kısaca analım öyleyse: Servis şoförü Suphi ile karısı Nihan, mahalleden Otçu Uzun Ziya, işçi ailenin kızı Seher, Marangoz Kadir ile eşi Ani ve oğlu Volkan, Nevzat ile Nazlı, 80 yaşlarındaki Ferhan Bey'le oğlu Murat ve eşi Sara, zengin kızı Neriman Hanım ve kocası Dr. Mehmet Cemil, defineci ve otoparkta gece bekçisi Halil, şair ruhlu Selçuk, hemşire Esra ile hastası, altılı Ferdi, Seher ile eşi Naim…

Kişilerin İlginç Yönleri

Kişilerin hepsinde okuru saran ilginç yönler var. Ferhan Bey'in öyküsünden söz edelim. Ferhan Bey seksen yaşında olup Harbiye'deki evinde yaşar. Her gün sokağa çıkıp tanıdığı esnafa uğrar, alışveriş yapar, söyleşir. Unutulmayan tatların adamıdır, disiplinlidir. Bir tekstil şirketinin yurt dışında genel müdürlüğünü yapmıştır. Görkemli bir yaşamı vardır. Sara Hanım'la evlidir. Oğlu Murat 39 yaşında bir mühendistir, tiyatroya tutkundur ve anılarını yazmak ister. Sara Hanım, evlenmeden önce hamiledir, Murat ise şirketin patronundandır. Murat, babasının başkası olduğunu yıllar sonra öğrenince bocalar. Ferhan Bey'in de yapacağı bir şey yoktur. Anlatıcı bu haberlerin çoğunu Uzun Ziya'dan alır. Öykülerin sonunda anlatıcı bir gece barda sarhoş olmuş Murat'la karşılaşır. Murat'ın durumunu bilir, Murat ona öfkelenip bağırır, çağırır ve yeraltı romanı yazdığını söyler.

Kişilerin çoğunda ayrı bir tat olduğunu belirterek bir de Filozof Marangoz Kadir'in öyküsüne değinelim. Kadir'in çocukluğu Samatya'da geçer, ailesi yoksuldur ve onu bir Ermeni ustasının yanına çırak verir. Usta, kızı Ani'yle çırağı Kadir'i evlendirir. Kadir, Ağaç oyma işleri yapar ve evin içi heykelciklerle doludur. Ustasıyla övünür, ahşapla konuşur. Sokakta gezerken yaptığı kapıları görüp mutlu olur, eşi Ani üç yıl önce ölmüştür. Oğlu Volkan, Avusturya'da dul, iki çocuklu bir kadınla evlenmiştir. Anlatıcı, uzun yürüyüşlerde onunla konuşurken bu bilgileri edinir.

Yazar *Mario Levi*, anlatıların hiçbir zaman bitmeyeceğini, hep eksik kalacağını vurgular ve sonunda olay kahramanıyla konuşur. "*Herkes kendi öyküsünü yaşamaya yazgılıdır"* görüşünü ilke edinir. İç içe geçmiş öykülerden oluşan "*Bu Salı ve Her Salı Şişli"* romanı bizi "*Gördüklerimiz Göremediklerimiz*" üzerine düşünmeye çağırır.

(*) Mario Levi, *Bu Salı ve Her Salı Şişli,* Roman, Everest Yayınları, 1. Basım, Ocak 2020, 248 s.

Ben Kiminle Konuşuyorum

Aynadaki benle bakışıyorum
Görüntünün hareketini izliyorum
Boş versene sende dediğimde
Gözlerimden şimşekler çakıyor
Korkuyorum gök gürültüsünden
Gizleniyorum kendi kendimden
Yaşamın dizginlerini frenleyemiyorum
O ne başka insanlar mı var aynada
Çevremi sarmışlar
Birbirinin aynısı insanlar
Sesli sesli düşünüyorlar
Üzerime, üzerime fırlatıyorlar gülleri
Papağanların tekrarlamaları
Dikenli gül, dikenli gül, dikenli gül
Kimse canımın yandığını anlamıyor

Mürşide UYSAL

2018-2019

Tiyatro sezonundan süren seçme oyunlar (5)

A. Didem USLU*

DT Boris Vian'ı seviyor. Daha önceleri ondan çeşitli oyunlar izlemiştik ama *Kasaplığın Elkitabı* manasız ve alışılmış edebiyata çok ters, aşırı postmodern bir oyundu. Aşırı postmodern diyorum çünkü Normandiya çıkartması gibi bir tarihsel gerçeklik ve ciddi olayla bir hayli alay ediyor, tarihi çarpıtıyordu. Abartılı komik oyun, şapşalak askerlerin sahneye giriş ve çıkışlarıyla sürer. Tiyatral mekan asılı etleri, hiç kullanılmayan üst katı ve öndeki geniş masasıyla bir kasap dükkanının içiydi. Kurgu zamanı 6 Haziran 1944 Normandiya çıkartması olduğu için, bombardıman sürekli olarak kasap dükkanının içinde devam ediyordu. Zaten kurguda iş yoktu ama oyunun en güzel ve başarılı yanı, sahne tasarımı ve sahne dekoruydu. Konu basitti: Çıkartma günü cephe yakınındaki Arromanches'daki at kasabında mühendis kasap, çeşitli ülkelerdeki kadınlardan olan kızlarını evlendirmeye çalışır. Birinci karısından Rus bir kızı, ikinci karısı Marie'dense iki tane aynı isimli Marie adında kızı vardır. Tuhaflıklar, sahneye giren Nazi, ABD ve Japon paraşütçüsü askerlerin absürdlüğüyle sürer. Hatta oyunun sonunda tüm askerler karşılaşıp oyun oynarlar. Andre kasaba Londra'yı dinlemek üzere radyo getirir ama anteni akrobatik tutuşlarının gülünç olması bekleniyordu. Bir başka örnekte anne ineklerin ütülenince az yer tuttuğunu söylüyordu. Saçmalık dilde de kullanılmıştı. Mesela ABD askeri "devre arası bitti" diyip sahneden çıkıyordu. Oyunda karakter yerine karikatürler gösterilmiştir. En önemli karikatürlerden biri kasaptı.

Oyun tarihsel gerçekliği çarpıtan ve ciddi bir olayla mizah yapan bir kurgu olduğu için oyuncular da zorluk çektiler sanki. Abartılı kadınsılığı mesela beğenmedim ama öte yandan da oyuncuların abartılı mı, doğal mı olmaları gerektiğini bilemedim. Kasap ve komşu doğalken, anne, kızları ve askerler aşırı abartılı oyunculuk sergiliyorlardı. En doğal oyuncu Spriyen, *Asena Hotamış* gibiydi ama kurgu, geleneksel kuralları yıkan tuhaf bir metin olduğu için cinselliği bile aykırı hale getirmişti. Cilveleşen babayla anneden sonra Cathrine kız kardeşine mastürbasyon yapar gibiydi. Son derece sulu bir oyun izledik. Yarıda pek çok kaçan oldu ama DT'nin değerli ve gencecik oyuncularını izlemek için iki saat on dakikalık oyununun sonuna kadar kaldım. Sahne tasarımı, dekor ve kostümler harikaydı ama oyun kurgusu berbattı. Daha doğrusu aşırı yenilikçi ve postmodern belki de… İkincil karakter gereksiz, sadece karton ve karikatür askerler. İkinci perdedeki Johnny'i arayan Aksakalla albay güzel oyunculuk sergilediler ama konu berbattı. "Caf caflı" esprisi de çok kötüydü. Anne yerde oğluyla ilgilenirken giren askerlerin dansı

güzeldi ama saçma sapan geldi. Twist gibi yapılan rock'n roll da kötüydü ama oyuncular iyiydi. Rahibelerin soyulması da saçma sapan ve manasızdı. Yüzbaşı Künsterlich de, Heinz da saçmaladı. Oyunun yazılma ve sahneye konma amacının ne olduğunu çok merak ettim doğrusu. Amaç Normandiya çıkartması gibi savaş bitiren tarihsel bir olayı kızlarını evlendirmek isteyen baba temasıyla sulandırmak mıydı acaba?

Sona doğru düğün hazırlığı başlar ama nedense Andre kadın olur. Gülünçlük diye yapılanlara kimse gülmedi. Sululuk hiç bitmeden devam ediyordu. Sonda masalar, tabaklar, bardaklar devrildi ama sahnede koşuşturma bitmedi. Herkes sahnenin ortasındaki çukurda yok oldu. Bu ne berbat oyun dedim ama en son sahnede oyunun sahne değişim/dönüşümünü çok beğendim.

Ocak'ta Bahar, Yeraltındaki Hayatın Tarihçesi ve Kasaplığın Elkitabı gibi belgeli tarihi tahrif eden postmodern oyunlar, savaştaki kolektif insanı parodiyle ele aldığından çok sayıdaki oyuncuya sahne çıkma fırsat yaratıyor ama buna karşılık, belli bir oyuncunun yeteneğiyle öne çıkmasına olanak sağlamıyor.

Seray Şahiner'in yazdığı tek kişilik oyun *Kul Oyunu* eli yüzü düzgün bir metin, oyunculuk da başarılı. Dekorda kanepe, masa, merdiven işlevsel. Mercan hanım merdiven siliyor. Bir ses. Kötü ve zengin hanım Mercan'ı eleştirir. Karakterlerin iyi veya kötü olması metni zayıflatır. Yine de trajikomik oyun pek tatlıydı. Mercan kocasını arar ama 19 gündür cep telefonu koltuktaymış. Mercan helva kavurmayı severmiş, Çifte Sultanlara dua edermiş, TV ile yakın ilişkisi varmış. Evlat hasreti çeker, gönlünden oğlan geçirir. Durmadan hayal kurar bu çalışkan yalnız kadın. Birahanede oturur, garsonla bakışmalı ilişki yaşar. Garsonun çirkinliği hikayesi çok güzel. Televizyon bozulunca dışarı çıktığında kapıda kalır. Açtırınca da adak adar. Mercan'ın çocuk odası hikayesi çok dokunaklıydı. Güzel metin, başarılı oyunculuk.

Feruzat İranlı bir kadın şair hakkında biyografi (1935-67). *Harun Güzeloğlu* metni yazmış, hazırlamış ve oyunlaştırmış. Bu kadın şair önümüzdeki yıl da Türkiye'de hakkında oyun yazılan ünlü bir kadın olacak ama nedenini anlamış değilim. İran gibi Türkiye'ye benzemeyen bir ülke neden ele alınır? İslam cumhuriyetindeki bir kadın neden bu kadar önemli olur. Türkiye'nin sorunları başkadır. Onlar işlense ya… Her şeye rağmen oyun çok çarpıcı. Acemce konuşması güzel, babasıyla hesaplaşması da ilginçti. Neden zorla kapandığını sorguluyor. Sırtı dönük yıkanıp sudan çıktı. Aşık olur, 16 yaşında evlenmiş. Doğum sahnesiyle, günahkar anne ve dev replikleri çok güzeldi. Ortadaki sepet çok işlevsel ve muhteşem bir dekor oldu. Boşanınca oğluyla görüştürülmemiş. Oyunda, perdeler ve genelevle cinsellik sahnesi de çok güzel. Oyuncunun bedeni ve ve sesi çok güzel. Oyunculuğu ve akrobatlığı mükemmel. Şiir dolu metin, iyi oyunculuk sayesinde sıkıcı olmadı. Bir ara kiminle konuştuğu belli değildi. Keşke o kadı efendi olsa. İran'da önemli bir kadın şair ama bu kadını anlatmak acaba yazarın aklına nereden gelmiş. İran'a bu ilgi nereden? Oyuncunun Acemce şarkısı da çok güzel söylendi. Sahnede kıyafet değiştirmeler de pratik ve zarifti. "Tanrı olsaydım eğer" repliğiyle sepet ve perdeler yine işlevsel oldu. Işık da güzel ayarlanıyor ama aydınlık olduğunda iyi değil. Çocuğuna son ninnisi de duygusal bir sahneydi. Keşke pardesü içtiğinde sigara içmeseydi. Şiir ruhunu memnun ediyormuş. Mezarını anlattığında şiirleri aksamaya başladı. Kızıl gül şiirinde şarap içerken *Ömer Hayyam* gibiydi. Bir sinemacıya aşık olunca, dedikodular başlamış. Sevgiliyi seslendirdikten sonra pantolon giydi ama en güzeli

ışıklı defle dans etmesi ve akrobatiklik hareketleriydi. Oyunculuk müthiş! Defle konuşur, sevişir. Tahran'ı severmiş. Artık 32 yaşında oluyormuş. Şoförlü arabayla stüdyosuna giderken trafik kazası geçirmiş. Mollalar onun cenaze namazını iki gün bekletmişler, kaldırmak istememişler. 678 repliği pek güzeldi. Sonda, sahneyi toparlaması da hoşuma gitti. Oyun güzel ama İran şiirini de Türkler önemli hale getirmişlerdir. Selçuklular zamanında Acemleri üstün tutup kendilerini aşağılayarak onların şairler yetiştirmelerine önayak olanların Türkler olduğunu hatırlatmak isterim. Bu konuda tarih kitapları okunmasını öneririm. Zaten o zamanlardan sonra epey süre yerleşik kültürlü Acemler kendilerini üstün tutmuş, göçebe Selçukluları cahil görmüşlerdir. İranlılar da Osmanlılar için, tüm yabancılarla olduğu gibi, aşırı önemli ve baş tacı olmuşlardır.

Hakikat, elbet bir gün oyununda oyunculuk iyi ama metinde hiçbir şey yok. Absürd diye deli saçması laflar, beylik slogan ve sözler. 1968 yılıymış, 1962'de öğretmen olmuş. Ağlamaklı öğretmen bağırıyor. Konu ve hikaye belli değil. Yıllardır apartman yıkılıyormuş. Piyanist şoför, 8 yaşında balonlu çocuk. Beden hareketleri ve koro var ama manasız konuşmalar sürüyor. Salkım söğüt konuşuyor, bağırıyor. Berbat bir metin. Bir gece ağaca kıymışlar. Çevreci oyun mu? Kargalar ağacı sökmüş. Metnin ne anlatmak istediği belli değil. Şair konuşuyor. Kitabı yasaklanıyormuş. Balıklar öldürülmüş. Prenses balığı. Hiçbir karakterin hikayesi yok. Balıklar yenirmiş. Balonlarla oynadılar, dağıttılar. Şarkılar hoştu. Bu çocuklar yaptıklarının tiyatro olmadığını bilmiyorlar mı? Kamera, daktilo sesi, kurguların sesi. Bir tek yazar anlıyor yazdığını herhalde. Neyse bir ara aşk vardı da anladık. Oyuncular çok eğleniyorlar ama bir de biz seyirciler eğlensek… "Mini mini bir kuş konmuştu, pencereme konmuştu. Pır pır ederek uçtu, ellerim boş kaldı." Bu çocuk şarkısının anlamı var mı? Bu oyun nasıl bitecek diye merak ettim. Emniyet müdürlüğü. İmgeler bir yere gitmiyor, konu bağlanmıyor. Emniyetten kaçmış. Kargalarla birlikte fareyi görmüş. Bu oyuncular bizimle alay mı ediyorlar diye düşündüm. *Sezen Aksu* müziğiyle dans ediyorlar. 1994. Elmayı kızarttım. Postacı çocuktan mektuplar getirmiş. Onları okur. Anneye mektuplar. Oğlunu arayan anne. Havuzdaki çıplak spiker sarı tişörtlü. Reklamlar. Taşınabilir karakol. Kullan at tabut. Çiçek doktoru sedye gelen saksıya bakar. Bence yazar bu metni iyice bir ele alıp baştan yazsın. Bu absürd de değil, tiyatro da.

Sezen Soykök'ün yazdığı *Buyur buradan kaç* oyununda komedi sevmem ama oyuncular iyi ve kimi espriler de kaliteli olunca, oyun hoşuma gitti. Polis olarak eve girip kılıktan kılığa giren oyuncunun tavırları ve değişimleri güzeldi.

Yusuf Dündar'ın yazdığı *Günışığına Mektup* tek perdelik ve üç oyunculu. Son sahne muazzam güçlü bir final. Doktor anneyle avukat ressam kızı Ebru. Kansermiş. Hayalperest kız evlatla gerçekçi ve otoriter anne. Baba Sefa'yla sade son iki yıldır telefonda görüşüyorlarmış. Anne kız teması ve çatışması ama ataerkil toplum etkisi. Konu çok güzel ve iyi işlenmiş. Üçlü çatışma iyi kurulmuş. Hızla ilerleyen bir kurgu, iyi işlenmiş ve çizilmiş karakterler.

Bir ilaç varmış, tümörü yok ediyormuş. Yeni bulunmuş ama piyasaya daha sürülmemiş. Sade dekorda Ebru ve Murat'ın absürd konuşmaları. Ebru'nun annesi, Suriyeli mültecilerin geldiği bir hastanede doktormuş ama doktor hanımı mahkemeye veriyorlarmış. Bu doktor kıyımını oyunun ele alması çok iyi olmuş. Türkiye'nin kanamaya başlayan bir yarası. Doktorlar hasta bakmak yerine mahkemelerde koşuşturuyorlar. Suriye-

liler bedava tedavi görüyorlarmış ama Türk hastalar eziyet çekiyormuş. Üzerinde durulması gereken önemli bir konu. Erkek karakter hastanenin yönetim kurulu başkanıymış. Ebru yeni nesil olarak devrimci pozlarında Suriyeli acımasını dile getirir. Aşırı merhametin maraz getireceğini bilmez ki… anne sonuna kadar kızına düşkün ama kızı gaddar ve vicdansız olur. Gencin modalardan yola çıkan çarpık mantığı. Murat'sa doğruyu görür.

Oyunda merak unsuru güçlü. Kızın hastalığı ne olacak? Zorlama mesaj kaygısı olmayan ve ideolojisiz, slogansız bir oyun. Toplumsal sorunları ele almış ama ötesini seyirciye bırakmış. Keşke anne devamlı beyaz önlüklü olsaymış. İdealist hekim görüntüsü iyi olurdu.

Radyum Kızları oyununu *Kardelen Kasaplar* adında biri yazmış. İlk edebiyat eseri. Büyük başarı. Başka hiçbir kitabı veya yaratıcı yazarlık çalışması yok. Bu metin daha önce de Necati Cumalı Tiyatro Oyunu yarışmasını kazanmıştı. Oyun Kate Moore adlı bir Amerikalı kadın yazarın romanından alınmış. Ancak oyunun özgünlüğü konusunda tereddütlerim var çünkü internette oyunla ve sahnesiyle birebir aynı olan bir film görülebilir:

1. *The Radium Girls. The Dark Story of America's Shining Women*, yazarı Kate Moore
2. https://www.buzzfeed.com/authorkatemoore/the-light-that-does-not-lie.
3. https://www.tribecafilm.com/filmguide/radium-girls-2018
4. www.acikbilim.com/2014/12/dosyalar/radyum kizlari. html. Mae Cubberley, Frances Splettstochen

Yazar *Kate Moore*'la yazıştığımda romancı konunun çeşitli sanatçılar tarafından ele alındığını ama kimin konuyu nasıl işlediğini bilmediğini yazmıştı. Oyuna Türkiye'de itiraz ettiğimde kimi ünlü oyuncu arkadaşlarım, tiyatro ve sanatın bilim gibi % 100 özgün olması gerekmediğini ve esinlenmelerin (?) olabileceğini savundular.

Sanat ve bilim özgünlüğü meselesini yetkililer tartışmalıdır. Ancak bir biliminsanı olarak "intihal" cezasıyla meslekten atılan ve uzaklaştırılan pek çok toy genci gördüğüm için, bu sanatçı özgürlüğüne ve keyfiliğine itiraz ediyorum.

Sanat başka, bilim başka olamaz. Sanat da bilim de özgün yaratıcılık gerektirir. Kimse, ben Amerikan oyununu veya film metnini aldım ama diyalogları değiştirdim de yeni bir oyun ortaya çıkardım diyemez, dememelidir. Bu özgünlük değildir. Bu konuda YÖK'ün "fikir, sanat ve bilim yasaları ve kuralları" vardır. Değil birebir örtüşme, "fikir alma" bile hırsızlık kapsamına girer. Başka deyişle olay sadece bilimdeki hırsızlık değildir. Sanatta da fikir hırsızlığı bile olmamalıdır. Uyarlama, kopya ve sanat hırsızlığı konularının incelenmesini ve tartışılmasını diliyorum çünkü sahnelerde, özellikle de önemli sahnelerde epey bir "esin" adı altında kopya ve taklit görülüyor. Türk insanı utangaç, çekingen ve sessiz olduğu için seyirci susuyor ama gerçek özgünlüğün ve yeteneklerin ortaya çıkması şart! Dileğim, Türkiye'deki çalışan ve çabalayan gençlerle kolaycılık yapan hazırlopçuların birbirine karıştırılmamasıdır. Dileğim, Türkiye'ye ait konu ve karakterlerin ortaya çıkmasıdır. Bir sanatçı "kime ne, ben yabancı bir hayatı alıp yazdım, var mı diyeceğiniz?" diyebilir. Ancak yabancı kültürlerden metinler her zaman şaibe altında olacaktır, kendi öz sanatımız için olmalıdır da… Özellikle tiyatro jürilerinin de bu konuda kararlar alıp yetkililerle görüşmesini dilerim.

Sabıkalı Kalpler yine bir çeviri. Yine "dilimize kazandırıldı" sloganı. Dünyada Türkiye kadar aşırı çeviri yapan başka ülke var mıdır acaba? 1970'lerde hemen hemen dünyada basılan tüm sol neşriyat Türkiye'de çevrilmişti. Tabii çevirilerin başarı ve özgünlüklerine değinmiyorum bile. Oyunun yazarı *Jane*

Martin'miş. Boşandığı kocası evini boşaltmış genç kadın ağlarken içeriye bir kadın hırsız girer. İki kadın koyu bir sohbete başlarlar. Çocukları ve kadınlık durumları hakkında konuşurlar. İki kadın alarm takma sırasında tanışmışlardır ama boş ev hayalkırıklığı yaratır. Robbie geldiğinde uzun uzun anlatır. Bu sırada komşu kadın da kapı deliğinden bakmaktadır. Perde sonuna doğru iki hırsızla genç kadın avukat koca için güzel bir intikam planı hazırlarlar. İkinci perdede hayaller gerçekleşir, insan olmanın güzelliği yaşanır. Gece kıyafetleriyle yapılan danslar neşeye neşe katar. Tatlı bir komedi. Koca kapıyı yumrukladığında yeni bir komedi düğümü atılmış olur.

75 dakikalık *Bir Kadın Öldürmek* oyununu *Gönül Kıvılcım* yazmış. Sadri Alışık Tiyatrosunda oynandı oyun. Sahnedeki üç kadın ve üç erkek manken çeşitli açılardan gösteriliyordu. Şakağına silah dayamış Meltem'le çeyiz hatırlayan annesi. Anne evlensin ister, babası da gelir. Babanın maaşı az geliyormuş. Meltem çocuklu kadın ama boşanacakmış. Anne kızını işitmek istemez. Meltem daha önce de boşanmak istemiş ama büyükler izin vermemişler. Kadınlar ne zaman ölürler sorusu. Çocuk gibi evlenmişler. Meltem tekerlekli mankenler arasında koşar. Sürekli geri dönüşler. Nişan yüzüğü seçmeye giderler. Pahalı diye kavga ederler. Hep aynı düşüncelerdeler. Meltem hep onun sözünü dinler. Biriken geçimsizlikler. Meltem'in çocukluğunu başka oyuncu oynar ama keşke değişmeseymiş. Meltem hayalci bir kız. Babasıyla mutlu. Babası bedeninin en kıymetli şeyi olduğunu söyler. Tekerlekli mankenler sarsılır. Karı koca geçimsizlikleri. Ev, çocuk, kariyer, temiz pencereler. Öte yandan Mehmetse ilgisiz, kuralcı, iletişimsiz. Doktor Meltem'e antidepresan vermiş. Kocaya kendini beğendirmek için grafik işine girmiş, spora gitmiş. Hep aldatılma korkusu. Oyun bir ara annenin ilk aşk hikayesiyle aşırı feminist oldu. Telefonda kadın cinayetleri hakkında istatistiksel bilgi. Koca bir türlü ayrılmak istemez. Çok olumsuz bir metin. Nedensellik zayıf. Olaylar aşırı hızlı ilerliyor ama derinlikten uzak. Oyunun sonuna doğru yeni bir karakterin çıkması kötüdür. Ancak fahişe çok iyi rol yapıyor, müthiş bir karakter ve oyunculuk. Bir de tekerlekli manken fikri hoş bir buluştu.

Biyografik bir insan anlatılan başka bir oyun ama anlatılan kişi bizden biri. *Peruze Hanım* tam 42 yıldır sahnedeymiş. Rakibi de Virjin. Peruz Anjelik rolüyle bir melodarm oynar: Eve dönen ve bundan rahatsız olan ama rol yapan kadının abartılı oyunculuğu harikaydı. Peruz Hanım Darülbedayi açılmış ama başına Frenk getirdiler diye üzülür. Oyun metni çok güzeldi. Peruz İbiş'i çağırır, lokantaya gitme provası yaparlar. Komik. İbiş masayı eşekle karıştırır. *Peruz Hanım* oyununun başındaki istifleme temasını sevdim. Üç kişilik oyun. Günümüzün postmodern dünyasında en büyük psikolojik hastalıklardan biri de istifleme takıntısı. Unutulmamak da geliştirilmiş bir kavram. Eski mektuplar, fotoğraflar, Peruz Hanım hakkında gazete ve plaklar. Ermeni aksanları güzel. Peruz'un titremesi hoştu. Rol, oyuncu *Sibel Tomaç*'a çok yakışmış, *Sibel* de role. Karadenizli de pek güzeldi. Hele hele de canlı ut müziği. Fındık kurdu kantosu. Leblebici Hor Hor Aga kantosu. Son arzum evlenmektir şarkısı. Müzik de danslar da harikaydı. Kuklalarsa muhteşem. Kıyafetler de güzel, *Sibel Tomaç*'ın sesi de çok güzel.

Dört dörtlük bir oyun. Hem bizden, hem bilgi dolu. Hem de oyunculuk muhteşem. Oyun içinde oyun sergileyen harika bir metin. Bu oyun aslında yıllarca sahnede kalması gereken bir oyun ama acaba Türkiye'nin insanları ve tiyatro severleri, medyatikler dışındakilerin farkına varabilirler mi? Oysa bu oyunun mutlaka ve mutlaka yurtdışında bizi temsil ediyor olması gerekir.

(Sürecek)

Şairime Mektuplar (7)

Barışın Şairi... Cahit Irgat

Mustafa ÖZMEN

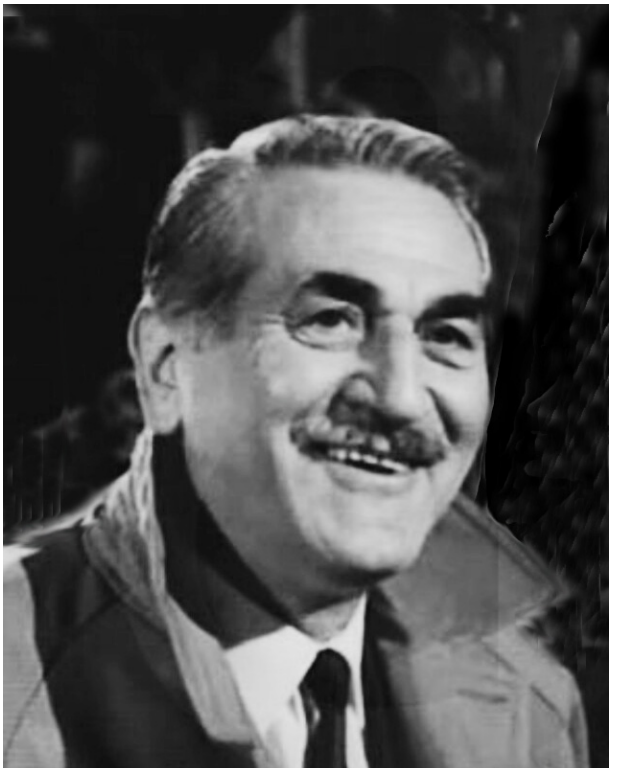

Mayıs yağmurları bereketiyle yağıyor. Su toprağına, toprak suyuna karışıyor. Doğanın döngüsü, mevsimler, rüzgarlar, soğuklar, sıcaklar derken gün güne kavuşuyor. Günler aylara, aylar yıllara, yıllar yaşama, yaşanmışlıklara dönüşüyor. Bu arada yaşam savaşımı sürüyor. Bu savaşımın kimi hakkını veriyor, kiminin hakkı yeniyor, kimi hak yiyor…

Bu topraklarda yaşamın hakkını sonuna dek veren ama hakkı yenen bir kuşak var. Sözgelimi 40 Kuşağı, hakkı yenen bir kuşaktır. Yaşamı bu denli savunup, bu denli bedel ödeyen bir kuşaktır. Bu kuşak aradan yıllar geçmesine karşın hala hakkı yenen kuşaktır. Bu kuşak görmezden gelinir. İkinci Yeni ile İkinci Yeninin sürdürümcüleri sürekli pohpohlanır. Edebiyat dergilerinin bir çoğu ile gazete kitap eklerinin birçoğu bu pohpoh edebiyatının birer parçasına dönüşür. Bu gazeteler arasında ne yazık ki, siyasal alanda çok ilerici olduğunu söyleyenlerin, sanat edebiyat alanında düştükleri yanılgıyı görüyoruz. Bu dostun dosta eleştirisi olarak biline. Siyasal savaşım ile sanatsal savaşımı bütünleştirmeliyiz. Bütünleştirirsek ne olur… Sanatsal anlamda gerici olan pohpoh edebiyatı çöker… Star sistemi yerle bir olur… "Piyasa" denen mekanizmanın düzeneği tekler. Yolda kalır. Peki bu ne kazandırır… Barışı savunmanın erdemini, sömürüsüz bir dünya düşlemenin ufkunu, yağmurun, güneşin, çocuğu olmayı öğretir. Denizin tuzuyla, rüzgarın tozu birbirine karışır… Vardiyadan vardiya koşan işçilerin, insanların soluklanıp yaşamı duyumsamalarını sağlar… Gökyüzünde güneş var… Yıldızlar var… Mevsimler dönüyor… İnsan bu döngüden, doğadan koparıldı. Koptu. Mevsimsiz kaldı. Savaşlara karşın suskun… Barışı unuttu. Barış unutturuldu.

İşte 40 Kuşağı bunun için önemli… Savaşa karşı barışın şiirini yazan bir kuşak… Mevsimleri duyumsayan, yıldızları gören, görebilen bir kuşak… *Cahit Irgat* bu kuşa-

ğın dingin savaşçılarındandır. Şiir yazmıştır, roman, anı… Bir yandan tiyatro, sinema… Soluksuz bir savaşım… İnsana ses olma kaygısı gütmüş. Söylenemeyeni söyleme… Yazılamayanı yazma… *Cahit Irgat*'a şunu sormak isterdim… Bu kuşak neden yorulmak ya da yılmak nedir bilmez. Merak ediyorum… Sürekli bir yaratım çabası içindesiniz… Şiir, roman, anı, tiyatro, sinema… Nedir sizi bu kadar güçlü kılan. Bu sizinle birlikte bütün 40 Kuşağı'nda görülüyor. Şöyle ki, arkadaşlarınız, dostlarınız birçoğu sürgünlere, hapishanelere gönderildi. Ama bu savaşımınızdan milim sapmadınız. Bunu neye borçlusunuz. Hangi gizil güç sizi bu kadar güçlü yapmakta… Size bir şey söyleyeyim ya da itiraf edeyim. Bizim kuşak yaratıcılık açısından sizin kadar ısrarcı değil. Ya da ben öyle düşünüyorum. Olanaklar açısından daha iyi durumda olmasına karşın. Bizim 40 Kuşağı'nı, dolayısıyla sizi anlamamız gerekmekte. Şöyle bir şey olsaydı, gelecekten geçmişe değil de, geçmişten geleceğe mektuplar yazılabilseydi nasıl olurdu. Tıkandığımız yerlerde yol açsaydınız. Çünkü biz biraz çabuk tıkanan bir kuşak olduk. Bu savaşım vermediğimiz anlamına gelmesin *Cahit Bey.* Bizler de sizler gibi savaşım veriyoruz ya da verme çabası içindeyiz. Bugünlerde dünyanın öbür yakasında adaletsizliğe karşı insanlar haykırıyor. "Adalet yoksa huzurda yok". Büyük yangınlar çıkıyor. Toprak yeni sancılara gebe. *Muhabbet* şiiriniz aklıma geldi; "*Bombalarla şehirler / Kucak kacağa / Ölülerle toprak; / Beni de alnımdan bir kurşun öptü."* Ölülerle toprağın kucak kucak olduğu bir dönemi yaşıyoruz.

Bizde böyle bir dönem yaşadık. Sizin de görmenizi isterdim açıkçası. Gezi Direnişi. Ben Gezi'yi çok sevdim. Biz Gezi'yi çok sevdik. Ama anlamadığım noktası şurası oldu. Sloganlarımız neden İkinci Yeni dizelerinden geldi. Anlamadım. Karabatak edebiyatı birden direnç şiirleri olarak karşımıza çıktı. Şaşırıp kaldım. Aslında şaşırıp kalmamak gerekir… Piyasa şiiri koşullar neyse hemen dönüşme, metalaşma sürecine girer. Metaya dönüşen şiir sabun köpüğüdür. Gezi'nin direnişi kaldı, sabun köpüğü, sabun köpükleri yok oluverdi. Şu dizeleri yazamadık duvarlara; "*Yedi ayak dolaştı tekimizin pabucu / Hepimizin hepimizde ter muhabbeti / Ömür hakkı / Ölüm hakkı / Dostluk canı var."* Yokluk ile çokluk… Bir yanda az olan nesne, öbür yanda artan arttıran dostluk. İnsanın gücü nesneden gelmiyor, yedi ayağa yedi ayakkabı güçlendirmiyor dostluğu. Dostluğu dostluk yapan paylaşım… Ter hakkı, ömür hakkı, ölüm hakkı… İşte biz bu dizeleri bir gün sokaklara yazacağız. Yaşamlarımıza bu şiirin anlamını yedirebilirsek sizi anlayabiliriz…

40 Kuşağı'nı neden önemli… Bence o gün İkinci Paylaşım Savaşı'na ne kadar karşı çıktılarsa bugünde yerkürenin neresinde olursa, savaşlara karşı çıkarlardı. Bu şair olmanın, insan olmanın birincil koşuludur. Cahit Bey, siz barış ile mayalanmışsınız. Barışın şairisiniz… gerekirse canını verebilecek kadar maya tutmuşsunuz. Umarım barışın mayası bu topraklarda da, dünyada da tutar bir gün. *Utanıyorum Yaşamaktan* şiiri barış ile mayalanmış; "*Kardeşlerim dövüşüyor / Varşova'da, Paris'te / Kardeşlerim diziliyor kurşuna / Ya bir duvar dibinde / Ya bir meydan ortasında / Kafileler, kafileler. Kafilelerle. / / Utanıyorum yaşamaktan / Dostlar can pazarında / Bir kurşuna satılırken; / Hiçbir şey gelmese de elimden / Canımı da mı veremezdim / Biriniz yerine? / Kanımı da mı dökemezdim / Yeni dünya temeline? / / Açın bütün kapıları / Ben de yararım*." Yaşamaktan utananların şairi olmak. İnsana, insanlığa karşı utanmaksızın saldıranlara karşı temiz yürekle karşı çıkıştır utanma duygusu. Siz utanmayı unutmayanların şairisiniz… Unutulmayacak, unutturulmayacaksınız…

Esenlikler…

Şairime Mektuplar (8)

A. Kadir...

Ergün ÖZÜTEMİZ

Sizinle ilk tanıştığım günleri düşünüyorum da… Garip bir tanışma biçimi olsa gerek. Sizi tanırken, sizin siz olduğunuzu bilmiyordum. Ne kadar bilmeceli bir giriş oldu değil mi? Şaşkınlığınızı anlıyorum. Sizinle tanışmamız *Ezginin Günlüğü* sayesinde oldu. Size ait kimi şiirleri onlar bestelemişti, ben de hayranlıkla dinlemiştim. Dahası bu şarkılarının neredeyse hepsini ezberlemiştim, dolayısıyla sizin şiirlerinizi de… Sözgelimi, şu satırları yazarken, yine o şarkıları dinliyorum…

Siz, hiç böyle bir duygu yaşadınız mı bilmiyorum. Bir şarkıyı çok beğeniyorsunuz, dilinize dolanıyor, ezberliyorsunuz. Gelgelelim şarkının sözleri kime ait bilmiyorsunuz. Merak yetiniz harekete geçiyor, araştırmaya başlıyorsunuz. 90'lı yılların sonu… İnternet henüz yeni yeni girebilmiş yaşamımıza. Hani, yok desek yeridir.

İşte böyle dönemde size ulaşmaya çalışıyorum. Elde ettiğim tek bilgi: *A. Kadir.* Bir harf, bir nokta ve bir sözcük. O kadar. Başka da bir şey bulamıyorum sizinle ilgili. Tam adınızı öğrenmem ne kadar uzun zaman aldı bir bilseniz… Sizinle daha yakından tanışmamı, adınızı tam olarak öğrenmeni *İnsancıl* dergisi ve *İnsancıl* Atölyesine borçluyum.

İnsancıl'ı biliyor musunuz? Siz aramızdan ayrıldıktan bir süre sonra yayın yaşamına başladı. Sizin, dolayısıyla 40 Kuşağı'nın unutturulmamasında *İnsancıl* kadar hiçbir derginin emeği olmadı sanırım. Ben de hem sizi, hem sizin kuşağınızı *İnsancıl*'da tanıdım.

Sizi düşünmek 40 Kuşağı'nı düşünmek, sizinle birlikte birçok şair ve yazarı düşünmek demek benim için. Türlü baskılara, yok saymalara, hapishanelere karşın insanca yaşanabilecek bir dünyada yaşayalım diye verdiğiniz mücadele o kadar görkemli ki…

Sizden çok şey öğrendim. Hapisteyken bile umutlu olmak, mücadeleden asla vazgeçmemek, yaşama tutkuyla bağlanmak, alın teriyle ekmek parası kazanmak…

Sermaye sınıfı sizi yok saymayı ne yazık ki hala sürdürüyor. Sizin çağınızın, döneminizin sona erdiğini düşünüyorlar. Sizler onlar için yalnızca nostaljisiniz, yalnızca tarihsiniz. Sizin ne kadar "tehlikeli" olduğunuzu biliyorlar, bu yüzden bütün bu unutturma çabaları. Sizi hapse atmaları, sürgüne göndermeleri yetmedi. Zihnimizden de silmeye çalışıyorlar.

Oysa şiirleriniz, başta *İlyada* ve *Odysseia* olmak üzere çevirileriniz o kadar güzel ki… Şiirleriniz umutsuzluk ya da yaşamdan haz alamama anlarında yardıma koşan yol arkadaşları gibi. Ne bugünü erteliyorsunuz, ne de geçmişi ve geleceği unutuyorsunuz.

Sizin şiirleriniz hem yaşamdan haz duymamız gerektiğini, hem de mücadeleden asla vazgeçmemiz gerektiğini öğütlüyor bize. Her şeye karşın.

Sizin güncelliğinizi korumanızın en önemli nedeni bu bence…

İnsancıl'a Mektup

İnsancıl'a gelen mektuba yanıt

Seçkin Zengin, İnsancıl dergisine gönderdiği mektupta Cengiz Gündoğdu Hoca'mızın sağlık durumundan endişe duyduğunu söylüyor. Mektupta ayrıca kendi öznelinden yola çıkarak Cengiz Gündoğdu'nun öğrencilerini eleştiriyor. Seçkin Zengin'nin öznel cümlelerini sıralayayım:İnsanlara kırılsa da yazmaya devam ettiğini, şöhret peşinde olmadığını, insanların kendisiyle tanışmak istemelerini kabul etmediğini mektubunda anlatıyor.*

Seçkin Zengin, Cengiz Hoca'nın sağlığından endişe duyabilir. Bu gayet normaldir. Normal olmayan şudur; Seçkin Zengin, Cengiz Hoca'nın sağlığından endişe duyarken, nasıl oluyorsa birden bire Cengiz Hoca'nın öğrencilerine lafı getiriveriyor. Seçkin Zengin şunları söylüyor; "Cengiz Hoca'ya benzer hiçbir öğrencisi yok. Bunu yazılarından çıkartabiliyorum. Hoca açıklama yoluna giderken onlar yargılama yoluna gidiyor. Buna çok şaşırıyorum. Hemen hemen hepsinin yazılarında bu var."

Ben İnsancıl öğrencisi ve emekçisi olarak Seçkin Zengin'in bu mektubuna cevap yazmak istedim. Çünkü Seçkin Zengin'in kavram karışıklığı, Cengiz Hoca'nın seminerlerine devam eden öğrencileri olan bizlere lâf atması, önyargılı davranması beni huzursuz etti. Birinci sorum şu; Seçkin Zengin, bizlerle beraber hangi kümede Cengiz Hoca'nın seminerine katılmıştır? İkincisi, öğrencilerinin hemen hemen hepsinin yazılarında yargılama olduğunu söylüyor. Bu yargıya hangi arkadaşımızın yazısında varmış? Seçkin Zengin'in "olaylara sosyolojik yaklaşımı" ne anlama geliyor?

Seçkin Zengin kavramları karıştırmış. (Sosyolojik yaklaşımı da karıştırmış.

Sosyolojik yaklaşım olayları, olguların ardındakine bakar. Sosyolojik yaklaşım olayları, olguları temellendirerek değerlendirir.)

İnsancıl'ın duruşunda, öğrencilerinde yargılama yoktur. Eleştiri vardır. Cengiz Hoca öğrencilerine eleştirel bakmayı öğretiyor, seminerler veriyor. İnsancıl katılımcılarının, emekçilerinin mahkeme salonları yoktur. Yargılama mahkeme salonlarında olur. Gerçekçi edebiyatta, kültürde, sanatta yargı aydınlanmaya sekte vurur. (Ayrıca yargılama kelimesini çok kaba buluyorum.)

Seçkin Zengin, Cengiz Hoca'nın öğrencilerinin hiçbirinin hocaya benzemediğini söylüyor mektubunda. Öğrenciler hocalarına benzemez. Hocaların açtığı yolda, bilgi ışığında yürümeye çalışırlar. Özne olurlar... Hocaya benzemiyorlar ne demek? Doğaya, doğanın kanunlarına aykırıdır. İnsan doğduğu, büyüdüğü ailedeki fertlere benzemezken, nasıl bilgilendiği hocasına benzeyecek? Ancak öğrenciler hocalarının bilgi, birikimlerinden etkilenirler. Bir türküyü, bir şarkıyı tek nota değişmeden yüz kişi seslendirsin. Yüz ayrı melodi, yüz ayrı tını, yüz ayrı harika ses çıkar ortaya. Ben bilgi alış verişini bir müziğin seslendirmesine benzetiyorum, her melodi kendi sesini bulur.

Seçkin Zengin gibi düşünürsek… Öğrenciler hocalarına benzerlerse, kendi benlikleri, kendi düşünceleri olur mu? Epistemik özne olmak yerine itaat eden, biat eden birer nesne olmazlar mı?

Güldane BULUT

* İnsancıl dergisi, Ağustos 2020, Sayı 361.

İnsancıl'a Mektup

İnsancıl'a Mektup - Seçkin Zengin'e Yanıt

Seçkin Zengin'in, Cengiz Gündoğdu hocamızın sağlığı konusunda kaygılarını ilettiği mektubu İnsancıl'ın Ağustos sayısında yayımlandı.

Seçkin Zengin aynı mektupta kendisinden, çalışmalarından da söz etmiş... bu satırlar için diyeceğim bir şey yok ama bizler yani Cengiz Gündoğdu'nun öğrencileri hakkındaki temelsiz düşüncelerini son derece can sıkıcı buldum...

Seçkin Zengin, "Cengiz Hoca'ya benzer hiçbir öğrencisi yok" diyor... bu sözler beni çok şaşırttı... öncellikle burada bir genelleme yapılmış. Seçkin Zengin, sanki Cengiz Gündoğdu'nun öğrencilerinin hepsini tanımış gibi... Cengiz Gündoğdu hocamız bize sık sık genelleme yapmanın yanlış olduğunu söyler.

Öğrencinin hocasına benzemesi... burada da sorunlu bir nokta var... Cengiz Gündoğdu hocamız seminerlerde bilgisini bizlerle paylaşır... bize yol gösterir... Bizlerde ondan aldığımız bilgi ışığında kendimizi geliştirmeye çalışırız. Eğer öğrenciler hocalarına benzeselerdi... felsefede, bilimde, sanatta... gelişme, ilerleme olur muydu?...

Mektuptaki bir başka sorunlu cümle; "Hoca açıklama yoluna giderken onlar yargılama yoluna gidiyor (...) Hemen hemen hepsinin yazılarında bu var." Cengiz Gündoğdu öğrencilerinin seminerlerde öğrendiği en temel nokta... ileri sürülen her sav, temellendirilmelidir. Seçkin Zengin'i bu savını temellendirmeye davet ediyorum... bize birkaç yazı örneği versin ki... ileri sürdüğü bu savın altı boş kalmasın...

Gülay YEŞİLİPEK
(Cengiz Gündoğdu'nun 16 yıllık öğrencisi)

Seçkin Zengin'in eleştirisi üzerine şunu söylemek isterim.

Cengiz Gündoğdu kendini çok iyi yetiştirmiş sağlam bir yol göstericidir.

Burjuva edebiyatına karşı en güçlü kalkandır.

Bu yüzden Cengiz Gündoğdu'yu koruyup kollamak gereklidir.

Ahmet YEŞİL

Sevgili Berrin Taş,

Sizinle içimden geçenleri paylaşmak ve teşekkür etmek için yazıyorum Berrin Taş hocam. "Küçük incelikler şairlere zorlukları yumuşatır." sözünüze istinaden.

"En çok inanmayı yitirdiğime üzülüyorum. Güzellikleri bir kaşık suda eritmek isteyen beklenmedik kişiler, beklenmedik olaylar. Soğuk bir dikkatle bakıyor olmak söylenen sözlere. Kalabalık yalnızlığınızın çoğalması. Ve daha bir çok cümleniz..." Sözleriniz beni o kadar etkiledi ki... İçimde sizi tanımaya dair korkunç bir merak ve bu mektubu yazmaya dair bir istek uyanmıştı nicedir. İdolümsünüz diyen insanlardan farklı olarak ben sizi tanımıyorum bile. Bırakın idolüm olmayı...

İnsancıl'a Mektup

Derginizi alıp ilk okumaya başladığımda kendimi düşünsel, ruhsal vb. pek çok açıdan yapayalnız hissediyordum. Hatta öylesine ki: "Sustum, çünkü konuşmak bıçak yarası yüreğimde / Sustum çünkü anlatmak kağıt kesiği dilimde" dizelerini içeren bir şarkı kendini yaratmıştı benliğimde. "Kalabalık içindeki yalnızlık" dediğiniz ben de "kalabalık kimsesizlik" cümlesi ile vücut buluyordu. "İnsanlığın yazgısı seni nerden vurdu?" diye soruyorsunuz ya... İnsanlığın yazgısı beni de en çok inandığım ve uğruna mücadele ettiğim değerlerden vurmuştu.

Derginizi ilk okuduğumda, okuduğum her cümlede içime tarifsiz bir umut doldu. Bazı yerleri tekrar tekrar, çize çize, yüreğime yaza yaza okudum. "Yalnız değilim." dedim içimden. Benim gibi hep yolda olan, benim gibi hep arayışta olan, direnmenin sancısını çeken, kimi zaman yorulan, kimi zaman tükenen, gerektiğinde yalnızlığı bile göze alan ama insanlıktan, umuttan asla vazgeçmeyen insanlar var.

Ben derginizi zaman geçirmek için değil öğrenmek için okuyorum. Öğrenmekten kastettiğim düşünmeyi, hayatı, insanları, yolda olmayı, kendimi, toplumcu gerçekçiliği, insani değerleri, sorguladığım kavramları anlamlarından sıyırıp yeniden, yeniden ve yeniden yapılandırmayı öğreniyorum. İzinizin izini sürerek öğreniyorum işte. Daha yolun başında bile değilim, biliyorum. Bu yüzden çok çalışıyorum, çok emek veriyorum, bilgiyi seviyorum, düşünmeyi, öğrenmeyi seviyorum. İşte bu yüzden benim için iyi ki varsınız. Ve hayatı benim gibi duyumsayanlar için umarım aynı çizgide hep var olursunuz.

İnsancıl'ın dehşet verici gerçeklerin karanlığında yaydığı ışık huzmesi yüreğime sızmasaydı ben arayışıma devam etmeyecektim. Kendi içime susacaktım. Konuştukları adeta duvarlara çarpıp geri dönüyorsa, asla yankı bulmuyorsa, adalet arayışı başlamadan bittiyse, gördükleri gözlerini kanatıyorsa insanın ve kendini anlatmaktan yorulunca ya da belki de boşunalık hisssinin yarattığı umutsuzluk ruhunu kuşatınca susmayı seçiyor insan. Kendi adıma iyi ki mücadele vermişsiniz diyorum. İnsancıl'dan yüreğime yazdığım: "Her insan bir mucize olabilir bir diğeri için, insanın soluğu yine insandadır." cümlesini gülümseyerek anıyorum İnsancıl'ı düşününce.

"En çok inanmayı yitirdiğimde üzülüyorum." diyorsunuz ya hani. Ne olur inanmayı yitirmeyin. Güzellikleri bir kaşık suda eritmek için can atanlara inat yitirmeyin. Soğuk bir dikkatle bakıyor olsanız da artık çoğu söze, zamanı belirsiz bir geleceğe yazdığınızı düşünüyorsunuz belki şiirlerinizi de... Ama benim için şimdi umutsunuz.

Zamanın Hırçın Soluğu, Fırtına, Cehennem Şiirleri ve Karanfil Alevleri şiir kitaplarınızı okudum. Sadece şiirde değil, şiir kitabının tamamında kurulmuş olan bütünlük beni etkiledi, kullandığınız kelimelerin yarattığı çağrışımlar, bazı yerlerde ben çok derinden sarstı. Ama en güzel tarafı içimde insana dair kalan umut kırıntılarının çoğalmış olması. Yabancılaşan insan kimliğimden sıyrılma ve daha gerçekçi yazma istediğimi çok daha ağır duyumsadım. "Erdem yalan söylememek değil/Doğruyu nasıl söylediğindir. Güneşin tutuşturduğu yollarda/Tabanlarımı yaktı ateş. Ben çocuk kalmak için büyüdüm. İnsanın insana ettiğinin belgesidir yenilmek. Korkuyorum yine de senin için ey cellat/ Kendini vuran ellerin nerde duracak. Kendini haklı bulurken ne güzeldi dünya. Barış aşktır. Yoklukta açan gülü kim tutuklayabilir. Direnmenin şarkısı. Emeğin güneşi. Ellerin taşa gül dikmesi. Karanlığın; yıldızları, karanfili, suları ve insanı yakması." Bir Kenti Ağlıyorum şiir kitabınızdan yüreğime kazınan cümlelerden bir kaçı sadece... Kitap olarak parçadan bütünü yakalayarak yazılmış şiir kitaplarına az rastladım. Sizin kitaplarınız hep bana bunu hissettirdi. Emeğinize, yüreğinize kaleminize sağlık.

İnsancıl'a Mektup

"Şiir Nedir Şair Kimdir" kitabınızı sindirerek okuyorum. Okurken sanki kendime sorduğum soruları sizinle sohbet eder, cevapları öyle alır gibiyim. "Arayışın şiirini yazmak ve sürekli yolda olmak... Şiirin kime hitap ettiğini belirlemek, şiirin amacını belirlemek, yoğun bir iç yaşantıyı ayrıştırmak için çalışmak, iç içe geçmiş şiirleri ayıklamak... Zihnin ve duyguların bütün olduğunu, şeklin ve özün ayrılmaya çalışmasının gereksizliğini duyumsamak... Yolculuğunuzu öğrenmemiz için sunmanızdaki cesaret ve samimiyet... Söylediklerinizi yaşam biçimi haline getirmenizdeki tutarlık, ifadelerinizdeki netlik... Bilinci bulanan insanın yanılsamalı gerçekliği...Yabancılaşan insanın sanatının sürü toplum olmanın desteklendiği, değerlerin alt üst olduğu bir dönemde yarınlara verdiği zarar... İnsana sistemin güdümlediği çıkarcı bir anlayışla baktığı gibi sanatına da kar amacıyla bakan insanın yaratımlarının aydınlık düşlere verdiği zarar..." Ayırdına biraz olsun vardığımı sanıyorum.

Yazdıklarımda yabancılaşmanın, kayboluşun etkilerini henüz kıramadığımın farkındayım. Sizden önce insandan ve gelecekten umudumu kesmiştim. Biraz mesleğimde karşılaştığım istismar gibi korkunç gerçeklerin mücadeleye rağmen umutsuzlukla noktalanması... Biraz kitlelerin kabul ettiği ön yargılardan ibaret olan doğrulara sitem... Biraz okuyan, düşünen, sorgulayan insan sayısının çevremde azlığı... Ve daha birçok şey...

Sizden sonra kayboluş, arayışa dönüştü. Sitem, sorgulamaya dönüştü. Umutsuzluk farkındalığa. Yolun çok başındayım. Yoldayken yolumu ve kendimi yaratmaya devam ediyorum. Bana kattıklarınız için çok teşekkür ederim.

Saygılarımla...

Sevda TOPALOĞLU

Berrin Hanım... Merhaba...
Güzel bir Gün'e GÜNAYDIN...

İnsancıl Ağustos 2020 sayısının Hep Yolda yolculuğunuzun; "Türkiye'de kadın olmak" bölümü beni etkiledi. Bir süredir destek verdiğim Ayşe'yi düşündüm... Bulunduğu ortamları toprağı kazıyarak iğne oyası gibi güzelleştiren ve ekmek parasını kazanma savaşı veren bu üretken kadının iş yeri elinden alınmak isteniyor. Bu savaşıma tanık oluyorum... Bu da ayrı bir şiddet olayı.

Doğan Cüceloğlu şöyle diyor: "Birey olamayan şiddete başvurur."
İnsan insana konuşamıyoruz.
İnsan kadın- insan erkek olamıyoruz...
Kadın yalnız ve güçsüz ise hep birlikte çiğniyoruz...
Kadın KENDİ olabilmesi için çok büyük mücadele vermek zorunda...
Ve sizin erkeklere seslenişiniz güç vermekte ezilen kadına...
"Çekilin. Karışmayın kadına. Siz de kendinizi var etme kavgası verin."

Sevgilerimle,

Müyesser KARAİBRAHİM

Öykü

Sessizliğin Sesi

Sadife İLEN

Şair Zeynep Alpaslan'a

Her gün, yeni bir gün. Yıl iki bin yirmi. Mevsim bahar, aylardan mayıs, günlerden perşembe. Saat 06.00. Doğa uykusundan uyanmıştır. Mahallenin orta yerinde, soyu tükenmekte olan bahçeli evlerin birinde yaşayan bir horozun ötüşü işitilmektedir. Bir gurup köpek, önündeki üç köpeği hırlayarak kovalamaktadır. Köpeklerin sustuğu dinginlikte serçelerin cıvıltıları duyulmaktadır. Son zamanlarda, çocuk parkına doğru yan yatmış çam ağaçları arasında, daldan dala konan bir papağan türedi. Sarı, turuncu, yeşil karışımı gövdesiyle, çamların altında açmış kır çiçeklerinin güzelliğiyle yarışır gibidir.

Geceyle gündüzün karışımı bir aydınlıkta, senin yaşadığın dört katlı binanın çatısında dolaşan iki gümüş martı seçilmektedir. Çatı katının hemen altındaki, güney cepheli dairende, saatin zilini kurmadan uyandın. Yatağının kıyısında seni bekleyen antik kilim desenli terliklerini, ayaklarına geçirdin. Işığı çoğaltmak için elektrik lambasını yaktın. Açtığın pencerenin önünde durup, dinlenmiş havayı solukladın. Çalışma odasında oluşturduğun minik çiçek bahçende dolaşmaya başladın. Toprak rengi saksılara ektiğin çiçeklerle, yapraklarına dokunarak konuşuyorsun.

-Günaydın çiçeklerim, bugün nasılsınız?

Yaprakları parlıyorsa, dallarının bir noktasından körpe bir yeşillik filizlenmişse, sararma yoksa mutlu olduklarını anlıyorsun. Onların da bir ruhu olduğunu deneyimledin. Geçen yıl, çalışma masasının üstünde duran mor menekşeyi *"güneş görsün"* diyerek pencerenin kıyısına koymuştun. Birkaç saat sonra yanına gittiğinde, sana nasıl da kızmıştı:

-Yandım aman yandım! İki de bir yerimi değiştirip duruyorsun. Yapraklarımın haline bak! Çirkin loğusa çiçeğine döndüm. Az kalsın ölüyordum.

Yetişmeseydin ölecekti. Kendini bir anda kötü duyumsamıştın. Çürümüş yapraklarıyla, o güzelim menekşe ne kadar da çirkinleşmişti. Menekşelerin aşırı güneşi sevmediğini bir anda unutmuştun. Kala kala geriye, birkaç canlı yaprak kalmıştı. Ölü yaprakları tek tek toplayarak, öpüp koklayarak özür diledin. Çorak tarlaya dönüşen saksının içinde, haftalar sonrasında yapraklar çoğaldı. Bir gün, mor çiçekler açarak seninle barıştı.

Telgraf çiçeğinin toprağı kurumuş. Sulama tenekesinden ip gibi akıttığın suyu, kana kana içişini izliyorsun. Kurdele çiçeğinin yapraklarına sevgiyle dokunuyorsun. *Zeynep çiçeği*, her zaman ki gibi yaşamından memnun görünüyor. Saksısına sığmazcasına, dibinden sürgünler vererek coşkulu büyüyor.

Mısırlıların ölümsüzlük çiçeğinin ismi, senin evinde *Zeynep çiçeği* oldu. Çiçekler gibi güzellikler yaratarak yaşardı. Zeynep'in kök-

leri, yaşama tutkusundaydı. Güçlü köklerinden, başı dik duruşlar boy verirdi. Zeynep, *"İyi ki tanıdım"* dediğin insanlardandı.

İlk kez Zeynep'in evinde görmüştün. Konsolun yanındaki sehpanın üstünde, beyaz porselen bir saksının içinde yaşıyordu. Serçe parmağı büyüklüğündeki iki çiçek yavrusunu, ıslak topraktan kolayca çıkarmıştı. Kundaklanmış bir bebek gibi beyaz peçetenin içine sarmıştı. *"Eve götürür götürmez toprağa ek"* demişti.

Minik çiçek bahçende dolaşmaya ara verip, bilgisayarının önüne oturdun. Korona virüs salgınının başlamasından beri Zeynep'e her gün bir şarkı gönderiyorsun. Öyle delişmen değil insanın ruhuna dokunan, tüm zamanların şarkılarını arıyorsun. Simon ve Garfunkel'in *"Sessizliğin Sesi"*, Gipsy Kings'in *"Geri Dönmeyeceğim"*, Mozart'ın *"Yirmi Beşinci Senfonisi"*, Melih Kibar'ın *"Çoban Yıldızı".* Arada da türküler… Bugün bir türkü göndermek istedin.

Zeynep'e şarkı gönderirken özgürleşiyorsun. Bilgi ağının içinde dünyayı dolaşıyorsun. Önünde akan görüntüleri izlerken; kırlara, ormanlara kavuşuyorsun. Bakışların, sarı bir gülün iç içe geçmiş yapraklarına odaklanıyor. Turuncu kanatlarına, siyah benekler konmuş bir kelebeğin çiçeklerle dansını görmeyeli çeyrek yüzyılı geçmiştir. Kelebekler özlenir mi? Hem de nasıl özlemiştin.

Doğaya sırt çevirmenin yenilik sanıldığı akıma sen de kapılıp gitmiştin. İşe gidiyordun, işten dönüyordun. Televizyon izliyordun. Bilgisayarın bir parçasıydın. Alışveriş merkezlerinde geziyordun. Kafelerin gürültüsünde sohbet edenlerin arasındaydın. İlgisizliğe hapsettiğin çiçeklerinin inlemelerini günlerce işitmedin. Olacak olan oldu. Kurdele çiçeği dışında hepsi öldüler. Utandın. Yaşatmak varken, öldürmüştün.

Kurdele çiçeği, geride kalan tek umuttu. Kendini yitirdiğini görmek, yüzüne vurulan okkalı bir tokat olmuştu. Doğayı görmeyen gözlerin, görür oldu. Bir gün, aklına hiç gelmeyen bir durum gerçekleşti: Evden işe gitmek üzere çıkmıştın. Vızır vızır arabaların geçtiği karayolu üstünde domateslerin, biberlerin, fasulyelerin, mısırların, ayçiçeklerinin ekilmiş olduğu küçük bir bahçe gördün. Bariyerlerin üstünden atlayıp çimenlerin üstünde gezindin. Yere eğilip, ellerinle kazıdığın toprağı, avucunun içine doldurup öptün. Gelip geçenlerin, dönüp dönüp bakmalarına, tuhaf bir varlık olduğunu duyumsatmalarına zerre kadar aldırmadın.

Doğaya dönüşünden beri, gökle yerin birleştiği gözerimine bakarken, bahçeli evde geçirdiğin çocukluğunu özlüyorsun. Bir zamanlar, *"çağdaş yaşam"* diye kanıksadığın bu apartman, senin için bir hapislikten farksız olmaya başladı. Elliye bir adım kalmış yaşında, bahçeli bir evin düşünü kuruyorsun.

Çok sevdiğin, Aşık Veysel'in *"Çiğdem Der ki Ben Alâyım"* türküsünü çoktandır dinlememiştin. Tüm zamanların insanı, tezenesiyle sazın tellerine dokundu. Minik çiçek bahçendeki çiçekleri görür gibi seslendi: *"Lale der ki be hey Tanrı, benim neden boyum eğri"*

Zeynep'in, bu türküyü seveceğini düşündün. Bir zamanların, yolları gözlenen, insan sıcaklığı taşıyan mektuplar getiren postacılarını anımsayarak türküyü gönderdin. *"Kopyala"*, sonra *"yapıştır"* yaparak.

Uzun zaman içinde, neyi sevip neyi sevmediğini öğrenmiştin. Tanıyalı, yirmi beş yılı geçmişti. Yirmi iki yaşındaydın. Maltepe'ye taşınalı üç ay olmuştu. Huysuz ev sahibinden başka kimseyi tanımıyordun. Boşlukları; caddeleri, sokakları Sait Faik özgürlüğüyle dolaşarak doldururdun. Maltepe karakolunun tam karşısındaki pasajın, kumtaşı rengindeki mermer basamaklarına basıp içeriye girdin. Kozmetikçinin, kuyumcunun, saatçinin önünden geçip sağa döndün. Solunda bir vitrin dikkatini çekti. Siyah

çerçeveli kapının üstündeki camda, *"Kibele Giyim"* yazıyordu. Hint kumaşı giysilerle dolu küçük dükkânın havasına, tütsüden yayılan lavanta kokusu yayılmıştı. Şile bezi, beyaz bir gömlek ilgini çekince fiyatını sordun.

-Burayı ilk kez görüyorum. Ne hoş giysiler satıyorsunuz. Vitriniz dikkatimi çekince içeri girmeden edemedim.

Göz göze geldiğinizde, sezinlediğin anlık yakınlığın nedenini daha sonra anlayacaktın. Cam masanın üstünde duran, her cuma satın aldığın haftalık dergiyi fark ettin. Nitelikli yazıların yayımlandığı bu dergiyi herkesin okumadığını bilirdin.

-Siz de mi okuyorsunuz?

Zeynep'in yüzünde kırmızı bir gül açmıştı. Okumayı sevdiği gibi okuyanı da severdi. Kısa kesimli bakır kızılı rengi saçlarıyla, boynundaki ebruli atkısıyla gözüne şirin görünmüştü. Dükkândan çıkarken, güler yüzüyle uğurladı:

-Yine beklerim, gelin, uğrayın.

Günler birbirini kovaladı. Bir gün geldi. Ayakkabılarını çıkarıp, Kibele Giyim'in vitrinine çıktın. Zeynep, yeni sipariş ettiği en dikkat çekici elbiseleri, gömlekleri seçip eline veriyordu. Sen de mankenlere giydiriyordun. Dostça paylaşımlara açılmıştınız. Senin evin dolmuş yolunun bir sokak altında, Zeynep'in evi dolmuş yolunun tam üstündeydi. Beş adım ötede, komşuların en güzelini bulmuştun.

Yeterince konuşur, yeterince susardı. Hep kendisi konuşup, karşısındakine konuşma fırsatı vermeyenlerden değildi. Göründüğü gibiydi. Bir çizgisi vardı. Güzel ahlaklıydı. İnsanların ardından konuşmazdı. Dedikodu yapanı da sevmezdi.

"Koca bir ömrü nasıl yaşadın?" diye sorsalar, kendini en iyi duyumsadığın anları seçerdin. Ne istediğini anlamak, kendini tanımak çok zamanını aldı. Yaşamanın, güzellikleri çoğaltmak olduğuna inanıyordun. Yaşamak deyince; kuru ekmek, soğanla beslenenlerin iyiliğinden yana olmayı, sınırsız zenginliklerle başkalarını yoksullaştıranların haksızlığını tanımamayı anlıyordun. Acılar çekerek açtığın erdemli yolunda, kendi doğrularınla yürümeyi seçiyordun. Kendinde en sevdiğin yanın, başkalarına benzemeye çalışmamaktı. Eksiğiyle gediğiyle kendin olmak isterdin.

Kendini; dünyaya iyilikleri dokunmuş, anıtı dikilecek insan yanılgısında görenler, senin gözüne kibirli görünürdü. Kendinden başkasını düşünmeden, insan güzellikleri çoğaltamazdı. *"Yalnızca ben varım!" diye* bağırırcasına çıkardıkları gürültüler seni yorardı. Eşitsizlikleri, haksızlıkları üreten önderliklerini bir kusur görmüyorlardı. Ne isterlerse; onların istediği zamanda, biçimde olmalıydı. Başkalarıyla yarışıyorlardı. Doğru olanın bu olduğu sanısı içinde, kendileri olmaktan vazgeçiyorlardı. İnsan; susmaksızın boş konuşmak yerine, en azından iki özlü söz edip sessizliğin sesini dinlemeliydi.

Sessizliğin sesini, milyonlarca insanın içinde kaç kişi işitmişti? Parmakla sayılacak kadar azdı. Öyle olmasaydı, bunca tutsaklık kök salamazdı. Sessizliğin sesini işiten insan, düşünürdü. Yabancılaştığı kendini bulurdu. Susmaksızın gürültü arayanlar; kendileriyle yüzleşmekten, acı çekmekten kaçıyorlardı. Zeynep'in yanındayken, sessizliğin sesini dinleyebilirdin. Kimseyle yarışmazdı. Kendisi olanın yanında, kendin olurdun.

Bahar güneşinin ortalığı ısıttığı günlerdi. Maltepe sahilinde, kayaların üstünde oturuyordunuz. Özgürlüğe vurgun martıların uçuşu, birbirine karışa karışa sevişen dalgaların sesi, yüzünüze dokunan ılık bir rüzgârın esişi… Doğayı bastırmayan insan seslerinin yokluğu, sıkıntı verici bir boşluk değil. Konuştuğunuz kadar susuyorsunuz da. Sessizlik, bir şarkının sözlerinden sonra araya giren, ince duygulu bir keman resitalidir.

O gün, tutsaklıktan kurtuluşunun öyküsünü anlatmıştı. Kendini; dört duvar arasında, suskun yaşayan bir kadın olmaktan kurtarıp; sokağa çıkan, konuşan bir kadına dönüştüren mücadelesinden etkilenmiştin. Her şeyi bırakıp, ardına hiç bakmadan kararlı adımlarla yürümesi; kafesinden kurtulup, kanatlarını çırparak gökyüzüne doğru fırlayan bir kuşun uçuşu gibiydi.

"*Kadın kısmı saat beşten sonra evinde olmalı"* anlayışına karşı gelmiştir. Saat beşten sonra Kibele Giyim, haftanın üç günü kapalıdır. Zeynep; saat beşten sonra yollara düşer. Maltepe'den Taksim'e giderek felsefe, şiir, tarih, edebiyat derslerine girer, bir ömür, hiç bırakmadan. Öğrendikçe, öğrenmeye açlığı çoğalır. Zeynep için bilgi, sonsuzluktur.

Sokrates'i en iyi kavramış, az sayıda bulunan insanlardan biriyle arkadaş olduğunu düşünüyorsun. Yaşamı boyunca, *"Biliyorum!"* demekten çok *"Öğreniyorum!"* demiştir. Düşünceleri, uçsuz bucaksızdır.

Zeynep için özgürleşmek, şiir sevmezken şiir yazan birine dönüşmekti. Sancı çeke çeke şiirler doğurur. Yalın, kısa, düşündürücü şiirler. Kendini üreterek, insanlığa dört şiir kitabı armağan eder.

Şiirlerinde; felsefenin yürek atışlarını, sessizliğin sesini dinlerken işittin. Vazgeçilmez güzellikleri, şiirlerinde yaşatmıştı. Var olmayı, dirençte bulmuştu. Dalgalarla, fırtınalarla boğuşmuştu. Başı dik insanları özlemişti. Yaşamı; yiyip içmek, uyumak olarak görmemişti. Birbirlerini var edeceklerine, birbirini tüketen insanların sağırlığına seslenmişti: *"Çiçekleri, böcekleri, denizi öpen gökyüzünün maviliğini; salıncakta sallanan çocukların seslerini, kuş cıvıltılarını duyun insanlar"* [1]

Her insanın yaşamında acıları vardır. Kitaplarının sobada yakılışının acısını, altı satırda dile getirmişti. Yaşadığı her acıyı, sessizce yaşadığını birkaç kez görmüştün. Her şeyden sızlananlar, en büyük acıların kendi acıları olduğunu sanırlar. Zeynep, acılarını, sessizliğin sesini dinleyerek sanata dönüştürdü. Acılarını, şiirle sardı. Romanlar, öyküler okuyarak; okuduğu romanlar üstüne estetik çözümlemeler yaparak kendini güçlendirdi. *"Hep Yolda"* diyenlerin izinde yürüdü.

Evrenseldi. Ebu Garip'te tutuşturulan acıların çığlığını işitti. Yoksulu gözetti. Erdemli insanlar aradı. Zeynep'e göre erdem kuramlarda değildi, insanın yaşantısında kendini gösterirdi.

Gösterişi, yalınlığındaydı. Giyiminde, renklerin dansını izlerdin. Yeri gelince, kahkahaların en güzelini patlatıverirdi. Seksek taşlarını özlerdi. Kırmızı balonları, uçurtmaları severdi. Terziliği vardı. Örgüler örerdi. Dil kursuna giderdi. Zeynep için yaşamanın yolu tüketmek değildi, üreterek yaşamaktı.

Birlikte, Yıldız Parkında saatler geçirdiğiniz günü hiç unutamıyorsun. Çimenlere uzanıp, ağaçların yaprakları arasından görünen gökyüzünü izlemiştiniz. Ne büyük bir özgürlüktü. Çocukluğunda, koyunları güderken, çimenlere uzanıp gökyüzündeki bulutları izlerdin. Bir merdiven dayayıp, bulutların üstüne çıkardın. İçine gömülerek bulutlara otururdun. Dünyaya, başka bir açıdan bakmanın mutluluğunu yaşardın. Karanlık bassa da koyunları ahıra götürmek için acele etmezdin. Lacivert gökyüzünde, çocukluğundan sonraki yaşamında hiç göremeyeceğin sayıda yıldızlar vardı. O yıldız kalabalığını, tek tek saymaya başlardın. Bir, iki, üç, dört… Ne derin bir özgürlüktü.

Yanında Zeynep varken, özgürlüğünü yaşardın. Kuşların cıvıltılı ötüşlerini dinleyebilirdin, ağaçların yapraklarının titreyişini izleyebilirdin. Doğayı susturmayı değil, doğanın sesini dinlemeyi sevişiniz ikinizi de mutlu ederdi. Birlikteyken düşler kurardınız.

İnsan, yaşamak için önce düş kurmalıydı. Zeynep, sınırları olan bir göl değil sınır tanımayan bir çavlandı. Sürekli devinimde risk vardı. Riskleri göze alırken, aklını devre dışı bırakmazdı.

Üç beş yıl önceydi. Senin başında kırmızı bir kask, Zeynep'in başında sarı bir kask vardı. Can yeleklerini giyip, kürekleri elinize alıp, sarı şişme botun içine sekiz kişi binmiştiniz.

Öfke patlamasını daha yaşamamış Melen Çayı'nın durgun, kuşkonmaz renkli sularında; kürekleri, önce usul usul çektiniz. Kürek kılavuzundan komutlar geldikçe hızlandınız. Melen'e doğru yan yatmış ağaçlar, geçerken sizi selamladılar:

-Ey özgürlüğün kızları, yolunuz açık olsun, sıkı tutun kürekleri. Melen bugün çok öfkeli.

Ters düz akan sular, aklını yitirmişti. Büyük dalgalar; botun sağından solundan, önünden arkasından durmaksızın yükleniyordu. Kimileyin bir kayaya çarpıyordunuz, kimileyin Melen'in dişlerinin kopardığı ağaç dallarına. Bütün sorun, botun devrilmemesiydi. Çizmelerinizin içi köpüklü sularla dolmuştu. Ağaçlar, dostça uyarılarda bulunuyordu.

-Dallarımızı bağrımızdan koparan Melen'e karşı, kürekleri güçlü çekin. Melen, tanrılar tanrısı Zeus'u kızdırmanın cezası Efteli gölüne sizi sürüklemesin. Bizans'ın kızı Eftelya'nın canını aldığı sulara götürmesin.

On üç kilometrelik uzunluğu, botun devrilmemesi başarısıyla tamamlamıştınız. Sırılsıklam olmuş doğa siporcularının ilk işi, Zeynep'le fotoğraf çektirmek olmuştu. Zeynep'in yaşı yoktu. O yüzden şiirinde, *"Zamanı bana bırak, gerisini al götür"* demişti.

Yaşam, seni, dostluğunu dudaklarında yaşayanlarla karşılaştırmıştı. Dostluğun, samimiyet olduğunu bilirdin. Sözüyle eylemi yan yana yürüyen kim vardı? Doktor, *"Narkoz vereceğimiz gün yanınızda birinin olması gerekir"* demişti. O gün gelince, Zeynep Kâmil Hastanesinde, yanında Zeynep vardı.

Bir gün, *"Sen de güzellik var"* demiştin. *"Abartma!"* demişti. Abartmıyordun. İnsan, Zeynep gibi yaşamalıydı. Öğrendikçe, gözlerinde alçakgönüllülük parıldardı. Okumak için değil yaşamak için okurdu. Sessizliğin sesini dinleyerek, özgürleşirdi. Zeynep'ten, bilgece yaşamanın ip uçlarını öğrenirdin. Sınırlarını iyi çizerdi. Haksızlıklara karşı gelirdi. Hesap kitapla yaşamayı sevmezdi. Övgüden beslenmezdi.

Bilgisayarın başından kalkmadan önce, dinlemek üzere türküyü yeniden başlatıyorsun. Minik çiçek bahçene geçiyorsun. *Zeynep çiçeği*'nin sürgünlerini ıslak topraktan kolayca çıkarıyorsun. Dünden hazırladığın, toprakla doldurduğun on iki küçük saksının içine *Zeynep çiçeği* ekmeye başlıyorsun. Bir gün, milyonların içindeki on iki mutsuz evin kapısını çalacaksın. Küçük saksıyı uzatırken "*Sizin de Zeynep çiçeği'niz olsun"* diyeceksin.

"Nevruz der ki ben nazlıyım, sarp kayalar da gizliyim"

Türküleri dinlerken arınıyorsun, düşlere dalıyorsun. Sayılamayacak yıldızlar kadar çok *Zeynep çiçeği* düşlüyorsun.

Dipnot

1- Zeynep Alpaslan, *Göz Deliği,* İnsancıl Yayınları, Ekim 2019, 1. Basım, İstanbul, s. 8.

Yıldız Güncesi

Cengiz GÜNDOĞDU

27 Temmuz Pazartesi

Mustafa Kemal Atatürk insancıl amaçla Ayasofya'yı müzeye dönüştürdü. Ayasofya bu kez İslami amaçlarla dine dönüştürüldü.

Bunun için yapılan törende, Diyanet İşleri Başkanı, *Mustafa Kemal*'i kargışladı.

Bu kargışlamanın gerekçesi, *Fatih*'in vakfiyesine dayandırıldı.

Peki bu senet nerde... kim okudu... kim anladı... kim yorumladı...

Bütün bunların ötesinde şu gerçek, Türkiye'de müslümanların bir bölümü *Mustafa Kemal*'le barışmadı.

Mustafa Kemal yurdu kurtardı. Devrimlerle aydınlanma hareketi başlattı. Bütün bunlara karşın, *Mustafa Kemal* deccal sayıldı.

Belli çevreye göre bunu açık etmenin zamanı geldi...

Şimdi bu yaşanıyor.

1 Ağustos Cuma

Dergideyim... sedirde dinleniyorum... Nice günlerden sonra... ancak bugün yazı yazacak gücü kendimde buldum.

Daha önce söylemiştim. Kan eksikliği var bende. Bir türlü üstesinden gelemedim. Kan azalınca gücü azalıyor insanın.

Bir pazartesi günü evde yüzükoyun düştüm. Burnum kanadı. Kanı zor durdurduk...

Sonra sayrılarevi... Koç Sayrılarevi Acil Servisi...

Saatlerce türlü makinelere sokup çıkardılar beni.

Bir şişe kan verdiler... eve gönderdiler...

Şunu da söylemeliyim. Sıcak bunaltıyor beni. Sıcak sevmiyor değilim, korkuyorum da...

Acil servise ilk girişte, sayrıyı bir hemşire denetliyor...

Bu noktada yalnızsın...

Yalnızlık derin bir kuyu... içine düştün mü çabala dur...

Düşünüyorum... düne kadar iyi değil miydim. Neden böyleyim ben. Halkın akıl almaz işleri... aydın takımının kalleşlikleri... derin bir üzüntü oluşturuyor bende... Olan yine bana oluyor.

Kendimi tutmalıyım.

Kan verilirken derin bir bunalıma düşüyorum...

Tansiyonum düşüyor... bir kuyuya düşüyorum paldır küldür... En dipte... son noktada küçük bir ışık. Kurtuluş bu ışıkta...

Yana yana yakalıyorum ışığı... yavaş yavaş kuyudan çıkmaya çalışıyorum...

Işık hem kurtuluş hem yokoluş...

Işığı bir bulursam... yok olup gideceğim...

Ölüm... bile kurtuluş... Ama hayır ölmemeliyim.

Bu kadar gerekli miyim bu dünya için, sanmıyorum. Ama bu kadar kolay da ölmemeliyim...

Sıkı sıkı tutuyorum o cılız ışığı... bırakmıyorum. Sıkılı yumruklarımın arasından görüyorum.

Yavaş yavaş yukarı çıkıyorum...

Yok... ölüm kaçmış... kovalamışım.

Gözümü açtım... Bir kadın... *Berrin Taş*... Ben ona baktım, o bana baktı.

O gün sabaha karşı eve vardık. Ben hep yağmur bekledim.

Yağmur yağmadı.

Ertesi gün Kent Ormanı'ndayım.

Olağanüstü bir gün... *Dilek Özmen, Mustafa Özmen* aldı bizi... *Berrin Taş*'la beni Kent Ormanı'na götürdüler...

Serin... pırıl pırıl bir havada otların üstünde yattım.

Ertesi gün Polenezköy'deyiz. *Güler Mirza İsmail Mirza* çifti, bizi Polonezköy'e götürdü...

Birinci aşamada öğle yemeği... ikinci aşamada çay... orda üstüme çay döktüm...

Mirza çifti odamı serinletmek için aygıt aldılar...

Derken, damar vuruşunun ikinci vuruşu geldi... yeniden sayrılar evi... kaç...

Kurşun yemiş gibi yorgunum...

Kan vermeye başlıyorlar... Bir düş görüyorum. Ben, *Tarık Dursun... Yılmaz Elmas, Demirtaş Ceyhun...* Cağaloğlu'dan aşağı iniyoruz.

Sicim sicim yağmur yağıyor. Ama ıslanmıyoruz.

8 Ağustos Cumartesi

Sabah gökyüzünde bulutları gördükte, sevindim. Yaz mevsimi bitti sandım. Ama sonra bunun geçici olduğunu anladım... Yaz mevsimi sıcaklığını sürdürecekti...

Yaz mevsimi, tamam gün senin günün, ama on beş gün sonra görürüm seni dedim.

10 Ağustos Pazartesi

Bir zamanlar *Osman Bölükbaşı* vardı... gençler bilmez, politikacıydı *Bölükbaşı*...

Akıp giden zaman içinde nerden aklıma düştü *Osman Bölükbaşı...*

Şöyle bir sözü vardı *Bölükbaşı*'nın "*Yaşlılıkta üşütmeyeceksin... bir de düşmeyeceksin...*"

Biliyor musunuz.... onbeş gün önce... bir sabah düşüverdim... yüzükoyun... dizlerim yaralandı... burnum kanadı...

Onbeş gün oldu... anca kendimi toparlayabildim...

İş düşmekle kalmıyor... sayrılarevi... doktorlar...

Bunaltan hava da ayrı bir sorun.

Geçen gün, derginin koridorunda bir bisiklet gördüm... bütün duygularım kabardı. Bisikletle dağları, ovaları aşmak istedim.

Osman Bölükbaşı

Sonra bir göl düşünüyorum... çevresi dağlarla çevrili...

Sonra birden kar yağıyor... lapa lapa... Fırtına esiyor... karları savuruyor.

Bilmez miyim bir düş bu... geçip giden yıllar içinde belki hiç yapamayacağım.

Dört bir yanı dağlarla çevrili...

Lapa lapa yağan kar... sonra fırtına... biliyorum hepsi düş bunların... hepsi...

Geçip gitti yaşam değilse...

12 Ağustos Çarşamba

Uykusuz geçen bir gecenin sonunda görülen bir düş... Bir orman... uğuldayan ağaçlar... sulusepken bir kar...

Aç kalmışım... susuz kalmışım... düştüm paramparça...

Bir yerlerden geliyorum... bilmediğim uzak bir yerden... "Beni dinleyecek biri vardır bu ormanda" diyorum.

Kim dinleyecek beni... Niye dinleyecek... Kime ne anlatacağım...

Bilmiyorum... hiçbir şey bilmiyorum. İçim dolu ama... dopdolu... nasıl anlatsam...

İşte orman... işte uğuldayan ağaçlar...

Her düş gibi orman düşü de kısa sürdü... Uyandım...

Bir süredir sıcaktan uyuyamıyorum. Saat 6.00'da... doğru balkona... Bir şey mi var balkonda, hiçbir şey yok...

Balkondan doğayı izliyorum... sessizliği yaşıyorum... sessizliği kokluyorum.

14 Ağustos Cuma

Bu tarihten başladı... sıcaklıklar 1 derece iniyor... Böylece biz eskiler deriz ya, Ağustos'un yarısı yaz, yarısı kış.

Kışa giriş... soğuklar... yağmurlar... esip duran yel...

Hiç belli olmaz... bakarsınız, karlı bir gün, yollara düşerim...

Diyelim kış geldi... göz gözü görmez fırtınalar... yağmurlar... soğuklar... peki ben nerdeyim... yaşıyor muyum bakalım.

Bu yaz birkaç kez burun buruna geldim ölümle... Naturam sağlam çıktı da sıyrılabildim.

Ama gün oldu, yoruldum.

16 ağustos Pazar

Bugün Birgün gazetesinde okudum, ordan aktarıyorum. Söyleşiyi yapan kişi

Oğuzcan Ünlü.

Söyleşi yapılan kişi Kuzey Karolina Üniversitesinden sosyolog Doç. Dr. *Şahan Savaş Karataşlı.*

Karataşlı'ya göre "*Küresel sol ne yerelde ne de uluslararası düzeyde bu duruma müdahale edebilecek bir özne haline gelemedi*."

Buna karşılık otoriter, sağ radikal dinci hareketler, solun yerini aldı.

Karataş, küresel sol için iki farklı örgütlenme öneriyor.

"Bunlardan ilki diyerek" içerisinde her türlü ilerici ve demokratik hareketi barındırması gereken, işçi hareketlerinden, çevre gruplara, azınlık hareketlerinden öğrenci hareketlerine uzanan küresel ve yatay örgütlenmiş bir 'hareketler hareketi'.

İkinci örgütlenme

"*Küresel sol'un ideolojik olarak netleşmiş hem yerel hem de küresel düzeylerde dikey bir şekilde örgütlenmiş bir örgüt olmalı*."

17 Ağustos Pazartesi

Doç Dr. *Şahan Savaş Karataşlı* bugün solun özne olamadığını söyledi... Sol, özne olamadı, buna karşılık sağ özne oldu...

Şimdi durum bu.

Karataşlı solda iki tür örgütlenmeyi savunuyor.

İlk örgütlenme için verdiği örnek şu.Bu örgütlenmeye yatay diyor "*Bu yatay hareketlerin amacını Karl Marx, Birinci Enternasyonel'de belirliyor*."

İkinci örgütlenme dünya partisi biçiminde.

Peki, devrim olası mı, olasıysa nerede. Buna yanıt şöyle "*21. yüzyılda bu kıvılcıma sebep olabilecek toplumsal hareketin coğ-*

rafyasını olduğu gibi kompozisyonunu da önceden kestirmek mümkün değil."

Bu görüş devrimi olanaksız görmüyor... toplumsal hareketlerin diyalektiği kıvılcımı başlatabilir.

18 Ağustos Salı

Türk sol hareketi özne olmak için kolları sıvadı mı... Görünen şu. Kollar sıvanmış değil... Buna karşılık sağ, kolları sıvamış durumda.

Birgün gazetesinden aktarıyorum. "*Tarikat liderinden müritlerine çağrı. Uşşaki Cemaati Şeyhi Fatih Nurullah, müritlerine devletin kontrol mekanizmaları içerisinde olmaları yönünde çağrı yaptı*."

Devletin denetim merkezlerinde olmayı savunuyor tarikat şeyhi...

Şöyle diyor. Merkezde olunmazsa ne idüğü belirsizler işbaşına geçiyor. Bu müslümanlarda sıkıntı yaratıyor.

Söylenecek söz yok. Herşey çok açık.

20 Ağustos Perşembe

Türkiye'de sanat-yazın-kültür dergileri çıkarıyoruz diye sermaye sınıfının goygoyculuğunu yaptılar... yapıyorlar...

Bu goygoycu yapı, dağıtım kanallarıyla denetim altında tutar yazın dünyasını... Bu durumda bir yazar adayı n'yapmalı... ya goygoycu takıma girecek ya da buna karşı çıkacak...

Goygoycu takıma karşı mücadele etmek için köklü bir sosyalist kültür zorunludur. Bu kültür sağlam bir inançla, sağlam bir inatla pekiştirilmelidir. Değilse kısa sürede tükenir gidersin.

Şimdi bunları niye söylüyorum. Önümde *Önsöz* adlı bir dergi duruyor.

Önsöz bir 15 yıldır mücadelesini sürdüren sosyalist bir kavga dergisi...

Genel Yayın Yönetmeni *Songül Yücel,* şöyle diyor, "*Önsöz bizim varlık nedenimizi açıklamada fazla söze gerek bırakmadan insanlığın kurtuluşunu hedefliyor. Sosyalizmi büyük bir sanat eseri olarak adlandırsak ki öyledir. Biz sanatçılara düşen görev bugünün koşullarında ancak Önsöz yazabilmektir. Bugün yazdığımız hikaye, öykü ve romanlar, oynadığımız oyunlar, söylediğimiz şarkılar sözlerimizin hem maddi hem de manevi alt yazısının sunduğu muzazzam olanaklarla yaratıcılığımızın birer Önsöz'ü olacaktır*."

21 Ağustos Cuma

Bugün yine sayrılar evindeyim... *Berrin Taş*, kan iğnesi alacak benim için. Kan iğnesi herkese verilmiyor... İğneyi almak için kanın belirlenmesi gerekiyor.

Sayrılarevinde yaşadıklarım... Emekçi *Osman* yorulmamam için tekerlekli iskemleye oturttu beni.

Dikkatli bir sürüşle kan alım yerine götürdü.

Kan alım merkezindeki emekçi kan alma işlemine başlarken "*Cengiz Bey acırsa söyleyin"* dedi...

Bu incelikli davranışlar etkiledi beni...

Ağlamak geldi içimden... oysa kan alım işlemi sıradan bir olaydı benim için...

Nelere katlanmıştım bu sayrılarevinde.

24 Ağustos Pazartesi

Ne idüğü belirsiz bir kurum.... İstanbul Kültür Konseyi... İstanbul Belediye Başkanı kültürü ne sanıyor...

Örnekse *Hasan Bülent Kahraman* bu konseye üye seçiliyor.

Kim seçiyor. Belediye Başkanı seçiyor.

Bin yıl düşünsem böyle bir konseye üye seçmem, aklıma düşmez.

Soru. Bunların aklına nerden düşüyor.

Belediye kültür oluşturabilir mi.

Soru. Oluşturacağı kültür nasıl bir kültürdür.

YouTube

Abone ol
insancıl yayınları

BERRİN TAŞ

Cahit Sıtkı Tarancı
Ziya Osman Saba

Anma Etkinliği 21.06.2016

Karşılıksız, çıkar gözetmeksizin kurulan bir arkadaşlık...

Asıl başarı göçüp gittikten sonra ardında bir eser bırakabilmektir...

CENGİZ GÜNDOĞDU

Güngör Gençay

Anma Etkinliği 21.04.2016

O sofra zihinsel bakımdan çok varsıl olurdu...

Türkiye Sosyalist Hareketindeki estetik insan yoksunluğu...

insancıl

Yayınlarımıza ulaşabilirsiniz...

ISSN 1300-4158

D&R MUSIC BOOK STORE

babil com

///idefix www.idefix.com

odakitap

eganba